110E JAARGANG — NO.: 198 ZATERDAG 11 SEPTEMBER 1993

AMIGOE

VANDAAG

PAPA STATIA ...pas dinsdag...

Prèke

Corrector magnificus

Peres: Mogelijk volgende week overeenkomst met Jordanië:

Rabin en Arafat bij ondertekenen akkoord

WASHINGTON - Washington gonst van geruchten over een eventuele Israel-PLO-top. De mogelijkheid daartoe bestaat maandag wanneer premier Yitzhak Rabin van Israel en Yasir Arafat als leider van de Palestijnse Bevrijdingsbeweging in de Amerikaanse hoofdstad de ceremonie bijwonen van de ondertekening van het verdrag voor beperkte autonomie van de Palestijnen. Ondertussen spreekt men in Israel al optimistisch over een mogelijk verdrag met Jordanië volgende week. Maar een verdrag met Syrië ligt nog niet in het verschiet.

Arafat zal maandag de plechtigheid rond de ondertekening van het akkoord tussen Israel en de PLO over autonomie in de strook van Gaza en in de stad Jericho bijwonen. Dit heeft de PLO-vertegenwoordiger in Caïro, Said Kamal, vanmorgen verklaard. Kort daarvoor werd bekend dat ook de Israelische premier Yitzhak Rabin naar de Amerikaanse hoofdstad zou gaan. De daadwerkelijke ondertekening laat hij echter over aan zijn minister van Buitenlandse zaken Shimon Peres. Dit is de reden dat ook Arafat afziet van de mogelijkheid het verdrag te ondertekenen. Hij was daartoe echter wel graag bereid geweest.

IMAGO VS

In Washington is een geruchtenstroom op gang gebracht dat Rabin en Arafat elkaar gaan ontmoeten. Dit zou ook goed zijn voor het imago van de Verenigde Staten, wier diplomaten in de afgelopen twee jaar niet hebben weten te bereiken wat minister Holst van een klein land als Noorwegen wel heeft bereikt: namelijk de beide kkemphanen aan tafel te krijgen ondanks hun banvloeken jegens elkaar. Dit geheime diplomatieke overleg heeft geleid tot de doorbraak voor wat de verhoudingen betreft tussen Israel en de PLO en de Palestijnen. In Washington wordt men al niet moe te betogen dat Washington bij dit proves niet dadeloos langs de kant heeft gestaan.

De Verenigde Staten deelden mee de dialoog te hervatten met de PLO, die jarenlang door Israël als een terrorisusche organisatie werd gebrandmerkt.

De plechtige ondertekening van het akkoord over zelfbestuur van de Palestijnen in de bezette Gazastrook en Jericho op de westoever is maandag in het Witte Huis. Er zijn ruim

vervolg op pag. 11

Dialoog met PLO kan hervat

■ *WASHINGTON - President Bill Clinton (rechts) van de Verenigde Staten stond de pers te woord, daarbij gesecondeerd door zijn minister van Buitenlandse zaken Warren Christopher. Hij had kort daarvoor officieel bekendgemaakt dat de dialoog van de VS met de PLO wordt hervat. De president trad niet in details.*

(AFP-satellietfoto)

Politieke bomaanslag in India:7 doden

NEW DELHI - Bij een bomaanslag in de buurt van het hoofdkwartier van de jongerenorganisatie van de regerende Congrespartij in New Delhi zijn zeker zeven mensen om het leven gekomen. Dit heeft de politie bekendgemaakt. Indiase persbureaus maakten melding van tien tot twaalf doden.

Bij de explosie van de bomauto werden vijf andere wagens en een bus vernield en schade aangericht aan omliggende gebouwen waaronder een populair toeristenhotel. De voorzitter van de jongerenorganisatie, Maninder Singh Bitta, een Sikh, verklaarde dat de aanslag waarschijnlijk op hem was gericht. De bom ontplofte toen hij zijn huis verliet. Hij stelde Sikh-militanten die strijden voor de onafhankelijkheid van de noordelijke deelstaat Punjab verantwoordelijk. Hij zei dat ze zeker elf keer geprobeerd hebben hem te vermoorden.

Aidids partij wil bestand

MOGADISHU - De Nationale alliantie (SNA) van de Somalische krijgsheer Mohamed Farah Aidid heeft zaterdag in Mogadishu opgeroepen tot een staakt-het-vuren.

Tevens drong ze aan op hervatting van het overleg tussen de organisatie en de VN-vredesmacht in Somalie. De spanning in de Somalische hoofdstad is opgelopen nadat blauwhelmen donderdag vanuit Amerikaanse helikopters op een mensenmenigte hadden geschoten waarbij veel slachtoffers zijn gevallen. Volgens het Rode Kruis zijn berichten echter over een dodental van honderd 'waarschijnlijk overdreven'. q

Gezaghebber en politie:

Maatregelen voor openbare orde blijven gehandhaafd

WILLEMSTAD — De openbare-orde-maatregelen, die door de gezaghebber begin juli werden ingesteld, blijven vooralsnog gehandhaafd. Dat werd besloten na een evaluatie tussen de gezaghebber en de politie gisterochtend.

Begin juli werd een aantal maatregelen uitgevaardigd naar aanleiding van verschillende overvallen en berovingen, waarbij in een geval zelfs een dode viel. De maatregelen, die voor de duur van een half jaar werden afgekondigd, werden door sommigen bejubeld en door anderen verguisd. Vooral de horeca-sector, nummerkantoren en pompstations maakten bezwaren.

Ook de oppositie had zijn twijfels over het nut van de maatregelen: enerzijds volstrekt onvoldoende om de misdaad een halt toe te roepen, anderzijds belachelijke maatregelen "omdat nu de dieven en moordenaars buiten kunnen blijven lopen terwijl de bevolking gedwongen binnenzit," zo brachten zij naar voren in een ijlings bijeengeroepen eilandsraadsvergadering.

Gisterochtend werden de maatregelen geëvalueerd. Besloten werd de regels niet te versoepelen. Dit betekent dat per 1 januari alle snèkeigenaren een restaurantvergunning moeten hebben en dat alle snèks niet later dan elf uur 's avonds open mogen zijn. Discotheken en andere dansgelegheden moeten uiterlijk om twee uur 's nachts sluiten.

Het blijft verboden alcoholische drank te verkopen of te schenken aan jongeren onder de achttien jaar. Ook mogen die niet in dansgelegeheden worden toegelaten. Benzinestations sluiten om zeven uur 's avonds, met uitsluiting van stations met zelfbediening. In verband met douanecontrole mogen boten niet later dan zes uur 's avonds en niet eerder dan zes uur 's morgens de haven in.

De politie zal handhaving van deze regels blijven controleren en optreden bij overtreding.

Tientallen arrestaties in Chili

Rellen bij herdenking van verjaardag Pinochets coup

SANTIAGO - Aan de vooravond van de herdenking van de militaire staatsgreep tegen president Salvador allende, twintig jaar geleden, hebben Chileense studenten in Santiago en Concepcion manifestaties gehouden.

Daarbij ontstonden in beide steden ongeregeldheden waarbij tientallen mensen werden gearresteerd. Op verschillende plekken in de hoofdstad ontploften bommen. Demonstranten wierpen barricades op, maakten vuren en gooiden brandbommen en stenen naar de politie die hen met traangas en waterkanonnen bestookte.

Honderden aanhangers van generaal Augusto Pinochet, die na de moord op allende de junta leidde, verzamelden zich vrijdag voor diens woning in Santiago waar hij werd toegejuicht als "de bevrijder van Chili".

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* KINDEREN kunnen zich heerlijk spontaan uiten. En er schuilen, zonder dat men dat beseft, vaak bijzondere acteertalenten onder de jeugd. David Lozano, een Peruaanse regisseur die al enkele jaren op Curaçao woonachtig is, werkt dan ook met groot enthousiasme aan het tot stand komen van een Jeugd Theater Instituut. Een interview met Dennis Pikero op pag.1

* GEZOND mager worden en blijven is in. Naast het volgen van allerlei mogelijke dieten, wordt er steeds meer aan lichaamsoefening gedaan: joggen, wandelen, aerobics, zwemmen enz. De dietiste Francis van Einthoven en de fysiotherapeut Tom Piper, hebben een combinatie ontwikkeld van dieet en lichaamsoefening om mensen met overgewicht weer op een 'gezond peil' te brengen en te houden. Een bijdrage van Nel Casimiri op pag. 3

* TOENEMEND geweld op de t.v. leidt tot bezorgheid bij opvoeders hier en elders. Ñapa-medewerkster Irene Braakman, was op vakantie in de V.S. en werd daar geconfronteerd met zo'n golf van geweld op de beeldbuis, dat ze besloot er een artikel over te schrijven en een aantal suggesties te doen om het blootstellen van de jeugd aan t.v.-geweld te beperken. pag.4

* Verder in Ñapa een reportage van Marius Bremmer over St. Eustatius, een technische bijdrage van Jan de Wit over E-mail, een historische beschouwing van Ercala Maduro over de overval van Urbina en zijn Venezolaanse bende in 1929 en de rubrieken Buitenland, Boeken, de Kinderpagina, Kerk en Wereld, Filatelie, Schaken en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met deze zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Carter: Diplomatie nodig om bloedvergieten te voorkomen

Aidid vraagt oud-president VS te bemiddelen bij VN

ATLANTA - De Somalische krijgsheer Mohamed Farah Aidid heeft de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter gevraagd te bemiddelen in het conflict tussen hem en de Verenigde Naties (VN). Carter reageerde vrijdag geïnteresseerd op het "significante" verzoek. Van Rode Kruis-zijde is vernomen dat er bij de schietpartij van donderdag-vrijdag ruim honderd gewonden zijn gevallen.

In een brief van drie kantjes aan Carter beschuldigde de Somalische generaal de VN-vredesmacht van een reeks gewelddaden, waar onder slachtingen onder de burgerbevolking, moord, terrorisme en marteling. Carter heeft sinds zijn aftreden als president een reputatie opgebouwd als succesvol bemiddelaar.

De Amerikaanse oud-president zei dat hij nog geen beslissing heeft genomen over zijn eigen rol maar dat duidelijk onderhandelingen nodig zijn om de huidige patstelling tussen de VN en Aidid te doorbreken. "Wat ik wil zien is een of andere vorm van diplomatie", aldus Carter. In een verwijzing naar het bloedbad van donderdag, waarbij Amerikaanse troepen van de VN-vredesmacht mogelijk honderd Somaliërs doodden, zei Carter: "Wanneer je vrouwen en kinderen doodt in plaats van humanitaire hulp te bezorgen, moet er iets gebeuren."

In ziekenhuizen van Mogadishu worden momenteel 107 Somaliërs verpleegd die donderdag gewond zijn geraakt bij een confrontatie met VN-troepen en gevechten tussen rivaliserende milities. Dit heeft een woordvoerder van het Internationale Rode Kruis vrijdag in Nairobi in Kenya verklaard.

Het was de eerste melding uit een onafhankelijke bron over de recente schietpartij in de Somalische hoofdstad. De woordvoerder zei niets te kunnen vertellen over het aantal doden en wist ook niet of er vrouwen en kinderen onder de slachtoffers zijn. Inwoners van Mogadishu meldden vrijdagochtend dat bij een beschieting op een mensenmenigte door Blauwhelmen honderd mensen, onder wie vrouwen en kinderen, waren omgekomen.

In Moskou:

Nederlander pleegt mislukte aanslag op Turkse premier

MOSKOU - De Nederlander Erik Veeda (29) heeft donderdag een rookbom gegooid naar de stoet van de Turkse premier Tansu Ciller, die op weg was naar het vliegveld van Moskou. Hij is ingesloten. Dit heeft het persbureau Itar-Tass vrijdag bekendgemaakt.

Veeda verbleef in Moskou op uitnodiging van een kunstcentrum. Onduidelijk is wat de drijfveer voor zijn daad was. De Turkse premier was twee dagen in de Russische hoofdstad waar ze ontmoetingen had met president Boris Jeltsin, premier Viktor Tsjernomyrdin en andere Russische leiders. Ze heeft met hen onder meer gesproken over het conflict tussen Armenie en Azerbeidzjan.

Havana: beleid ongewijzigd

Cuba: Ambassade-bezetters mogen bij uitzondering weg

HAVANA - Elf Cubanen die donderdag de Mexicaanse ambassade zijn binnengevlucht om politiek asiel aan te vragen, hebben toestemming gekregen het communistische eiland te verlaten. Het Mexicaanse ministerie van Buitenlandse zaken maakte vrijdag bekend dat de asielzoekers "bij wijze van uitzondering" van de Cubaanse regering uitreispapieren krijgen.

De Cubaanse regering had aanvankelijk aangekondigd dat de asielzoekers onder geen beding toestemming zouden krijgen om het communistische eiland te verlaten. Op verzoek van Mexico stelde Havana zich vervolgens soepeler op. De Cubaanse autoriteiten hebben de bewaking rond de Mexicaanse ambassade opgevoerd, kennelijk om te voorkomen dat nog meer Cubanen daar hun toevlucht zoeken.

Donderdag waren ook vier [illegible] Brazilië binnengedrongen maar zij gaven hun actie snel op. De ambassadeur van Brazilië had hun direct laten weten dat ze over onvoldoende bewijs beschikten om hun aanvraag te rechtvaardigen.

Het Cubaanse ministerie van Buitenlandse zaken had op vrijdag nog buitenlandse ambassadeurs bijeengeroepen om hen te herinneren aan zijn beleid om geen vrijgeleide te geven aan Cubanen die illegaal ambassades binnenvluchten. Minister van Buitenlandse zaken Roberto Robaina bracht de boodschap persoonlijk over.

In de zomer van 1990 drongen al eens vijftig Cubanen buitenlandse ambassades binnen in de hoop Cuba op die manier te kunnen ontvluchten. De Cubaanse regering hield toen zijn poot stijf en uiteindelijk gaven alle asielzoekers hun vluchtpoging op. Sinds 1990 is door de ineenstorting van de Sovjetunie en het voortduren van de VS-blokkade de levensstandaard op Cuba sterk [illegible] Jaarlijks proberen honderden Cubanen het eiland in bootjes te ontvluchten.

■ *WASHINGTON - De Delta Clipper verkeert nog in het experimentele stadium. Het is een eentraps raket die meerdere malen gebruikt kan worden. Oftewel in het huidige huis, tuin en keukenjargon aangeduid als een 'recycle-bare' raket. Deze foto werd door het departement van Defensie vrijdag vrijgegeven. Hij werd genomen van de terugkeer vrijdag van de Delta Clipper op het terrein van de White Sands missile range in New Mexico nadat hij voor de eerste keer officieel was uitgeprobeerd. Vandaag zou waarschijnlijk de tweede proef-lancering volgen.*

(AFP-satellietfoto)

Scheepsreparatie tot voor kort belangrijk aandeel in economie

WILLEMSTAD — De scheepsreparatie vormde als industrietak tot nu toe een belangrijke factor in de economie van Curaçao. Zo was de scheepsreparatie goed voor 4 procent van de totale deviezeninkomsten op het eiland.

Ook in termen van werkgelegenheid en hoogte van inkomen was de scheepsreparatie niet onbelangrijk: beiden 2 procent van de Curaçaose economie. Aldus het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) desgevraagd.

Volgens cijfers van de Centrale Bank bedraagt het aandeel van de scheepsreparatie in termen van deviezeninkomsten ongeveer 100 miljoen gulden per jaar. In 1989 (latere cijfers zijn momenteel niet beschikbaar) bedroeg het aandeel van Curaçao in de Nationale Rekening 2750 miljoen gulden, waarmee de scheepsreparatietak 4 procent vertegenwoordigt.

Van de beroepsbevolking waren begin dit jaar 42.615 personen werkzaam, waarvan ruim 800 in de scheepsreparatie. Inmiddels hebben ruim 300 personen bij de DMCE hun ontslag al gekregen, vallen er bij de CDM ruim 500 ontslagen en dreigen bij Carnefco nog eens 40 arbeidsplaatsen verloren te gaan. Hoeveel werknemers er door een eventuele nieuwe eigenaar van de maatschappij weer in dienst worden genomen is nog niet duidelijk.

Uit de census-gegevens van het CBS blijkt verder dat er in totaal 513 lassers op het eiland zijn. Hoeveel van hen in de scheepsreparatie werkten, is niet bekend. Hetzelfde geldt voor metaalbewerkers, waarvan er 388 op het eiland rondlopen. In elk geval de lassers die nu werkloos worden zullen snel weer aan het werk kunnen, mits zij bereid zijn hun geluk elders in de wereld te beproeven. Internationaal is er een groot tekort aan goede lassers. Hoeveel van de Curaçaose lassers internationaal erkende diploma's hebben, is echter niet bekend.

Uit de cijfers van het CBS valt verder op te maken dat sinds januari 1992 het aantal werkenden daalde. In 1992 bedroeg het werkloosheidspercentage 16,9 procent (waarvan 13,5 procent mannen) bij een totaal van werkenden van 51.642. Zoals gezegd bedroeg het aantal werkenden begin dit jaar 42.615 personen, ofwel ruim 9000 minder dan in 1992. Het is niet gezegd dat dit wordt veroorzaakt door een daling van het aantal arbeidsplaatsen; het kan bijvoorbeeld ook betekenen dat door pensionering of vertrek het percentage van de beroepsbevolking daalde. Nader onderzoek moet dit duidelijk maken.

Volgende week start het zevende Arbeids Krachten Onderzoek (AKO) van het CBS. Dat is een steekproefonderzoek naar het werkloosheidscijfer. De resulaten worden begin december bekend. Omdat het criterium voor 'werkzoekend' onder meer inhoudt dat men de maand voorafgaande aan het onderzoek naar werk moet hebben gezocht, is het niet waarschijnlijk dat de ontslagen bij de CDM in die cijfers terug te vinden zullen zijn. Het AKO eindigt half oktober. Wanneer de CDM-ontslagen plaatsvinden is nog niet bekend.

'Kritiek op commissie onterecht'

VBC: Niet tornen aan opties referendum

WILLEMSTAD — De Vereniging Bedrijfsleven Curaçao heeft het opgenomen voor de referendumcommissie en doet een beroep op de politici van de eilandsraad de belangen van het volk te laten prevaleren boven het eigenbelang. Indien de bevolking een optie kiest dat niet strookt met de ideeën van de politici, dient die optie 'onverkort' uitgevoerd te worden. "Als de politici hiertoe niet bereid zijn, dan zullen zij hun conclusies moeten trekken", aldus de VBC.

Nog voordat de eilandsraad zich heeft uitgesproken over de concept-eilandsverordening over het referendum, is de discussie over met name de vraagstelling losgebarsten. "Vooral van de kant van een aantal vooraanstaande politici is er zware kritiek geuit en de referendumcommissie die het advies uitbracht, is hierbij niet gespaard gebleven," merkt de VBC op.

Volgens de VBC is de commissie er terecht van uitgegaan dat de wensen van de bevolking - en niet wat politici haalbaar achten- centraal zijn komen te staan in het voorstel. Daarom vindt de VBC dan ook dat de opties onverkort gehandhaafd moeten blijven. Op iedere vraagstelling is immers wel wat aan te merken en het is juist zaak dat de politiek de onafhankelijkheid van de commissie respecteert. Terecht zijn er dan ook geen politici in de commissie opgenomen en ook de voorlichting moet door een onafhankelijk lichaam verzorgd worden, vindt de VBC. "En dus niet door de politiek."

"In een democratie maakt het volk uit welk alternatief gekozen wordt. Dat moet de *bottom-line* zijn." Na alle commentaar van de politici hoopt de VBC dat de eilandsraad, 'die zelf uit politici bestaat de grootheid kan opbrengen om de belangen van de bevolking te laten prevaleren boven het eigenbelang. Dit kan door de voorstellen van de commissie voor het referendum onverkort over te nemen."

OPINIE

door Ronnie Rens Sr.

DE BENOEMING VAN Stanley Betrian tot gedeputeerde van Financiën kan wel eens de beste greep uit de politieke loopbaan van Maria Liberia-Peters worden. Hier is een man bezig, die buiten de politiek staat en daardoor minder bezwaard is met allerlei ondeugden die politici per definitie bezitten. Betrian kan als vakgedeputeerde tegen de politieke stroom ingaan. Bovenal bezit hij de kennis om zijn functie bekwaam uit te oefenen.

Vijf jaar lang is er alleen maar geld uitgegeven en geleend, de twee gemakkelijkste manieren om in politiek opzicht populair te blijven. Verder dan een wazig en verdwaasd plan van de vorige gedeputeerde om twee landsloterijen in te voeren en met de opbrengsten daarvan de tekorten te dekken, kwam de planning niet om de overheidsfinanciën weer beheersbaar te maken.

Betrian werd van de Centrale Bank weggehaald om het puin te ruimen en de chaos te ordenen. Daar is hij op voortreffelijke manier mee bezig. Zijn nota Niew Beleid getuigt daarvan. De nota dient om in de komende jaren een overheid te creëren die leeft naar de inkomsten, terwijl de gemeenschap toch op de best mogelijke manier wordt bediend. Er moet misschien hier en daar aan geschaafd worden, maar Nieuw Beleid dient als stevig raamwerk voor de verdere ontwikkeling.

Als a-politiek persoon kan Betrian het zich veroorloven impopulaire maatregelen aan te kondigen. Hij hoeft zich geen zorgen te maken over een politieke carrière, hij hoeft niet eens rekening te houden met partijpolitieke belangen. Welke politicus zou durven aanbevelen dat het Bestuurscollege vanaf begin volgend jaar in totaal twintig miljoen gulden op de uitgaven moet bezuinigen? Het Nieuwe Beleid biedt tevens aan een planmatige aanpak in zeventien sectoren, die in samenspraak met de sociale partners is uitgestippeld en in de komende jaren de aandacht zal krijgen die het verdient.

Nieuw Beleid geeft hoop dat er na jaren van een beleid dat geen beleid was, eindelijk planmatig te werk wordt gegaan. Dank zij Betrian lijkt er ordening te zullen komen en zicht op concrete, realiseerbare plannen. Zo ver zijn we echter nog lang niet. In de jaren zeventig liet de toenmalige PNP-premier Juancho Evertsz een solide plan voor de jaren tachtig opstellen: aanzet tot een integraal beleidskader voor de Nederlandse Antillen.

Een overheid die daarna kwam, heeft er nooit naar omgekeken. Aan het eind van de jaren tachtig, toen bekend was dat de offshore-sector in de jaren negentig stevig zou instorten, stelde de MAN/DP-regering een realistisch tweesporenbeleid op dat gericht was op bezuinigingen en het samenstellen van een evenwichtige begroting in het jaar 1992. Dat tweesporenbeleid, *Equilibrio* en *Adelante* genaamd, werd door het huidige bewind overboord gegooid. het resultaat: in 1992 hadden wij het grootste begrotingstekort, de grootste schuldenlast en het grootste liquiditeitstekort.

Als het Nieuwe Beleidsplan van Betrian hetzelfde lot treft als zijn voorgangers in de jaren zeventig en tachtig kunnen wij de tent beginnen te sluiten. Politici hoeven dan niet naar huis omdat het volk een in hun ogen verkeerde optie heeft gekozen bij het referendum, maar omdat zij de troep, die zij zelf hebben geschapen, alleen maar groter maken en niet meer aan kunnen. Afgewacht moet ook worden of het Bestuurscollege, nota bene in een verkiezingsjaar, twintig miljoen zal kunnen bezuinigen.

Wij moeten toegeven in deze rubriek sceptisch te hebben gestaan tegenover dit Nieuw Beleid. Die woorden moeten wij nu voor een groot deel rechttrekken. Dat doen wij met graagte, omdat wij met deze rubriek willen bereiken dat er goede dingen uit voortkomen. Dat blijft het doel, hoe gering die kans daarop ook is. Op dit moment moet alle hulde worden verstrekt aan Betrian en zijn directe medewerkers. Het is binnen het kader van het overheidshandelen een levensgroot lichtpunt.

Kunneman wordt hoogleraar UNA

WILLEMSTAD — Frank Kunneman wordt hoogleraar burgerlijk recht aan de UNA. Dat maakte de vertrekkende rector magnificus Valdemar Marcha gisteren bekend tijdens de dies viering van de universiteit.

Formeel moet er nog een en ander geregeld worden, zo liet Kunneman na afloop van de viering weten. De gouverneur moet zijn benoeming nog bekrachtigen. Bovendien is Kunneman uitgezonden door Nederland en dus in Nederlandse dienst. Met het KabNA moet hierover nog overlegd worden.

Verkeerstuin morgen open

WILLEMSTAD — Morgen is de verkeerstuin geopend van 10.00 tot 17.30 uur. Alle kinderen zijn welkom. Het meenemen van een fiets wordt aanbevolen. Er zal een presentje worden uitgereikt aan die kinderen die op een goed verzorgde fiets rijden. Een rijwiel dat aan de verkeersnorm voldoet heeft een goed stuur, een bel en remt prima. De toegang tot de verkeerstuin bedraagt één gulden.

Tussen Antillen en Nederland

Een brief en een bericht: betrekkingen kraken weer

WILLEMSTAD — Een brief met een diplomatiek niet erg goed uitvallend staartje, zo kan het jongste schrijven van minister Hirsch Ballin aan minister Statia wel worden genoemd. Die brief ging over de betaling van de 17 miljoen gulden schuld die de Antillen aan Nederland hebben. Niet de inhoud van de brief, maar de bezorging ervan, heeft over en weer reacties losgemaakt.

Woensdag meldde minister Statia het niet erg correct te vinden dat de pers op maandag op de hoogte was van die brief, terwijl hij hem zelf pas op dinsdag ontving, na zijn weekend (tot en met maandag) op Bonaire.

Dat noopte een journalist van een lokaal avondblad contact op te nemen met de KabNA-voorlichter in Den Haag, die daarop gezegd zou hebben dat het door Statia niet eerder ontvangen van de brief 'onzin' was, omdat KabNA-directeur Van Weeren de brief vrijdag persoonlijk aan Statia overhandigd zou hebben. Ook zou de KabNA-voorlichter gezegd hebben, dat er over het persbericht was samengewerkt met de Antilliaanse RVD.

De RVD-voorlichter werd hierop gisteravond aangesproken door zijn superieuren: waarom zij van die 'samenwerking' niet op de hoogte waren?

De RVD-voorlichter: omdat die 'samenwerking' er niet was. "Vijf minuten voor het bericht naar de media ging, kreeg ik het toegestuurd."

Minister Statia is nu 'zeer teleurgesteld' over de teneur van de berichtgeving in het avondblad, zo meldt de RVD. Dat is 'ofwel een grove misvatting en een verkeerd weergeven van hetgeen daadwerkelijk is gezegd", of het is inderdaad een bericht van de KabNA-voorlichter, inclusief 'de in officiële noch officieuze kringen doorgaans gebezigde termen'.

Wat er werkelijk is gezegd en door wie, wanneer de brief is bezorgd dóór wie en áán wie, werd vanmorgen niet duidelijker door de onbereikbaarheid van de KabNA-voorlichter. Die moet kunnen zeggen of zijn woorden door de journalist juist zijn weergegeven of niet. Wel is het (weer) overduidelijk, dat de betrekkingen tussen de Antilliaanse en Nederlandse overheden en hun vertegenwoordigers uiterst broos zijn. En dat al dan niet correcte uitlatingen in de media voor een diplomatieke rel kunnen zorgen, die de werkelijke onderwerpen van bespreking en onderhandeling volledig uit het zicht doen verdwijnen.

M.N.

Dierentuin oneens met kritiek ABC Advies

Mooiere dierenkooien met opbrengst concert

WILLEMSTAD — De dierentuin gaat met de opbrengst van het benefietconcert van zaterdag 11september enkele oude kooien opknappen. Het gaat om de slingerapenkooi en een onderkomen voor de alligators.

De Vereniging van Vrienden van de Dierentuin van Curaçao liet begin dit jaar een rapport uitbrengen door de stichting ABC Advies. Daaruit bleek dat de dierentuin in de huidige situatie niet kan blijven bestaan. De huisvesting van de dieren is het zwakste punt van de hele dierentuin, zo stellen de schrijvers van het rapport meedogenloos vast: de dieren zitten in bijna helemaal kale kooien, die in vrijwel alle gevallen te klein zijn.

Sluiten of drastisch wijzigen luidt dan ook het advies. Sluiten is jammer, zeker gezien de grote belangstelling van de Curaçaose bevolking, zo stelt het rapport vast.

Drastische wijziging kost daarentegen veel geld. De stichting heeft prachtige plannen, maar daar staan wel uitgaven tegenover in de orde van 4 tot 5 miljoen gulden. En dat heeft de vriendenvereniging niet.

Hoewel de opstellers van het rapport menen dat het weinig zin heeft om geleidelijk aan kleine veranderingen en verbeteringen aan te brengen, heeft de Vereniging toch voor die optie gekozen.

Jacques Visser van de Vereniging: "Wij zijn het gewoon niet helemaal eens met de kritiek. Een heleboel onderkomens zijn heel mooi. De zwijnekooi bij voorbeeld en de vijver. De biologen die wij hebben, vinden de kooien niet te klein, dus kiezen we voor geleidelijke aanpassing en verbetering. Laten de mensen van het rapport over een paar jaar maar eens terugkomen, dan zullen ze zien dat alles een stuk is verbeterd".

Visser stelt duidelijk dat zij bij alle vernieuwingen rekening houden met zowel het plezier voor de bezoekers als met het leefplezier van de dieren. Zo zijn er inmiddels boomstammen en autobanden aangebracht in de vroeger kale hokken. "Wij vertalen de aanbevelingen naar wat we hebben en wat we kunnen".

Een aantal oude kooien is al gesloopt. Daarvoor in de plaats zijn nu planten gekomen. Verder heeft men banken gekocht voor de bezoekers en wordt de speeltuin opgeknapt. Andere kooien hebben een verfbeurt gekregen of krijgen die nog.

Enkele ideeën uit het ABC-rapport wil de Vereniging op de lange termijn zeker overnemen. Zo wordt er een haalbaarheidsstudie gedaan naar het opzetten van een vlindertuin. Getracht wordt bij de EG financiering voor dit project te krijgen.

Het rapport maakt tevens melding van onkundigheid en ongeïnteresseerdheid van de verzorgers. "Daar zijn we van geschrokken. Er wordt ook aan gewerkt. Aan de andere kant is het niet in alle gevallen waar. In Nederland hebben ze daar nu eenmaal een andere opvatting over, dat moeten we hier nog leren", aldus Visser.

Oud pand half gesloopt dank zij uitblijven monumentenaanwijzing

■ *Het half-gesloopte pand aan het Van Walbeeckplein. Het stamt uit de tweede helft van de vorige eeuw.*

WILLEMSTAD — Op Pietermaai is men een monumentaal pand aan het slopen. Het pand staat weliswaar op de concept-monumentenlijst, maar zolang de monumenten nog niet officieel zijn aangewezen, kan niemand iets tegen deze sloop doen.

De bedoeling is, dat de eigenaren van een monument dat op de concept-lijst staat een brief krijgen, waarin zij op hun rechten en plichten worden gewezen. De rechten betreffen mogelijkheid tot het verkrijgen van subsidie en of zachte leningen; de plichten houden in dat restauratie in overleg moeten geschieden en dat voor (gedeeltelijke) sloop toestemming moet worden gevraagd.

Tot nog toe was het argument tegen aanwijzen van de monumenten, dat de financiering van het Monumentenfonds nog niet rond was. Dat fonds regelt de subsidies. Het wachten was heel lang op het geld uit Nederland. Dat is op 13 augustus 1993 gekomen. Monumenten zijn nu echter nog steeds niet aangewezen, zodat eigenaars van een monument met hun pand kunnen doen wat zij willen, ook slopen.

Dat gebeurt nu op het Van Walbeeckplein nummer 8. Het pand in de Scharloostijl is al half afgebroken. De eigenaar, Arturo Jesurun van Spanish Water Resorts, kon geen toelichting geven, hij is niet op het eiland.

Waarnemend hoofd van de dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting Karsdorp laat weten dat de dienst volledig in de startblokken staat om de monumenten aan te wijzen. Formeel-juridisch kan dit echter nog niet. Het Meerjarenplan (het hoe en wat van de subsidieverstrekking) moet eerst verlegd worden. Nadat advies van het Monumentenfonds is verkregen ligt dit plan nu bij het Bestuurscollege.

"Er komt echt veel meer bij dat aanwijzen kijken dan de mensen zich realiseren", zegt Karsdorp. "Het is een zware juridische procedure, waarvan we het grootste deel nu achter de rug hebben".

Ook de voorzitter van de Monumentenraad, René Römer, wijst op de vele voorbereidingen die het aanwijzen met zich mee brengt. "Er moeten zo'n 250 monumenten worden ingeschreven en dat kan allemaal niet overhaast".

Hij is echter van mening dat het eilandgebied in het voorbereidingsbesluit bij het Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP) een sloopverbod had moeten invoeren. Hij vindt het laksheid dat dat niet is gebeurd en noemt het een kwalijke zaak. "Zonder sloopverbod is het dweilen met de kraan open".

Karsdorp stelt daar tegenover dat de dienst bij het invoeren van een sloopverbod wel over de mensen en het apparaat moet beschikken om achter illegale sloop heen te zitten. Het inbrengen van een sloopverbod in het voorbereidingsbesluit, dat in juli is verlengd, zou vertraging hebben betekend. Daardoor zou er een gat zijn gevallen in dat voorbereidingsbesluit, met alle negatieve gevolgen van dien, aldus Karsdorp.

Man aangehouden voor verboden vuurwapenbezit

WILLEMSTAD — Vanmorgen is op zijn ranch in Helfrichdorp de 51-jarige E.M.M. aangehouden op grond van vuurwapenbezit zonder vergunning. Hij bleek in het bezit van een revolver, een geweer en bijbehorende munitie.

De Speciale Opsporings Dienst viel, na een diepgaand onderzoek, bij M. binnen voor een controle. Onder meer een grote hoeveelheid scherpe patronen, jachtpatronen, twee telescopen en een geweer werden inbeslaggenomen. Gedurende het onderzoek is M., op last van een hulpofficier van justitie, in verzekering gesteld.

DP over referendum:

'Dag van de eenheid, niet van de wraak'

WILLEMSTAD — De Democratische Partij hoopt dat 19 november, de dag van het referendum, geen 'dag van de wraak' wordt, maar een dag van de eenheid. "Op die dag kunnen we de wereld laten zien dat we de moed hebben ons eigen land te vormen, het land Curaçao."

De partij is ervan overtuigd dat na veertig jaar Statuut het Curaçaose volk volwassen is geworden en de stellingname van alle politieke partijen voor een autonoom Curaçao zal ondersteunen. De DP onderstreept dat met 'autonoom' niet de onafhankelijkheid bedoeld wordt. "De onafhankelijkheid zoeken wij niet."

Zonder optie C (deelworden van Nederland) bij name te noemen, zegt de partij wel te hopen dat 19 november geen 'dag van de wraak' wordt. Daarmee verwijst de DP indirect naar het gerucht, dat veel mensen van plan zouden zijn voor optie C te kiezen als manier om aan de huidige politici een motie van wantrouwen te bezorgen.

"Op 19 november moet een cruciaal besluit vallen. En cruciale besluiten moeten niet genomen worden op basis van vrees", stelt de parij verder. "De DP is van mening dat we een intelligent volk hebben, dat weet correct te oordelen." En voor de DP is intelligent en correct: een autonoom Curaçao.

13 Geslaagden bij politie

WILLEMSTAD —Dertien van de zestien aspirant-agenten van de Politieschool in Rio Canario zijn geslaagd voor het examen van de primaire politie-opleiding, klas 1. Onlangs werden op het Politie-Internaat de diploma's uitgereikt.

Eind augustus zijn elf van de geslaagden ingedeeld bij het Korpsonderdeel Curaçao. De overige twee zijn bij het korps op Bonaire en de Bovenwindse Eilanden geplaatst. Nu volgen nog 29 aspirant-agenten de politie-opleiding op Curaçao. Ze zijn verdeeld over twee klassen. Op Sint Maarten is een klas gestart met zestien leden.

Projecten Antilliaanse jongeren

Nederland stelt 2,5 miljoen beschikbaar

WILLEMSTAD — De Nederlandse regering stelt 2,5 miljoen gulden beschikbaar voor projecten ten behoeve van Antilliaanse jongeren in Nederland. Met ingang van 1 januari '94 komt dat bedrag de komende drie jaar beschikbaar van met name het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Doel is dat door de projecten Antilliaanse jongeren aansluiting vinden bij reguliere scholings- en arbeidsvoorzieningsmaatregelen en de arbeidsmarkt. Minister Bert de Vries nodigt Nederlandse gemeenten waar veel Antillianen wonen uit om voor 16 oktober projecten in te dienen.

Het besluit is een succes voor de gemengde Task-Force, die onlangs haar Beleidsnota 1993-1997 presenteerde. Task-Force-voorzitster gedeputeerde Lelia Peternella-Pieters Kwiers, Erich van der Hoeven en de Nederlandse stuurgroepleden hebben onlangs uitgebreid gesproken met het KabNA, de Vereniging van Nederlandse gemeenten en andere gemeenten waar veel Antillianen wonen. Ook met minister Hirsch Ballin (justitie/ Antilliaanse en Arubaanse Zaken) en Dales (binnenlandse zaken) werd gepraat.

In die gesprekken is nadrukkelijk de aandacht gevraagd voor de noodzaak van een goede opvang van Antilliaanse jongeren en het feit dat zij aansluitingsproblemen hebben bij de bestaande voorzieningen in Nederland.

In de beleidsnota worden niet alleen voor de Antilliaanse jongeren in Nederland voorstellen gedaan, maar ook voor jongeren op de verschillende Antilliaanse eilanden. Naar aanleiding daarvan heeft Bonaire besloten de nota alle prioriteit te geven. Curaçao gaat minder ver, maar stelt in de nota Nieuw Beleid, dat de beleidsnota van de Task-Force 'richtinggevend' is voor de verhoging van de effectiviteit en de kwaliteit van het onderwijs op Curaçao. De Antilliaanse regering heeft ondertussen twee voorstellen van de Task-Force overgenomen. Het zijn het instellen van een adviescommissie inzake een jeugdbeschermingsmaatregel om onvoorbereid afreizen van minderjarigen naar Nederland tegen te gaan en het instellen van een jeugdafdeling bij de reclassering.

Uit Landsbegroting blijkt:

Politie krijgt in '94 diensthondencentrale

WILLEMSTAD — Het plan van oud-minister Knoppel wordt toch weer van stal gehaald in 1994: Curaçao krijgt een diensthondencentrale. Zo blijkt uit de landsbegroting 1994.

Onder de post 'politie algemeen' staat in de uitgewerkte en toelichtende staat bij de begroting een verantwoording van de verhoging van de verschillende posten. In elk geval toegerekend aan de diensthondencentrale kunnen worden: electra (30 duizend gulden), water (10 duizend), brandstof (29.200 gulden), lectuur (6000 gulden), huur (50 duizend gulden), huishoudelijke artikelen (25 duizend), advieskosten (10 duizend) en voeding voor de honden (20 duizend gulden); totaal 180.200 gulden.

Daarnaast is een niet precies te herleiden deel van de posten kleding, vervoer (onderhoud), reis- en verblijfskosten, onderhoud gebouwen, kleine inventaris en medicijnen toe te schrijven aan de dienst-hondencentrale. Waar de honden zelf vandaan zullen komen, kon vandaag niet worden achterhaald. De aanschaf van de dieren staat in elk geval niet vermeld op de landsbegroting.

Toen minister Knoppel aantrad (4,5 jaar geleden) lanceerde hij al het idee voor het oprichten van een dienst hondencentrale, waar meerdere politiehonden zouden moeten worden opgeleid tot drugshonden. Dit in plaats van het politiepersoneel naar Nederland laten gaan om daar, met hond samen, te worden opgeleid. Knoppel dacht zelfs aan het opleiden van een zodanig aantal honden dat die in de toekomst ook in de regio zouden kunnen worden 'gesleten'. Een deel van de kosten zou door KabNA moeten worden opgebracht, maar het KabNA is uiteindelijk niet met de financiering akkoord gegaan.

Minister Römer noch KabNA-vertegenwoordiger de Jong waren bereikbaar voor het geven van een toelichting.

Elmer Joubert: '...kleren van de keizer...'

Rector magnificus wil duidelijkheid over Beleidsplan

Krachtige taal markeert begin van nieuwe UNA onder Joubert

WILLEMSTAD — Met het onverbloemd wijzen op drie belangrijke problemen waarmee de UNA zich volgens hem geconfronteerd ziet, aanvaardde mr Elmer Joubert gistermiddag zijn functie van rector magnificus van de universiteit. Als het krachtig en langdurig applaus na afloop van zijn korte rede symbool staat voor de ondersteuning die hij krijgt, dan staat de UNA de komende jaren het een en ander te wachten.

Onder verwijzing naar de 'Kleren van de keizer' vroeg Joubert zich openlijk af of Curaçao echt wel zulke mooie kleren aan heeft. Hij ging vervolgens in op de slechte werkrelatie die de UNA heeft met de centrale overheid, de instantie die de universiteit financiert. Hij sprak de hoop uit dat dit het laatste jaar is dat de Staten van de Nederlandse Antillen zonder voorafgaand overleg met de UNA een Landsbegroting in behandeling nemen.

Joubert is er duidelijk niet over te spreken dat de 9 miljoen die op de begroting voor de universiteit is uitgetrokken, gebaseerd is op 'ervaringscijfers uit het verleden'. Hij meent dat er niet naar het verleden, maar naar de toekomst moet worden gekeken. Joubert beloofde gisteren alle mogelijke moeite te doen om de relatie met de overheid te verbeteren.

Een tweede punt van zorg betreft de relaties en vooral de communicatie binnen de universitaire gemeenschap. Het gaat dan zowel om de relatie binnen en tussen de faculteiten, tussen studenten en docenten, als die tussen de faculteiten en het College van Curatoren.

De drie faculteiten functioneren volgens de nieuwe rector magnificus nog steeds geheel geïsoleerd van elkaar. "Dat betreur ik ten zeerste", zei hij daarover.

Over de relatie met de curatoren was hij ook al niet te spreken. Als voorbeeld haalde hij de voordracht door het college van een nieuwe president-curator aan. Hij vindt het niet passend dat die voordracht aan de gouverneur is geschied zonder zelfs de drie decanen en de aankomed rector magnificus te horen. "Dat past niet in een moderne universitaire gemeenschap". Hij benadrukte dat men wel zeer ingenomen is met de nieuwbenoemde president-curator.

Een luid applaus kreeg Jouberts verzekering dat zich niet meer mag herhalen wat dit jaar nog gebeurde: de scheidende rector magnificus Marcha kon geen verslag doen van de gebeurtenissen op de Technische en Sociaal-Economische Faculteit omdat deze hadden nagelaten het jaarverslag te overhandigen.

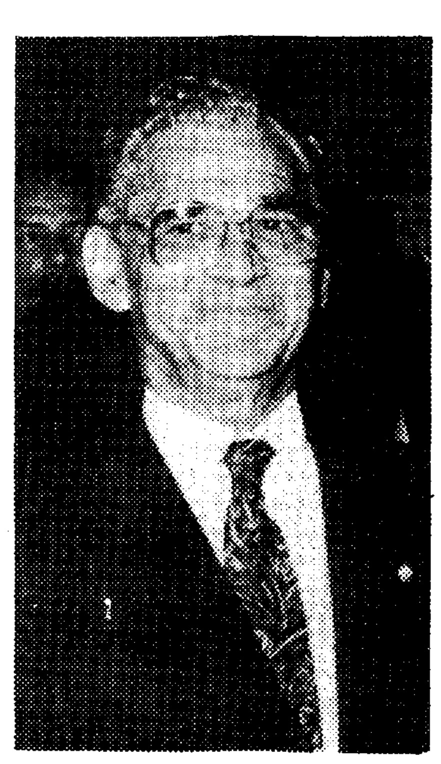
Zijn laatste punt van kritiek betreft de grote onduidelijkheid over de plannen die de Antilliaanse en de Nederlandse overheden met de UNA hebben. De rector magnificus vindt dat er op korte termijn helderheid moet komen over het UNA-beleidsplan, dat al in juni 1992 aan de regering is aangeboden. Joubert zou graag willen weten of het plan ten uitvoer wordt gebracht. Zo ja, wie betaalt dat dan, vraagt hij zich af, gezien het feit dat er op de begroting zelfs niets is uitgetrokken voor een gedeeltelijke financiering. Een belangrijke vraag is ook wat de regering met de UNA wil, als het beleidsplan niet uitgevoerd wordt.

Joubert sprak de hoop uit nog dit academisch jaar een begin te kunnen maken met de uitvoering van het beleidsplan.

De studentenacties van mei dit jaar hebben diepe indruk gemaakt, aldus Joubert. Hij beloofde dat er op korte termijn aan een visitatie van alle faculteiten wordt gewerkt. Ook zal een begin worden gemaakt met periodieke evaluatie van de docenten. Ten slotte streeft hij naar een betere motivatie van docenten, maar ook van studenten. Want de schuld ligt niet altijd bij de ander.

Voordat Joubert deze krachtige taal uitsprak, sprak de scheidende rector magnificus Valdemar Marcha de jaarrede uit. Hij overhandigde Morris Curiel een schilderij van de UNA, als dank voor het warme hart dat Curiel de universiteit toedraagt.

Het was dit jaar de beurt van de Technische Faculteit om de dies-rede uit te spreken. Edwin Guillermo van deze faculteit gaf de toehoorders een overzicht van hoger onderwijs door de eeuwen heen.

Vimi Servage, directeur SVB.

COMMENTAAR

Een autonome daad

DE CURAÇAOSE economie ligt zwaar onder vuur: de Dokmaatschappij loopt op haar laatste benen, de toekomst van de financiële sector is onzeker en over de Isla-raffinaderij is ook het laatste woord nog niet gezegd. Als enig lichtpuntje in het donkere wolkendek verscheen deze week het bericht van Curaçao Ports Authority: het gaat goed met de containeroverslag. Maar misschien is het beste nieuws wel dat de CPA de financiering van haar tweede vaste containerkraan in eigen hand heeft genomen. Men wilde niet langer de hand blijven ophouden in Nederland totdat de rijke partner in het koninkrijk er naar believen geld in zou stoppen. De felbegeerde kraan is, al dan niet noodgedwongen, uit eigen middelen en lokaal gefinancierd. Toch een fris geluid en bovendien op te vatten als een autonome daad.

Er ligt een reusachtige taak voor het Curaçaose bedrijfsleven om te laten zien wat het kan, nu het KabNA infrastructurele hulp naar het tweede plan heeft geschoven. Daarvoor dienen de krachten vereend te worden. De samenwerking van CPA en CPS in het bijeengaren van de benodigde gelden mag wat dit betreft als exemplarisch worden beschouwd.

Minder voorbeeldig is de wijze waarop betrokken CDM-partijen elkaar te vuur en te zwaard bevechten om hun gelijk. Diepgeworteld wantrouwen heeft elke kans op een gezamenlijke reddingspoging laten passeren. Terwijl het management en de vakbond bekvechtten over de diagnose en en behandelingsplan, en een stoethaspelende overheid toekeek, stierf de zieke CDM een langzame dood.

Om de werf te laten herleven is buitenlands kapitaal nodig. Daartoe wordt de helft van de aandelen verkocht, zo besloot de overheid. Laat een serieuze gegadigde nou net van Hollandse oorsprong zijn. En dat herinnert sterk aan de dagen van weleer toen het concern Rijn-Schelde/Verolme nog een van de grootste aandeelhouders was in de Dokmaatschappij.

De economische band tussen de twee partners in het koninkrijk is onmiskenbaar. Maar het lijkt heel wat minder 'afhankelijk' om een zakelijke overeenkomst aan te gaan met het moederland dan af te wachten tot het KabNA over de brug komt. En juist dat eerste aspect van de autonomiegedachte lijkt nu zowel in overheids- als in kringen van het bedrijfsleven steeds sterker post te vatten.

"EDI op luchtvracht aansluiten"

Aster (CPS) wil integrale samenwerking zee- en luchthaven

WILLEMSTAD — Nauwere samenwerking op het gebied van marketing tussen zeehaven- en luchthaveninstanties is een vereiste om Curaçao uit laten groeien tot een vooraanstaand distributiecentrum. Karel Aster (directeur Curaçao Port Services) pleit in dit verband voor een gezamenlijk investeringsplan.

Dit zei Aster eerder deze week tijdens de ondertekening van de koopacte, waarmee de komst van een tweede vaste containerkraan voor de haven een feit is geworden. Daarmee krijgt de produktiviteit van de containeroverslag een forse duw in de goede richting.

Daar moet het niet bij blijven, meent Aster. Curaçao heeft de potentie uit te groeien tot hét distributiecentrum van de regio met het toenemend Noord-Zuid handelsverkeer. Daarvoor is aansluiting op wereldwijde logistieke datanetwerken onontbeerlijk.

De Stichting Edic Electronic Data Interchange (EDI) is speciaal in het leven geroepen om Curaçao de logistieke basis te geven 'teneinde een voortrekkersrol te kunnen vervullen in het Caribische gebied'.

De ontwikkeling van nieuwe goederenstromen, zowel door de lucht als over de zee, is volgens de CPS-directeur alleen haalbaar indien het EDI-systeem voor containers ook op het luchtvrachtverkeer wordt aangesloten.

Een grote uitdaging ligt volgens Aster in de ontwikkeling van de externe logistieke dienstverlening. Het voordeel voor Europese, Aziatische en Noord-Zuid import en export en de distributie van hun Caribische en Latijnsamerikaanse afzetmarkten biedt de Curaçaose distributie en transportsector nog ongekende mogelijkheden, meent hij.

Gezien de positieve ontwikkelingen van de economie van Zuid-Amerika en verdere liberalisatie van handelswetgeving ligt er voor Curaçao nog een gebied braak. Aster: "Curaçao heeft de potentie uit te groeien tot een belangrijke overslaghaven."

"Inhaalmanoeuvre: 40 miljoen aan premies"

Rozendal weet van geen onrust onder SVB-personeel

WILLEMSTAD — Minister van Arbeid Frank Rozendal weet van geen onrust onder het personeel van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Hij snapt dan ook niet waar de ABVO zich druk om maakt. "We respecteren het protocol en hebben uitgebreid met de bond en de werknemers gesproken. Ik zie geen probleem."

De ambtenarenbond heeft deze week de minister gewezen op haar rol in de reorganisatie van de SVB. "We willen betrokken worden bij de herstructurering. Dat is in een protocol vastgelegd." Ook de dienstgroep is in actie gekomen. In een schrijven aan directeur Vimi Servage wordt de nieuwe directeur, opvolger van A. Constansia, een 'individualistische politiek' verweten.

Servage is sinds kort aangetreden als directeur van de SVB. Daarvoor was hij directeur van de Bank van de Nederlandse Antillen. Hij is de initiator van een SVB-nieuwe-stijl. De bezem moet er doorheen. En dat was hard nodig: de bank kampt met een liquiditeitstekort vanwege een achterstand in het innen van de premies die zowat vijf jaar beloopt.

Sinds 1 september worden Antilliaanse bedrijven geconfronteerd met het klemmende verzoek achterstallige premies te betalen. Naar schatting kan de operatie tussen de 30 en 50 miljoen gulden opleveren. Een aanslag kan theoretisch het failliet van een bedrijf betekenen. Er wordt echter een regeling getroffen met bedrijven die niet aan de betalingsverplichting kunnen voldoen. Naar verluidt laten sommige bedrijven zichzelf juist failliet verklaren om aan de aanslag te ontkomen.

Servage zegt met een schone lei te willen beginnen. Niet alleen is een forse achterstand opgelopen in de inning; de SVB loopt zelf ook achter, onder meer in het uitbetalen van loonderving. "Een vicieuze cirkel die hoognodig doorbroken moet worden", volgens de directeur.

VERZEKERDEN

Bij de SVB staan in totaal ruim 48.000 verzekerden geregistreerd, waarvan 31.000 op Curaçao. Daarmee neemt de bank een kwart van het totaal aantal verzekerden op de Antillen voor haar rekening, zo blijkt uit het Financieel Overzicht Gezondheidszorg (peildatum januari 1992). Hoewel de SVB een behoorlijk aandeel van het totaal aantal verzekerden onder haar hoede heeft, draagt zij een relatief klein deel van de kosten van de gezondheidszorg: 11 procent. Zoals bekend dragen de overheden ruim de helft van de totale kosten.

Het Nieuw Beleid wil een aantal ondoelmatigheden in de gezondheidszorg wegwerken, mede naar aanleiding van het FOG. Zo is voorgesteld dat de niet-werkende gezinsleden van een kostwinner niet langer onder de PP-kaarten voorziening vallen. De overheid wil wettelijk gaan verplichten dat niet-werkenden meeverzekerd worden op de ziektekostenpolis van de kostwinner.

Zo is het in het huidige stelsel mogelijk dat een 'SVB-gezin' te maken heeft met twee huisartsen: een voor de kostwinner en een voor de overige gezinsleden, die onder de PP-regeling vallen. Het Departement Vomil heeft in het FOG aanbevolen over te gaan tot een uniforme verzekering: de Algemene Ziektekosten Verzekering en beveelt onder meer bij de SVB kostenbeheersing aan.

En daar wordt nu hard aan gewerkt. Voor het eind van het jaar wil de SVB schoon schip hebben gemaakt. En dat moet ook wel want de Landsverordening vraagt om het overleggen van de jaarrekeningen. Servage streeft ernaar in 1994 de jaarrekening van 1993 klaar te hebben.

Spanning in Antil-staking

ORANJESTAD — De onderhandelingen tussen FTA en Antil zijn wederom vastgelopen nadat landsbemiddelaar Dooley Tromp met een tussenvoorstel tot beide partijen was gekomen.

Het stakende personeel houdt zich nog steeds onder de bomen tegenover het gebouw op. Woensdag werd politie-assistentie gevraagd omdat de stakers spijkers, klappertjes en flessen op de weg hadden gegooid.

[illegible] de Antil-directie van de FTA een garantie dat dit niet meer voorkomt, aangezien de directie anders niet bereid is aan de onderhandelingen deel te nemen. FTA-voorzitter [illegible] gaf de directie de verzekering dat dit niet meer zal gebeuren. Verwacht wordt dat partijen vandaag weer bijeenkomen om het tussenvoorstel van de landsbemiddelaar [illegible]

Gelijkspel Video Center op Coastal

ORANJESTAD — In de halve finale playoff van de AA-[illegible] heeft Aruba Video Center (AVC) woensdagavond in het Elias Mansur Ballpark de stand gelijk getrokken door met 3-2 van Coastal te winnen.

Donderdagavond werd in de andere groep de halve finale gespeeld tussen Marlboro en Heineken, waarvoor Marlboro, die reeds tweemaal in deze play off won, een overwinning nodig heeft om zich voor de kampioensfinale te plaatsen.

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-0379.

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(zaterdag en zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter J. de Cuba via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Weststrate via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Santa Anna, Noord 41-B/41-C. Tel.: 68181.
Boven de brug:
Savaneta. Savaneta.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN

P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 Heatcliff & Marmaduke; 18.50 Square One; 19.18 Elsa Klensch; 19.38 Big Story; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 CNN News; 21.20 **Movie: Far From the Madding Crowd**; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12,30 U.S. Open Tennis; 16.00 U.S. Open Tennis; 18.00 **Movie: Court Martial of Jackie Robinson**; 19.30 ShowTime; 20.30 CNN News; 20.50 Health Week; 21.05 **Movie: Dirty Dozen**; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.

POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

Universiteit viert jubileum en opening academisch jaar

ORANJESTAD — Onder grote belangstelling vond gisteravond de opening plaats van het nieuwe academisch jaar aan de Universiteit van Aruba (UA). Het was een feestelijke bijeenkomst, omdat tevens het eerste lustrum werd herdacht. Onder de aanwezigen bevonden zich gouverneur Koolman en echtgenote, minister van Financiën mevrouw Tromp-Yarzagaray, minister van Welzijnszaken Fredys Refunjol, minister van Justitie Rudy Croes en een aantal Statenleden. De Nederlandse minister van Onderwijs werd vertegenwoordigd door de heer De Jager.

Verder waren aanwezig de curatoren van de UA, mr. T. Peloz namens de Universiteit van de Nederlandse Antillen, leden van de rechterlijke macht, het Openbaar Ministerie, leden van de Raad van Advies, de Algemene Rekenkamer en de Sociaal Economische Raad en vele andere belangstellenden.

De opening werd op voortreffelijke wijze geleid door mr. A.R. Bermudez. Het openingswoord werd uitgesproken door UA-rector mr. drs. Piet Pronk. Hij memoreerde wat in de afgelopen vijf jaar tot stand is gebracht. "Negentig studenten studeren op het ogenblik Arubaans recht, waarvan veertig procent *fulltime*. De meeste studenten hebben hun hoofdwerkzaamheden elders; dit verklaart ook waarom pas één student is afgestudeerd. Het komende jaar zullen dat er aanmerkelijk meer zijn."

Dank zij onder meer de inspanningen van minister Refunjol, Directie Wetgeving, de begeleidingscommissie en decaan drs. B. Sipkema is dit jaar de Financieel Economische Faculteit (FEF) van start gegaan. De opleiding komt overeen met de HEAO in Nederland. Zowel studenten als docenten zijn enthousiast.

Na het openingswoord sprak minister Refunjol van Welzijnszaken de jarige universiteit toe. Hij noemde een universiteit met slechts één faculteit een 'curiosum' en 'misschien zelfs uniek'. "Maar met de opening vandaag houdt de UA in dit opzicht op om een curiosum te zijn," aldus de minister. In de afgelopen vijf jaar is het de UA niet alleen gelukt de eerste jaren en de daarmee gepaard gaande moeilijkheden goed te doorstaan, maar om zich zelfs uit te breiden.

Volgens de minister staan kleine landen als Aruba steeds voor de keuze om hetzij hun jeugd te laten opleiden, hetzij hen in eigen land de mogelijkheid van een universitaire opleiding te bieden. Op Aruba is voor de tweede weg gekozen. "Natuurlijk is een universiteit met een groot aantal faculteiten op Aruba niet realiseerbaar. Maar een kleine universiteit is wel realiseerbaar."

Het docentencorps moet op dit moment grotendeels uit Nederland worden aangetrokken. Volgens Refunjol moeten er middelen beschikbaar staan om bekwame medewerkers aan te trekken door hen een aantrekkelijke rechtspositie te kunnen aanbieden. Er moeten vooral geen onnodige ambtelijke en administratieve barrières worden opgebouwd. Dit alles brengt de UA slechts schade toe en maakt het moeilijk om bij de werving te kunnen concurreren met andere universiteiten in Nederland en met die van de Nederlandse Antillen.

"Als we kwalitatief hoogwaardig onderwijs willen, dan moeten we ook bereid zijn om de prijs daarvan te betalen," aldus de bewindsman, die zijn toespraak besloot met de hartelijke gelukwensen aan de UA en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid met het jubileum en de FEF met de start.

De heer de Jager, adviseur van de Nederlandse regering voor onderwijsvernieuwing op Aruba en de Nederlandse Antillen, sprak zijn waardering uit over de belangrijke rol die de universiteit de laatste jaren binnen en buiten de Arubaanse gemeenschap heeft vervuld. Het speet De Jager te constateren dat de IPA nog steeds niet is ondergebracht bij de UA. Hij noemde het een voorzitgang dat Arubaanse studenten met Nederlandse studiefinanciering aan de UA kunnen studeren. De Jager: "Het zou de moeite waard zijn een studiecentrum van de Open Universiteit aan de UA te vestigen."

Vervolgens ging hij in op de instelling van de FEF en legde nog eens de nadruk op het feit dat er 'goed gekeken is naar de aansluiting van de opleiding van het bedrijfsleven.' De samenwerking van de FEF met de Hogeschool Zwolle achtte de Jager 'een zeer goede ontwikkeling voor de studenten.' Wel zou het studierendement over de hele linie in het onderwijs verbeterd moeten worden. Een middel daartoe zou kunnen zijn een hoog niveau van de instructietaal Nederlands naast de moedertaal, het Papiamentu. De Jager stelde dat kwaliteit van onderwijs overeenkomt met een hoog studierendement. Hij besloot zijn speech met de felicitaties van de Nederlandse regering aan de jubilerende universiteit en sprak de wens uit dat de rol van de UA in de regio nog verder zou mogen toenemen.

Amigoe komt aanstaande maandag uitvoerig terug op de openingsrede van professor Reijntjes.

Colombiaan breekt arm rechercheur

ORANJESTAD — De lastige Colombiaan N.H.H. die door immigratie niet op Aruba werd toegelaten en naar zijn land werd teruggestuurd, heeft de nodige problemen veroorzaakt. Tijdens een vechtpartij op de trap van het vliegtuig, brak een rechercheur zijn arm.

De Colombiaan wilde ten koste van alles op Aruba blijven en slaagde erin, toen hij op het vliegtuig naar Colombia werd gezet, de benen te nemen en de luchthaven uit te rennen. Het bewakingspersoneel zette na de ontsnapping een achtervolging in. Uiteindelijk werd de man moe van het hardlopen en ging ter hoogte van Domeinbeheer op een steen zitten om bij te komen. Dit werd hem noodlottig omdat zich bij de verkeerslichten de rechercheur H. bevond die hem aanhield nadat hij hoorde wat gaande was.

Met veel moeite werd de vluchteling in de auto naar de luchthaven gebracht, waar het vliegtuig nog altijd stond te wachten. Eenmaal bij de vliegtuigtrap aangekomen, schopte de Colombiaan een rechercheur in zijn kruis. Toen deze daarop zijn klop trok, maar de Colombiaan zich daar weinig tot niets van aantrok, ontstond een vechtpartij waarbij de rechercheur zijn arm brak.

In verband met de veiligheid van de passagiers besloot de piloot de Colombiaan niet aan boord te nemen. Hij is aangehouden en naar de politiewacht overgebracht. De rechercheur moest naar het hospitaal voor medische behandeling.

Winnaars van opstelwedstrijd 'My Caribbean'

ORANJESTAD — In het Americana hotel wachtten maar liefst 27 kinderen uit verschillende landen en eilanden van de Cariben tijdens de zeventiende Caribische Toeristenconferentie op de bekendmaking van de drie winnaars van de opstelwedstrijd 'My Caribbean'.

De elfjarige Shanica Maduro van de British Vrigin Islands werd uitgeroepen tot de winnares en mocht een faxmachine voor haar school in ontvangst nemen, alsmede een studiebeurs van 1000 dollar. Nummer twee en drie, Ched Webb uit Dominica en Priya Narine uit de Bahama's, kregen een beurs van 500 dollar. Voor een volle zaal las Sanica haar winnende opstel voor over dood koraal, ontbossing en de vervuilde zee.

Welkomstboodschap zeventiende CTO-vergadering

ORANJESTAD — Op Aruba wordt van 8 tot 12 september de zeventiende jaarvergadering van de Caribbean Tourism Organization (CTO) gehouden, waar negenhonderd gedelegeerden worden verwacht.

De huidige CTO-voorzitter, de Curaçaose gedeputeerde Ruben Page, benadrukte in een welkomstboodschap dat de Cariben dit jaar sterker staan dan ooit tevoren. "Deze regio kent niet alleen een grote geografische en culturele verscheidenheid, maar bovenal een grote eenheid. Zo werd afgelopen jaar gezamenlijk een verkoopprogramma opgezet, waardoor meer toeristen naar onze eilanden kwamen," aldus Page.

De kleinste en minder bekende eilanden zijn volgens de voorzitter 'de sterren van de Cariben' geworden. Deze eilandbewoners zagen het aantal bezoekers afgelopen jaar verdubbelen. Deze interesse moet volgens Page gezocht worden in het feit dat toeristen 'nog niet ontdekte eilanden met een aparte sfeer' zoeken. Niet vergeten moet worden dat alle Caribische eilanden een eigen aparte sfeer bieden en moeten blijven bieden.

Volgens de CTO-voorzitter geeft de conferentie op Aruba alle gelegenheid om ervaringen uit te wisselen, te praten over toekomstige perspectieven en beslissingen te nemen over gezamenlijke acties. Met deze boodschap riep voorzitter Page de deelnemers een hartelijk 'bon bini' toe.

Opening toeristenconferentie

■ *ORANJESTAD — In het Americana hotel is de zeventiende Caribische Toeristen Conferentie van start gegaan. In zijn openingstoespraak benadrukte minister van Toerisme, Eddy Briesen, dat het toeristensucces gedeeltelijk te danken is aan de goede relatie die Aruba onderhoudt met reisagenten. Premier Nel Oduber liet weten dat de populariteit van Aruba niet alleen afhankelijk is van het mooie weer en de vriendelijke inwoners. "Het weer en landschap alleen betekenen niks als we bij de pakken neer gaan zitten. We moeten de nieuwe ontwikkelingen nauw volgen en alle aandacht besteden aan wat de toerist eist. Totale tevredenheid van de klant is van uiterst belang voor een populaire vakantiebestemming".*

Aanhoudingen in babyzaak

ORANJESTAD — In de zaak van Ismaël Minguél, de baby die te Rooi Afo kort na geboorte onder een boom werd gevonden, heeft de Kinder Zeden Politie (KZP) twee aanhoudingen verricht wegens vermoedelijke medeplichtigheid.

Dit zijn de vader van de moeder R.J.(47) en de Colombiaanse werkeloze verpleegster F.Z. (35), beiden woonachtig te Paradera. Volgens de politievoorvoeder wordt niet uitgesloten dat in deze kwalijke zaak nog meer aanhoudingen zullen plaatsvinden. De Voogdijraad heeft de baby ingevolge het besluit van het Openbaar Ministerie onder haar hoede en het ziet er niet naar uit dat de moeder haar baby spoedig zal terug krijgen.

Met Hagemeyer de lucht in

ORANJESTAD — In het kader van de heropening van haar nieuwe showroom heeft Hagemeijer tijdens de verbouwingswerkzaamheden, vanwege het ongemak, twaalf klanten de kans geboden in een Sonny Campagne een helicoptervlucht boven Aruba te winnen met 'Happy Island Helicopters'. De winnaars zijn Ada Angela, Louis Brown, Dustin Croes, Fidel de Cuba, Hubert de Cuba, Harry Djarkasi, Ingrid Letren, Ivonne Marin, Rosa Robert, D. Ruiz-Carolina, Vincent Thomson en Maurits Werleman.

Air Aruba vliegt naar Washington

ORANJESTAD — Tijdens het panelgesprek ter gelegenheid van de zeventiende CTC-conventie in het Americana Hotel heeft de directie van Air Aruba bekend gemaakt dat ingaande november twee keer in de week rechtstreekse vluchten zullen worden uitgevoerd van Aruba naar Baltimore Washington International.

De vluchten worden gevlogen met een McDonnell Douglas MD88. Dit wordt voor Air Aruba, welke maatschappij sinds april 1990 op de Verenigde Staten vliegt, na Miami en Newark de derde *gateway*.

Verwacht wordt dat spoedig nadere gegevens bekend worden betreffende deze nieuwe vlucht.

Marlboro verslaat Heineken

ORANJESTAD — In de halve finale van de AA baseball competitie boekte kampioen Marlboro maandagavond een stevige zege 19-1zege op Heineken.

Vooral de vijfde inning was het middelpunt van de zege van de sigarettenploeg, toen niet minder dan 17 spelers aan slag kwamen en daarbij 11 punten binnen brachten. Heineken maakte 5 hits en twee fouten, Marlboro sloeg 20 hits en maakte geen fout.

De beste slagmannen bij Marlboro waren Juny Tromp 3-3 en Omar Iglesia 4-3; bij Heineken Francis Stanper 3-2 en Derek Johnson 2-1. Donderdagavond speelt Marlboro de derde van vijf wedstrijden tegen Heineken. In deze play-off staat Marlboro met 2-0 voor.

Vijf jaar voor Atlantismoord

ORANJESTAD — Vijf jaar gevangenisstraf luidde het vonnis van mr. Giltray tegen verdachte O.T.(36), die ten laste werd gelegd dat hij op 16 april de Bonairiaan Mario Felix Keller (36) zodanig verwondde dat hij aan gevolgen bezweek. Twee weken geleden eiste officier mr. Lugo zeven jaar in deze zaak.

Keller overleed tijdens de operatie, nadat hij met een aantal messteken in het Atlantis hotel, waar hij woonde, werd gevonden. Het motief voor de steekpartij zou te maken hebben met een liefdesrelatie met een vrouw. De dader werd destijds spoedig aangehouden, maar bleef tot voor de groene tafel volhouden, dat hij uit zelfverdediging handelde.

Aansluitingen kabeltelevisie

ORANJESTAD — De geplande data van kabelaansluitingen op Aruba zijn als volgt: Santa Cruz: september/oktober 1993, Paradera: november 1993, Oranjestad: december 1993, Bubali: januari 1994, Noord, Palm Beach en Bakval: februari/maart 1994 en Malmok: midden 1994.

Oud-waarnemend gezaghebber De Cuba overleden

ORANJESTAD — De voormalig waarnemend gezaghebber Izaac de Cuba is op 80-jarige leeftijd overleden. Zo is door zijn familie bekendgemaakt.

De Cuba was vele jaren gedeputeerde en stond als medeoprichter aan de wieg van de politieke partij PPA. Hij was ridder in de Orde van Oranje Nassau.

De begrafenis vindt maandag plaats.

Eis zes jaar moord bejaarde

ORANJESTAD — Zes jaar gevangenisstraf eiste Officier van Justitie mr. Lugo tegen verdachte R. de C.(40), verdachte van de moord op 13 februari 1993 te Noord, waarbij de 77-jarige P. Brete slachtoffer werd. Uitspraak is over twee weken.

Verdachte bleef voor de rechter volhouden, dat hij zo dronken was dat hij zich niet kan herinneren wat er gebeurde. Wel staat vast dat wanneer hij dronken is, hij erg agressief wordt. Volgens het psychiatrisch rapport wordt het aannemelijk geacht dat verdachte zich niets meer herrinnert maar dat hij wel toerekeningsvatbaar is. Verdediger O. Flanders haakte in op het rapport van de psychiater en liet weten dat men de bejaarde niet alleen had moeten laten.

Coca-zaak met drie Ghanezen uitgesteld

ORANJESTAD — Voor rechter mr. J. Minnaar vond vrijdag behandeling plaats van de zaak tegen de immigratieambtenaar J.F.H. (43) en drie Ghanezen, allen betrokken bij het transport van 85 kilo cocaïne naar Nederland. Pas als de originele verklaringen voor de politie beschikbaar zijn, wordt de behandeling op 8 oktober voortgezet.

Op 25 oktober 1992 kwam deze zaak aan het rollen toen de immigratie-ambtenaar werd betrapt bij het verlenen van medewerking aan de drie Ghanezen om via de Arubaanse luchthaven 85 kilo cocaïne naar Nederland te smokkelen. De Ghanezen zijn: R.B.(32), boer in Nederland, K.O.B. (39), chauffeur in Frankrijk en E.B.Y. (37), chauffeur in Nederland. Bij behandeling van de zaak werd de immigratieambtenaar M.C. en de hoofdbewaker A. gehoord om een toelichting over deze zaak te geven.

Er ontstond enige verwarring toen ondermeer de bij de politie afgelegde verklaring ondertekend was, maar verdachten ontkenden een verklaring getekend te hebben. De verdedigers mr. John van der Kuyp en mr. Rudy Oomen wilden de originele verklaring zien met de originele handtekeningen. Dit was voor rechter mr. Minnaar aanleiding de behandeling te schorsen om aan dit verzoek te kunnen voldoen. Daarna zal de zaak weer naar de rechter-commissaris worden verwezen, waarna op 8 oktober behandeling voor de rechtbank wordt voortgezet.

Statenlid steunt besluit van minister Rudy Croes

ORANJESTAD — MEP-Statenlid Olivia Benschop-Erasmus steunt als Statenlid, mede namens de bezorgde families op Aruba, de besluiten van minister van Justitie Rudy Croes inzake de nieuwe sluitingstijden van casino's en nachtclubs per 1 oktober aanstaande.

Zij wijst erop dat de regering ernstig bezorgd is over de alarmerende situatie die zich op Aruba tussen middernacht en 's morgens zes uur manifesteert, vooral in de weekeinden. De regering, die ook verantwoordelijk is voor de toekomst van de jeugd en gezinnen, heeft daarom deze beslissingen genomen na maanden van studie en overleg.

Benschop wijst erop dat velen uit de gemeenschap werkzaam zijn in de casino's en nachtclubs, waardoor er van het gezinsleven in feite maar weinig terecht komt. Het Statenlid haalt enige voorbeelden van de stijgende misdaad aan, die juist in de nachtelijke uren plaatsvinden.

Tenslotte meent zij, dat weliswaar de overheid haar verantwoordelijkheid in deze weet te dragen, maar dat de opvoeding uiteindelijk thuis begint. Hierbij speelt een goed en regelmatig contact tussen ouders en kinderen een zeer belangrijke rol. "We kunnen beter voorkomen dan straks de negatieve gevolgen van het optreden van de jeugd te moeten ervaren," aldus het Statenlid.

INGEZONDEN

Biologisch laboratorium

NAAR AANLEIDING van de behandeling van de Staten van Aruba voor de Landsverordening ter voorkoming verontreiniging door schepen, wil ik graag het volgende voorstellen.

De personen die met de studie belast zijn voor de verzelfstandiging van de scheepvaartinspectie voor Aruba, moeten hun gedachten eens uit laten gaan naar het aantrekken van een marine biologisch centrum en laboratorium. Een marine biologisch research laboratorium zal nodig zijn om een direct klinisch resultaat te geven aan overtreders van vervuiling.

Zoals het er nu uitziet, beschikt Aruba nog niet over voldoende expertise of materiaal om de verontreiniging in de Arubaanse wateren effectief te bestrijden. Een marine biologisch centrum en laboratorium zal zonder meer een grote bijdrage kunnen leveren aan het beschermen en behouden van onze wateren en later misschien zelfs aan de cultivatie.

Wij weten allemaal dat wetenschappelijke onderzoeken zeer kostbaar zijn en voor een regering financieel haast niet haalbaar. In veel grote landen worden dergelijke onderzoeken dan ook overgelaten aan financiële privé-instellingen of industrieën. De Amerikanen beschikken over een uitermate grote expertise in de marine biologie en oceanografie. Door wetenschappelijke onderzoekers van onder meer Smitsonian en het Marine Systems Laboratory zijn diverse feasibility studies gemaakt in de gebieden van het Caribbean Basin. Vele onderzoeken zijn ook gedaan over het cultiveren en activeren van nieuwe species voor het leven onder water. In een marine biologisch centrum kan ook bijvoorbeeld een proefstation voor aquacultuur komen. Wij kunnen dan zelf nieuwe species cultiveren en zodoende werken aan het activeren van onze eigen viscultuur in de toekomst. Aruba beschikt over een groot aantal gediplomeerde duikers die mee kunnen werken aan het cultivatieproces. De gezondheids- en voedingswaarde van de vis zal door blijvende onderzoeken alleen maar worden verhoogd.

Een proefstation voor aquacultuur is educatief zeer belangrijk voor onze scholen, en indien goed opgezet, kan het zelfs een toeristische attractie worden. Een proefstation voor aquacultuur kan in de toekomst meer zekerheid geven aan het voortbestaan van onze vissers en over een nog langere termijn zich zelfs ontwikkelen tot een kleine industrie.

De regering van Aruba zou hier eens met Coastal over moeten praten. Coastal heeft bewezen steeds interesse te hebben voor het milieu en beschikt misschien nog over een industrial lab. Bovendien is het terrein ook geschikt voor een marine biologisch centrum. Coastal zou op zijn beurt contact kunnen opnemen met The Agency for International Development, The World Bank en Smitsonian. Deze organisaties houden zich bezig met de evaluatie en ondersteuning van dergelijke projecten. Het project kan door Coastal als een non-profitable organisatie worden opgezet. Lokale studenten en analysten laboranten kunnen zich dan met een beurs verder ontwikkelen in de marine biologische technologie. Indien Coastal geïnteresseerd gemaakt kan worden, denk ik dat dit een project wordt, wat de moeite waard zal zijn voor de economische ontwikkeling van Aruba.

Radjwatie Helene Mangroelal
Aruba

Topscore bij bridgeclub

ORANJESTAD — Achttien paren van bridgeclub Aruba Ariba hebben de vijfde ronde van de zomercompetitie gespeeld. Wederom werd in tweelijnen gespeeld. In de Oost West-lijn werden de heren Marapin en Tjon Kon Sang eerste met een score van maar liefst 75 procent.

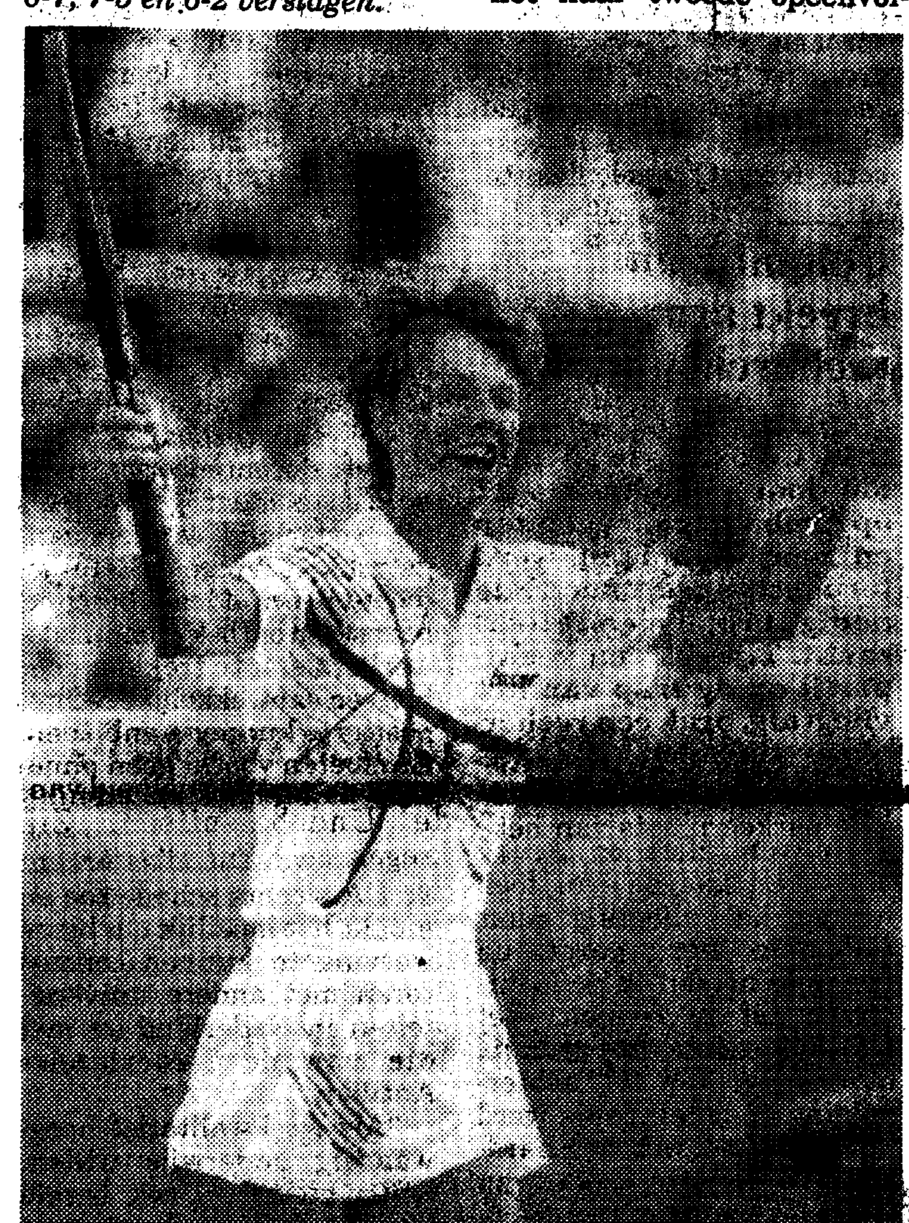
De uitslagen in de Noord Zuid-lijn: 1.echtpaar van Eyck 60.65 procent, 2.heren Somers/Dekker 60.19, 3.heren van Veen/Alderliste 56.02 en 4.heren Michels/Swijgman 50.69 procent.

Opening nieuwe Statenjaar

ORANJESTAD — Gouverneur mr. Olindo Koolman opent dinsdag 14 september om 10 uur de plechtige vergadering van de Staten van Aruba ter gelegenheid van de opening van het nieuwe zittingsjaar 1993-1994.

Het huidige zittingsjaar wordt de dag te voren door Statenvoorzitter Felix Flanegien namens de gouverneur gesloten.

■*FLUSHING MEADOW — Steffi Graf heeft haar zoveelste Grand Slam finale bereikt. Dit nadat zij in de halve finale vrijdag Manuela Maleeva-Fragniere versloeg op Flushing Meadow. De nummer één van de wereld staat in de finale tegenover Helena Sukova.*

■*FLUSHING MEADOW — Helena Sukova heeft na haar ex-landgenote Martina Navratilova ook Arantxa Sanchez-Vicario uitgeschakeld. De Spaanse tennisster werd met 6-7, 7-5 en 6-2 verslagen.*

US Open op Flushing Meadow

Steffi Graf en Helena Sukova spelen finale

NEW YORK — Helena Sukova staat voor de vierde keer in dertien jaar in de finale van een Grand-Slamtoernooi, Steffi Graf voor de 21ste keer in elf jaar. De 28-jarige speelster uit Praag verraste vrijdag op het winderige Flushing Meadow met haar overwinning in twee uur en 33 minuten in de halve-finalestrijd haar dubbelspelpartner.

De als tweede geplaatste Aranxta Sanchez-Vicario werd namelijk met 6-7, 7-5 en 6-2 verslagen. Graf, in het bezit van dertien Grand Slam overwinningen, won onder het kunstlicht voor 21.020 toeschouwers van Manuela Maleeva-Fragniere: 4-6, 6-1 en 6-0.

Het duel tussen Graf en Maleeva-Fragniere was de achttiende in hun loopbaan. Graf verloor nooit en stond slechts zes sets af. De Duitse, spelend in een fonkelnieuwe, modieuze *outfit*, verloor haar eerste twee opslagbeurten en de eerste set met 4-6, maar ging in de tweede en derde bijzonder hardhandig te werk. Voor Maleeva, elfde geplaatst, was het haar tweede opeenvolgende halve finale op de US Open. Vorig jaar verloor ze van Sanchez-Vicario.

In 1984 en 1989 stond Sukova in de eindstrijd van de Australian Open, in 1986 van de US Open. Winnen deed ze nooit. Ze verloor van Chris Evert, Graf en Martina Navratilova. Op Flushing Meadow sloeg ze in de vierde ronde Navratilova uit het toernooi.

Tegen Sanchez-Vicario, na het ontslag van coach Kirmayr op pad met *hitting partner* Sven Groeneveld uit Haarlem, had ze in twee sets moeten winnen. Op 5-4 in de eerste set verspeelde ze twee setpunten, op 6-4 in de *tie break* nogmaals twee. Sanchez won die *tiebreak* met 9-7.

Sanchez, door de Amerikanen de 'Bumble Bee' (Hommel) uit Barcelona genoemd, bereikte vorig jaar de eindstrijd. Daarin verloor ze kansloos van de voormalige nummer één Monica Seles. Dit jaar is zij de grote afwezige in het Corona Park. Tegen Sukova stond Sanchez constant onder druk. Ook in de tweede set controleerde Sukova het duel. Wederom slaagde ze er niet in op 5-4 drie setpunten te verzilveren. Pas op het vierde setpunt, op 6-5, sloeg ze onbarmhartig toe, 7-5.

Op 1-0 voor Sukova in de derde set werd de regen spelbreker. Na de pauze van een half uur was Sukova oppermachtig. De Tsjechische, die vanaf maart tien weken aan de kant stond met een enkelblessure werd voor haar aanvalslust beloond. Met 6-2 werd ze zeker van haar finaleplaats op de US Open '93.

Nederland nieuwe wereldkampioen

SANTIAGO — Nederland is wereldkampioen bridge geworden. Een op dertig, zo schatten de Chileense bookmakers bij het begin van het wereldkampioenschap bridge de kansen van Nederland in.

Nadat achtereenvolgens zevenvoudig de Verenigde Staten en Brazilië waren verslagen, ging de koers van de voor het eerst sinds 27 jaar deelnemende Nederlanders omlaag tot een op zes.

Ploegleider Jaap Trouwborst besloot op dat moment honderd dollar in te zetten. Hij betaalde er vrijdagavond de champagne van, toen de zes met de enorme Bermuda bowl boven het hoofd een triomfantelijke rondgang door de [illegible] maakten.

In de [illegible] Noorwegen met 330-316 verslagen. De marge bleek bij het [illegible] twee punten minder dan aanvankelijk was gedacht, maar in de feestvreugde was er niemand die daar om maalde.

VOETBAL / ZÜRICH — Het Australisch voetbalelftal speelt in de beslissende confrontatie met Argentinië om een plaats in de eindronde van het WK eerst thuis. Het duel wordt op 31 oktober in Sydney afgewerkt. De return is half november in Buenos Aires.

Uitslagen Major League

NEW YORK — Toronto Blue Jays won vrijdag alweer. California Angels werd met 10-4 verslagen, terwijl New York Yankees wederom een nederlaag incasseerde.

In de American league werden de volgende uitslagen geregistreerd: Cleveland Indians-Boston Red Sox 7-4 en 4-5 (11 innings); Texas Rangers-Minnesota Twins 4-3 en 3-2; Oakland Athletics-Baltimore Orioles 12-9; Toronto Blue Jays-California Angels 10-4; Seattle Mariners-Milwaukee Brewers 10-3; Detroit Tigers-Chicago White Sox 4-0 en Kansas City Royals-New York Yankees 6-5.

In de National league: Montreal Expos-Cincinnati Reds 4-3 (10 innings); Colorado Rockies-Pittsburgh Pirates 9-8 (11 innings); Chicago Cubs-New York Mets 12-10; Florida Marlins-Los Angeles Dodgers 2-1; Atlanta Braves-San Diego Padres 3-2 en St. Louis Cardinals-San Francisco Giants 6-2.

* * * * *

TENNIS / NEW YORK — Boris Becker zal niet meedoen aan de Open Australische tenniskampioenschappen. De Duitser wordt half januari voor het eerst vader. Omdat zijn agenda voor volgend jaar al zo weinig tijd voor z'n gezinnetje overlaat, wordt verwacht dat Becker ook niet beschikbaar is voor het Davis-Cupteam.

Bernard Tapie ziet af van verdere stappen

PARIJS — Bernard Tapie zal geen juridische stappen ondernemen tegen de UEFA. Dat nadat is gebleken dat de Franse voetballiga een beroep deed op de eigenaar van Olympique Marseille om diens aangekondigde juridische actie tegen de UEFA te staken. Frankrijk dreigt uitgesloten te worden [illegible] een brief een beroep gedaan op de vaderlandsliefde van Tapie.

"De stappen, die Bernard Tapie heeft genomen om de schorsing van Olympique Marseille ongedaan te maken, hebben geleid tot een dreigement van de wereldvoetbalbond. De FIFA maakte duidelijk dat met voortzetting van de juridische actie, Franse clubs en het nationale elftal wel eens uitgesloten kunnen worden. Volgens de reglementen van de FIFA is het clubs verboden via de burgerrechter te procederen.

Le Graet schreef Tapie over "zeer ernstige beslissingen" die de FIFA zou kunnen nemen. Hij doelde op de uitsluiting van de vijf Franse deelnemers aan de Europese bekertoernooien en die van het Franse elftal bij de eindronde om het WK van volgend jaar.

Ook de organisatie van het WK in 1998, dat in handen is gegeven van Frankrijk, zou gevaar lopen. Het bestuur van de UEFA schorste Olympique Marseille maandag voor een jaar op beschuldiging van omkoping.

Bernard Tapie heeft inmiddels na de brief van de voorzitter van de Franse voetballiga ontvangen te hebben, besloten zijn juridische actie tegen de UEFA te staken. Hij heeft zijn klacht bij het kantongerecht in Bern ingetrokken. De beslissing is per fax gezonden aan de FIFA.

Jean-Louis Levreau, de vice-voorzitter van Olympique, verklaarde dat Tapie, de geldschieter van de club, de beslissing had genomen in het belang van het Franse voetbal. De internationale voetbalorganisaties dreigden maatregelen tegen Frankrijk te nemen als Tapie zijn actie zou hebben voortgezet.

AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 uur voor gevorderden vanaf zestien jaar.
Schaakvereniging Janwe:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

DAMACOR BOWLING CLUB
(Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 16.00 uur.

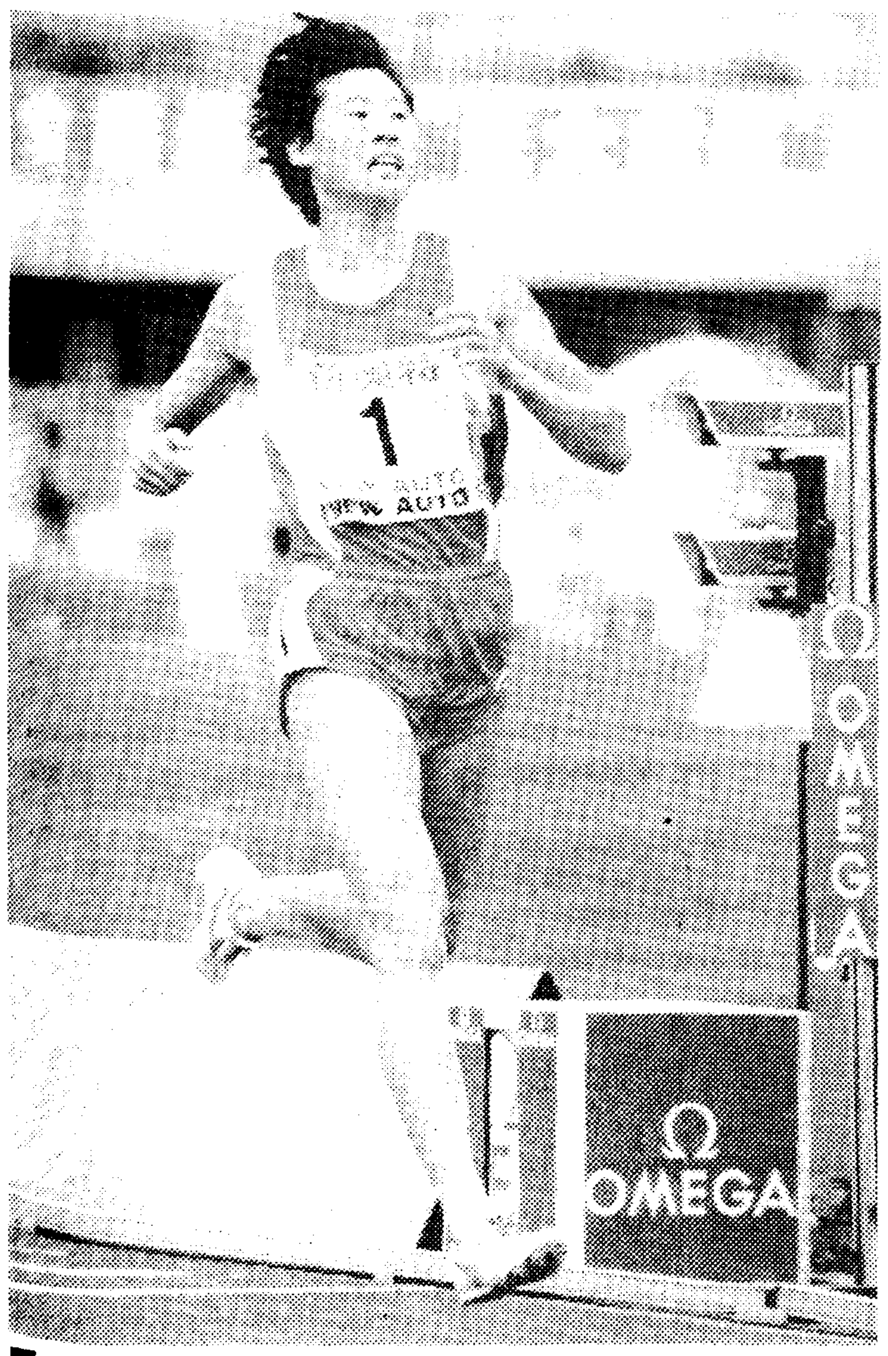
RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZATERDAG

TENNIS
(Kraft Mixed Double)
finale
16.30 uur (B-klasse) Engelhard/Ravenstein vs Kluyver/Kluyver;
16.30 uur (C-klasse) Pablo/Pimentel vs Thielman/Thielman - banen Rust & Burgh.

ZONDAG

KARTING
(KARFA Club Curaçao)
vanaf 11.00 uur 3e kartevenement - parkeerplaats industrieterrein te Brievengat.

■ PEKING — *De Chinese atlete Qu Yunxia vestigde een nieuw wereldrecord op de 1500 meter. Dat gebeurde in Peking tijdens de Zevende Nationale Spelen. Yunxia registreerde een tijd van drie minuten en 50,46 seconden.*

KARFA Club organiseert derde serie go-kartwedstrijden

WILLEMSTAD — KARFA Club Curaçao, Kartracers en Fans Club, organiseert morgen (zondag) voor de derde keer dit jaar kartraces, die meetellen voor de komende Curaçaose kampioenschappen.

De rijders zullen te Brievengat gaan strijden om de felbegeerde trofeeën in de categorieën *Rookie*, *Heavy* en *Enduro*. In de *Rookie*-klasse zorgen de eerstejaarsrijders altijd weer voor spectaculaire manches, waarbij het publiek regelmatig uit hun stoel opveert. De *Rookie-races* zijn vaak niet geheel zonder *crashes*, maar gelukkig doet zich weinig persoonlijk letsel voor. De winnaar van deze klasse zal naast een trofee, ook de *Road Runner/Facade Trofee* uitgereikt krijgen.

In de categorie *Heavy* meten de ervaren rijders hun krachten en speelt een goede beheersing van de rijtechniek een belangrijke rol. De snelste en meest ervaren coureur zal uiteindelijk naast de nummer 1-trofee ook de *Bridgestone Trofee* in handen krijgen, een wisselbeker die gesponsord wordt door Moreno Brandao & Sons.

De *Enduro*-klasse is een dertig minuten durende race waarin het uithoudingsvermogen van de rijders danig op de proef wordt gesteld.

Het kartevenement van KARFA Club Curaçao start morgenochtend vanaf elf uur op de parkeerplaats van het industrieterrein Brievengat en de toegang is gratis.

Finale Kraft Mixed Doubles

Engelhardt/Ravenstein tegen echtpaar Kluyver

WILLEMSTAD — De paren Juni Engelhardt/Maria Ravenstein en het echtpaar Kluyver hebben zich geplaatst voor de finale in de B-klasse van het Kraft Mixed Double Tennis Tournament. In de C-klasse staan de koppels Elmer Pablo/Desy Pimentel en Renny/Renailma Thielman tegenover elkaar in de finale. De twee finalseries worden vandaag afgewerkt op de tennisbanen van Asiento te Rust & Burgh.

Na vier weken competitie wordt het 'mayonaise'-toernooi van Tennisclub Asiento vandaag besloten met de finale in de twee klassen. Wedstrijdleidster Sonja Paula en de hoofdsponsor Kraft General Foods kunnen nu al terugblikken op een succesvol evenement. Het toernooi diende om het spel in de Curaçaose B- en C-klasse meer onder de aandacht te brengen.

Vrijdagavond werden in zowel de B- en C-klasse de halve finales afgewerkt. Engelhardt/Ravenstein en het echtpaar Kluyver bewerkstelligden hun plaatsing voor de B-finale, die vandaag gepland staat voor 18.30 uur. In de verliezersronde spelen Lucien van Wilgen en Joan Bromet tegen Raymond Windsant en Wieneke Korevaar.

In de verliezersronde C-klasse nemen Theo van de Berg en Vera de Jong het op tegen Peter Bolwerk en Boukelin Schrantee, terwijl de C-finale een aangelegenheid wordt tussen Pablo/Pimentel en Thielman/Thieman. De wedstrijden in de beide verliezersronden staan geprogrammeerd voor 17.00 uur. De prijsuitreiking vindt plaats op Zeilhaven Brakkeput tijdens de festieve afsluiting.

*****

ZWEMMEN / HAMBURG — De Berlijnse zwemster Franziska van Almsick, die net een miljoencontract met Opel heeft gesloten, zet zich komend weekeinde in voor het goede doel. De zesvoudige Europese kampioene van Sheffield doet met onder anderen Kristin Otto, Michael Gross en Dagmar Hase mee aan een 24-uurs zwemmarathon in Hamburg. De opbrengst van het evenement is voor Unicef.

In promotie-degradatie wedstrijden

Undeba en De Koning spelen 0-0 gelijk

WILLEMSTAD — De eerste wedstrijd van de promotie/degradatieserie tussen nummers laatst van de eerste divisie, De Koning, en kampioen van de tweede divisie, Undeba, is in een doelpuntloos gelijkspel geëindigd. Voor een goed opgekomen publiek toonden de beide elftallen niet veel strijdvaardigheid ofschoon de inzet erg hoog is, namelijk een plaats in het topvoetbal.

Er werd door beide teams uiters behoudend gespeeld met zwaar bezette defensieve linies wat uiteraard ten koste ging van het aanvalsspel. Als gevolg daarvan werd ook in een middelmatig tempo gespeeld met uitzondering dan van enkele snelle acties van het aanvalstrio van Undeba bestaande uit Shurmel Lodowika, Robert Vapor en (in de tweede helft) Bronco Rosino.

De algemene verwachting was dat Undeba, dat dezelfde kern van spelers heeft waarmee het twee jaar terug in de eerste divisie meedraaide, de serie van het dit seizoen sukkelende De Koning zou winnen en zijn positie in de eerste divisie zou heroveren. Undeba heeft immers een indrukwekkend seizoen achter de rug waarin het met veel machtsvertoon beslag legde op het kampioenschap van de tweede divisie.

Na de wedstrijd van gisteravond is dit allemaal echter niet zo zeker meer. De Koning wist goed tegenstand te bieden en toch nog genoeg kwaliteit in huis te hebben om zijn positie in de hoogste afdeling met succes te verdedigen. In verschillende fasen van het duel voerde het gisteravond het initiatief ofschoon met minder agressief spel.

SNELHEID

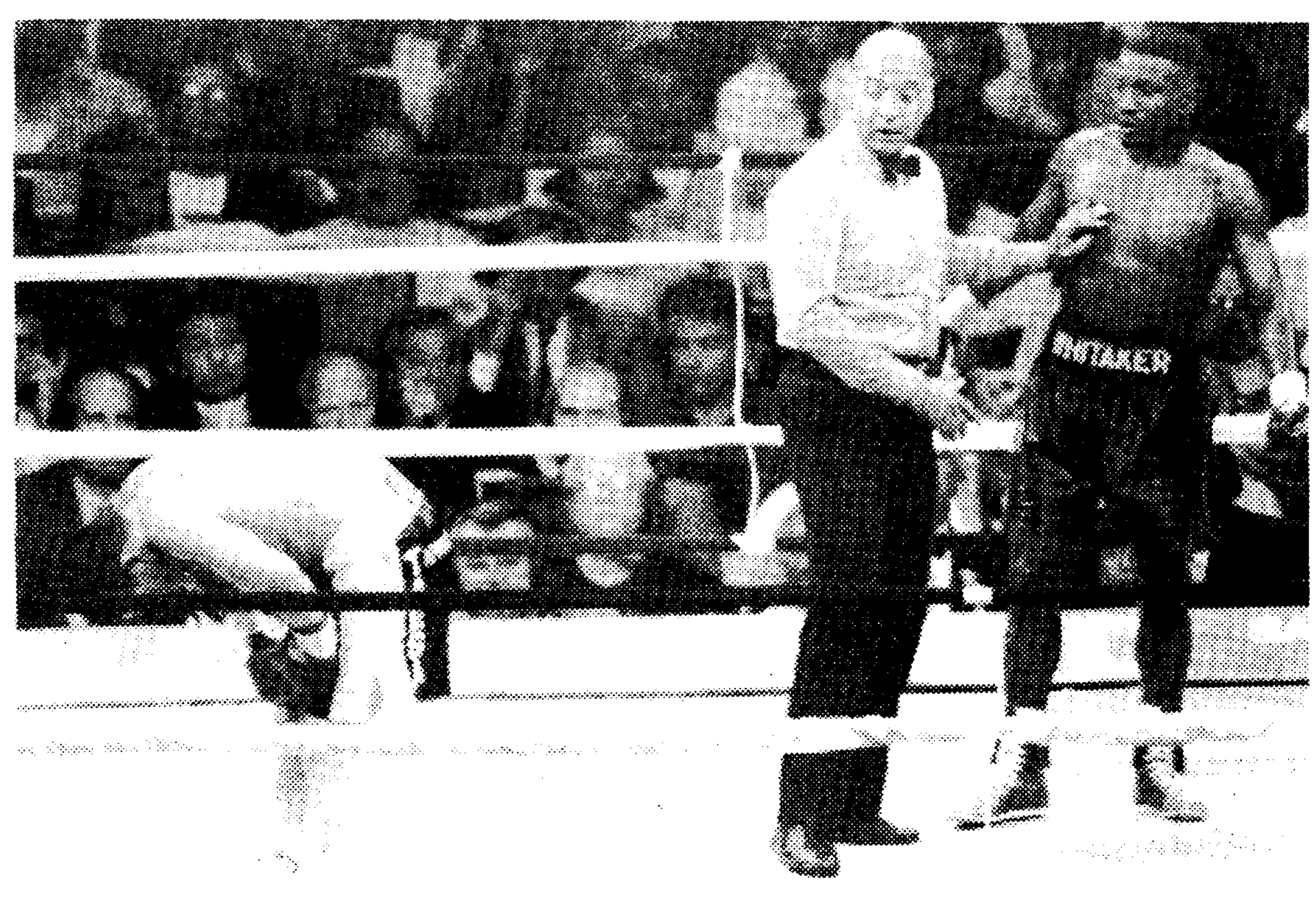
De enige factor, die een beslissing had kunnen brengen, was de snelheid van de Undeba-spitsen. Zij kregen ook de beste (twee) kansen van de wedstrijd. In de eerste helft na een prachtige voorzet van Manuel Ricondi waarbij Lodowika en Vapor elkaar in de weg liepen en waardoor Lodowika de bal niet vol op de schoen kon krijgen. En in de tweede helft bij een tweemanscombinatie tussen Rosina en Lodowika. Rosina's schot werd echter keurig tegengehouden door keeper Rudsel Navarro. Verder viel er voor het publiek weinig sensatie te beleven.

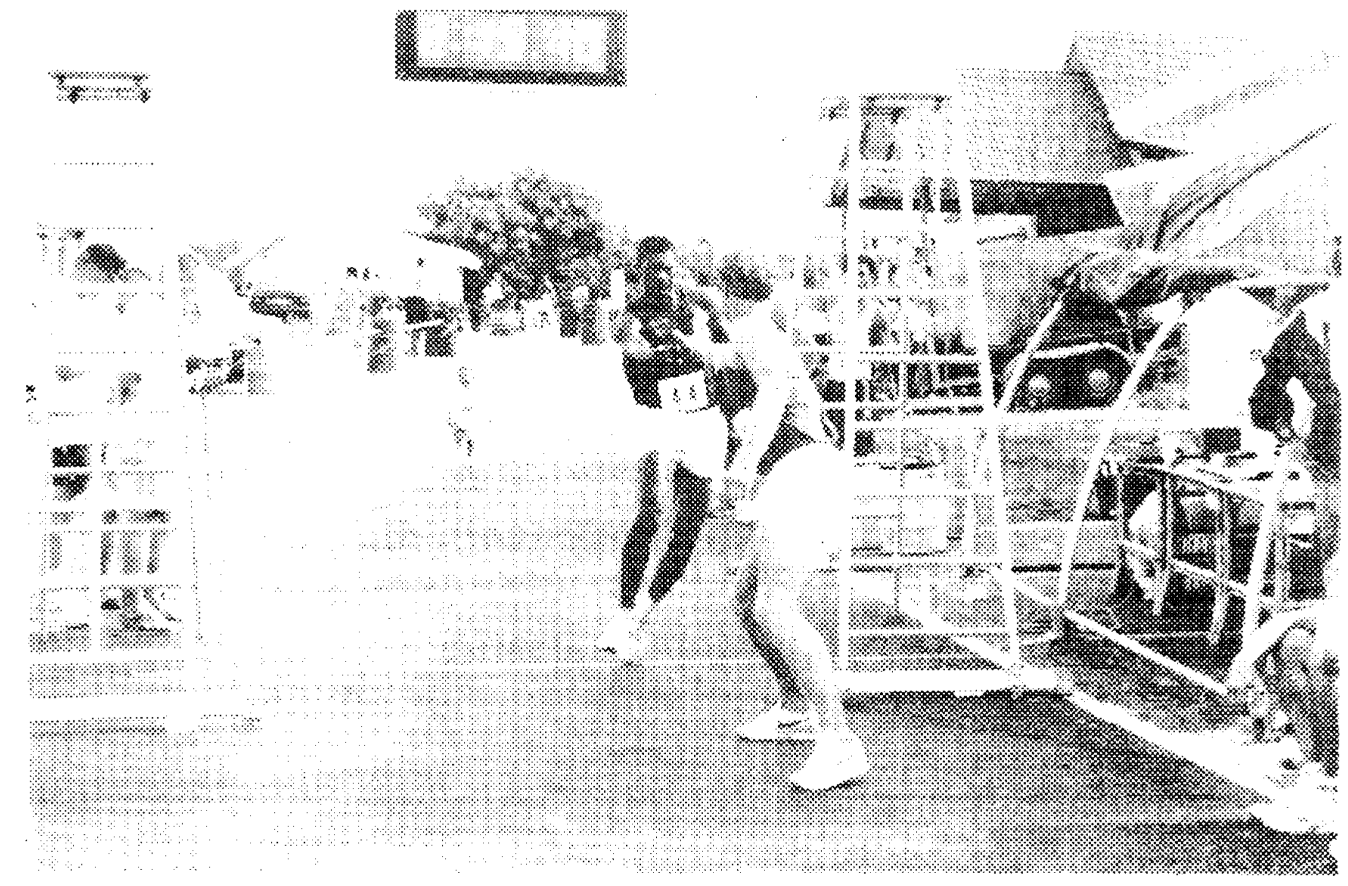
De tweede wedstrijd vindt volgende week vrijdagavond plaats in het Sentro Deportivo Kòrsou. Beide teams zullen dan dus met dezelfde kansen aantreden. De tweede wedstrijd is beslissend. Indien na de reglementaire speeltijd de stand nog gelijk is, zal overgegaan worden tot het nemen van penalties. Hetzelfde systeem werd, zoals bekend, onlangs toegepast bij de finale tussen Sithoc en Jong Colombia om de kampioenstitel van Curaçao.

Van Wijnen treedt op als coach Antillen

TURKU — Hans van Wijnen fungeert deze maand als bondscoach van het mannenvolleybalteam van de Nederlandse Antillen. De Fries, die de basis onder de jarenlange successen van Olympus Sneek legde, begeleidt de ploeg naar het Caribictoernooi in Trinidad. Van Wijnen werd voor de functie benaderd door Henk van Klaveren, een Nederlandse oud-volleybaltrainer die op Curaçao woont.

■ SAN ANTONIO — *Pernell Whiteker (rechts) wordt op een afstand gehouden, nadat hij Julio Cesar Chavez (links) te laag sloeg. Het titelgevecht eindigde onbeslist, waardoor Whitaker zijn WBC-titel behield.*

■ WILLEMSTAD — *De Eerste Caribische Ekiden, georganiseerd door korporaal der Mariniers Aalt Boonen, werd gewonnen door Aruba. Het evene ment werd een daverend succes. Met de organisatie van de Ekiden, nam Boonen (bekend van de jaarlijkse Sponsorloop) afschied van zijn collega's, sportvrienden en kennissen. Na drie jaar gest ioneerd te zijn geweest te Marinebasis Parera, vertrekt hij binnenkort terug naar Nederland.*

Korporaal Aalt Boonen neemt afscheid

Arubaanse atleten ongenaakbaar in de eerste Caribische Ekiden

WILLEMSTAD — Aruba heeft de Eerste Caribische Ekiden, georganiseerd door korporaal der Mariniers Aalt Boonen, gewonnen. De zes Arubaanse lopers, deelnemend onder de naam MSK-SAV/CAMO, liepen de 42,195 kilometer in een recordtijd van twee uur en 31 minuten (02.31,00). Bij de dames resulteerde Kibra Hacha in het snelste team. De Curaçaose atletes legden de marathon-afstand af in drie uur en 43,42 minuten (03.43,42).

Korporaal Aalt Boonen, die binnenkort terugreist naar Nederland na drie jaar en vier maanden op Curaçao te zijn gestationeerd, kwam met het initiatief voor de organisatie van de Eerste Caribische Ekiden. Hiermee wilde hij afscheid nemen van het eiland, collega's, vrienden en kennissen. Hij organiseerde het evenement in samenwerking met Road Runners Club Korsou (RRCK).

Boonen heeft tijdens zijn verblijf op Curaçao diverse loopwedstrijden geörganiseerd. Hij staat voornamelijk bekend om de jaarlijkse sponsorloop van de mariniers. Ook was hij actief in de atletiekclub RRCK en vroeger in Excelsior.

Ekiden (Japans voor estafette) is een race over 42,195 kilometer en waarbij een team bestaande uit zes personen de marathon-afstand aflegt. De eerste loper moet vijf kilometer afleggen, de tweede tien kilometer, de derde vijf, de vierde tien, de vijfde renner vijf kilometer en de zesde deelnemer van het team moet de resterende 7,195 kilometers afleggen.

In het begin van de Ekiden, om 06.20 uur afgelopen zondag, was het bewolkt en fris voor de eerste kilometers. Al vrij spoedig brak de zon door en werd het warm voor de diverse teams. Dit weerhield de ploeg van Aruba niet om in een denderende vaart door te gaan en bij de mannen de Ekiden te winnen in een tijd van 02.31.00. Het Arubaans team bestond uit Pierre Beaujon, Alvin Ras, Gert van Vliet, Chris Bouwmeester, Edwin van Harten en Richard Rodriguez.

De tweede plaats werd ingenomen door een team uit Venezuela, terwijl de derde prijs veroverd werd door de Boka Express uit Curaçao.

Naast Aruba en Curaçao namen atleten uit Martinique ook deel aan de Ekiden. Start- en eindpunt was op Club Seru Coral.

Bij de dames bezette de Curaçaose ploeg Kibra Hacha de eerste plaats. Dat team bestond uit Gloria Haddocks, Arlette Nicaela, Rita Merkies, Nel Geerings, Ellen Hellburg en Monique van Meerwijk. De tweede plaats werd ingenomen door het Flamboyant-team, dat Alexandra de Snoo uit Bonaire in de gelederen had.

Het was een succesvol sportief evenement. De motorbrigade van de politie zorgde voor de veiligheid op de weg tijdens de Ekiden. Het Rode Kruis verleende ook medewerking aan de loopwedstrijd. Het is de bedoeling deze loopwedstrijd alweer te organiseren op Curaçao met wederom Hotel Club Seru Coral als hoofdsponsor.

De volgende gegevens werden geregistreerd tijdens de Eerste Caribische Ekiden van korporaal der Mariniers Aalt Boonen:

Het snelste team bij de mannen: Aruba (MSK-SAV/CAMO) 02.31,00. Bij de vrouwen: Curaçao (Kibra Hacha) met 03.43,42. De individuele snelste tijden bij de heren: Gert van Vliet (Aruba) liep de vijf kilometer in 17,48 minuten. Chris Bouwmeester eveneens van Aruba was de snelste op de tien kilometer met 43,44 minuten en de Arubaan Richard Rodriguez klokte 25,08 minuten op de 7.195 kilometer.

Bij de dames registreerde Saida Samuel van Kibra Hacha de beste tijd op de vijf kilometer: 25,53 minuten. Alexandra de Snoo (Flamboyant) was de snelste op de tien kilometer met 46,45 en op de 7,195 kilometer eindigde Adriana Schotborgh (Flamboyant) als snelste met 39,43 minuten.

ALGEMEEN / MOSKOU — De organisatie van de Olympische winterspelen in Lillehammer hebben al 61 Russische journalisten geacrediteerd, onder wie elf fotografen. Om de kosten te drukken zullen twee slaapwagens uit St. Petersburg het Journaille tot onderkomst dienen.

*****

VOETBAL / ARNHEM — Met ingang van zondag is schoonmaakbedrijf Schoonderbeek Oost bv co-sponsor van Vitesse. De eredivisieclub tekent een contract voor drie jaar.

Ongeloof en teleurstelling bij aanhang

Besluit van Bernard Tapie om niet verder te procederen komt hard aan

PARIJS — De dolste dagen in de geschiedenis van het Franse voetbal hebben de betrokkenen diep verdeeld. Met het gelijk dat voorzitter Bernard Tapie voor Olympique Marseille bij de UEFA niet kreeg en bij de rechter in Bern haalde, bleek weinig aan te vatten. De ongelooflijke jubel die losbarste bij de vermeende redding van Frankrijks enige Europa Cup-winnaar, veranderde vrijdag bij de plotselinge capitulatie in ongeloof, verbijstering en onuitsprekelijke teleurstelling.

Donderdag nog besliste de Zwitserse rechter Jurg Hug in Bern in een voorlopig vonnis dat de UEFA de Franse voetbalclub Olympique Marseille onterecht uitsloot van deelname aan Europees voetbal. Het besluit van de voetbalunie heette onrechtmatig tot anders beslist in volgende juridische zaken.

Er gloort nieuwe hoop, omdat Olympique wel zal overleven ook al mist de club dit seizoen naar schatting 40 miljoen gulden aan inkomsten uit Europees voetbal. Toch is de heersende mening dat het aanzien van de sport ernstig heeft geleden van de affaire, die begon als een poging tot omkoping, maar uitdraaide op internationaal vertoon van spierballen.

De Franse voetbalbond (FFF) en de voetballiga (LNF) durfden Olympique niet aan te pakken. Dat omdat ze de bewijsvoering te dun vonden en de rechter zich nog geen oordeel had gevormd.

De UEFA en de FIFA, de internationale federaties die zich inzake sport net als veel zusterverenigingen boven de wet verheven weten, spraken het machtswoord wel. "Ten onrechte", vond de Zwitserse burgerrechter. "Laat maar", vond uiteindelijk Bernard Tapie, nadat FFF-voorzitter Jean Fournet-Fayard zo ongeveer voor hem op de knieën was gevallen met de smeekbede zijn aanklacht in te trekken. De FIFA had immers gedreigd het Franse voetbal in zijn totaliteit in de ban te doen. Dat stuitte Tapie tegen de vaderlandslievende borst.

De gehaaide politicus en zakenman kreeg er in elk geval mee voor elkaar dat in Frankrijk de beschuldigende vingers van Olympique werden afgehaald en op de FFF en LNF werden gericht. Die kregen de zwarte piet toegespeeld, omdat ze niet in staat waren de vraag te beantwoorden of Olympique Marseille in mei geld heeft geboden aan spelers van Valenciennes voor de overwinning van 1-0.

In plaats van zelf te handelen, lieten ze de zaak over aan de onafhankelijke rechter. Die wordt nu eenmaal geacht zorgvuldig te werk te gaan, de verdachten uitgebreid te verhoren, hun de gelegenheid te geven zich te verdedigen en desgewenst in beroep te gaan. En dat wil nog wel eens langer duren dan een Europa Cup-toernooi. Een dergelijke stap is feodale bonden als de UEFA en de FIFA dan ook een schop tegen de schenen.

Tapie, gewoonlijk door de cartoonisten afgeschilderd als een losgeslagen stier, zag zijn kans onmiddellijk schoon. Wekenlang was door de Franse justitie op hem gejaagd, nadat de UEFA zijn club Europees voetbal had ontnomen, ging hij zelf in de aanval. Mikpunten: De Europese en wereldvoetbalbond. "Deze instituten lijken onaantastbaar, maar als je een beetje doorgraaft, zijn ze dat echt niet. Ze verspreiden slechts angst. Niemand durft het aan zich daartegen te verzetten."

Niemand, behalve Tapie. "Woensdag tegen AEK Athene", kon hij de samengestroomde blauw-witte supporters melden nadat de Zwitserse rechter het UEFA-besluit voorlopig had teruggedraaid. Noel le Graet (LNF) en Fournet-Fayard deelden in de feestvreugde. Eventjes maar, want de laatste werd snel duidelijk gemaakt dat de FIFA dit absoluut niet pikte.

"Ik doe een beroep op uw patriottisme", schreef Fournet-Fayard aan Tapie, "opdat u rekening houdt met wat er moreel, economische en sportief voor ons allemaal in Frankrijk op het spel staat. De toekomst van het Franse voetbal hangt van u en uw beslissing af." Tapie reageerde of hij erop had zitten wachten. Hij blies zijn juridische actie af en laat derhalve Monaco als aangewezen 'kampioen' de wedstrijd tegen AEK Athene opknappen. Minder dan 24 uur daarvoor had hij nog gezworen door te vechten tegen de voetbalautoriteiten.

De media hebben in elk geval weer voldoende stof om groots uit te pakken. "Dallas en Dynasty steken bleekjes af bij dit verhaal", schreef het blad Quotidien de Paris vrijdag. Het zou volgens de krant een schandaal zijn als de corruptie vergeten zou worden. Bovendien zou het diep tragisch zijn dat Olympique, met het ziekenhuis de enige profijtelijke onderneming van Marseille, van het toneel zou verdwijnen.

L'Equipe meent dat het voetbal in zijn algemeenheid is bezoedeld. De sportfunctionarissen missen volgens de sportkrant de competentie met dergelijke conflicten om te gaan: "Waarom is Le Graet niet apotheker gebleven."

Volgens de FIFA heeft het gezonde verstand bij Tapie gezegevierd. "Alles is geregeld zoals de voetbalautoriteiten het wilden", verklaarde Tognoni, woordvoerder van de wereldvoetbalbond. "Wij kunnen nu eenmaal niet toestaan dat iedereen die ongelukkig is met onze beslissing naar de rechter stapt. Dan is het einde zoek. In het voorkomende geval waren de sancties voor Frankrijk dan ook verstrekkend geweest."

Bernard Tapie zei in een korte reactie in het belang van het Franse voetbal te hebben gehandeld. Voor het eerst gaf hij toe dat de kans groot is dat hij uit financiële nood spelers moet verkopen. De zakenman voegde er aan toe dat over een eventueel vertrek van toppers als Boksic, Boli en Dechamps niet te praten valt.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend:
Ingaande 2 juli 1993 zijn in werking getreden:
a. het Eilandsbesluit Lokaliteitseisen Curaçao (A.B. 1993 no. 5) ter uitvoering van artikel 8 van de Vergunningslandsverordening
b. het eilandsbesluit, houdende algemene maatregelen van de 30ste juni 1993 ter uitvoering van de artikelen 47, vierde lid en 56, eerste lid van de Vergunningslandsverordening (A.B. 1993 no. 6).

In het Eilandsbesluit Lokaliteitseisen Curaçao (A.B. 1993 no. 5) worden eisen gesteld waaraan lokaliteiten moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een der vergunningen van de vergunningslandsverordening.

In het eilandsbesluit, houdende algemene maatregelen van de 30ste juni 1993 ter uitvoering van de artikelen 47, vierde lid en 56 eerste lid van de Vergunningslandsverordening (A.B. 1993, no. 6) worden regels vastgesteld.

1. om de zgn. snacks de gelegenheid te bieden om gerekend vanaf 2 juli 1993 een restaurant B vergunning en mede een bier- of ijshuisvergunning aan te vragen, overeenkomstig het Eilandsbesluit Lokaliteitseisen Curaçao, de zgn. snack(bar)s mogen slechts open zijn van 06.00 uur tot 23.00 uur.
2. om de sluitingstijden van de lokaliteiten die over een vergunning alsmede de toestemming voor een later sluitingsuur beschikken tot 1 januari 1994 te beperken tot uiterlijk 02.00 uur des voormiddags.

Zulks onder meer vanwege het in het algemeen voorkomen van de openbare orde en rust bedreigende omstandigheden.

De beide eilandsbesluiten, houdende algemene maatregelen zijn ter inzage gelegd bij de Openbare Bibliotheek aan de Abraham Mendes Chumaceiro Bulevar te Scharloo.

Per 1 januari 1994 dienen alle snackbarhouders in het bezit te zijn van de vereiste vergunningen. Zonder deze vergunningen mogen per 1 januari 1994 snackbars niet geopend zijn voor het publiek.

Degenen die een zgn. snack(bar) houden kunnen voor het aanvragen van de voorgenoemde vergunningen zich vervoegen bij de afdeling Algemene en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat 17 alwaar een verzoekschrift daartoe kan worden ingediend.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao, Het Hoofd van de afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. H.A. Lourens

BEKENDMAKING

KODELA maakt hierbij bekend dat i.v.m. werkzaamheden aan het waterdistributienet ter optimalisering van haar waterdistributie en zodanig een betere service te kunnen verlenen, op maandag 13, dinsdag 14 en woensdag 15 september vanaf 21.00 uur tot de volgende ochtend om 04.00 uur de wijken Jan Otjenstraat, Jacob Benckstraat, Libanonweg, Kaya Kanku, Frater Radulphusweg, Nijlweg, gedeelte Emmastad, Irenelaan en Juliana v. Stolberglaan, Gasparitu, Schottegatweg West, Schottegatweg Noord en Incastraat geen water zullen hebben of problemen zullen ondervinden met lage druk.

KODELA zal alles in het werk stellen om het ongerief tot een minimum te beperken en biedt bij voorbaat haar verontschuldigingen aan.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat de heer … Antonio de Windt een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een bierhuis- en restaurant B vergunning voor de lokaliteiten van het perceel "Speedy Corner Snack" gelegen te Olindaweg nr. 2-A alhier, en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- ex artikel 47 lid 4 om een later sluitingsuur van 00.00 - 00.00;
- ex artikel 52 om achtergrondmuziek te spelen;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten in bovengenoemd perceel.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoeker als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van een week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao, Het Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken, Mr. H.A. Lourens.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat de heer Aurel Elois Clemencia een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een bierhuis- en restaurant B vergunning voor de lokaliteiten van het perceel "Brisa Snack" gelegen te Roodeweg nr. 138 alhier, en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- ex artikel 47 lid 4 om een later sluitingsuur;
- ex artikel 52 om achtergrondmuziek te spelen;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten in bovengenoemd perceel.

… Algemene en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoeker als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van een week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao, Het Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken, Mr. H.A. Lourens.

'Den kaya ta shushi, bari bo man

Normverheffend blijspel met duidelijke boodschap

WILLEMSTAD — **'Den kaya ta shushi, bari bo man' (vrij vertaald: 'De straten zijn vuil, steek de handen uit de mouwen') is een leuke toneelvoorstelling. Schrijver en regisseur Anthony Jamanika tekende voor een niet-reguliere combinatie van blijspel en musical met een ondoordacht eind. Overigens met een zeer duidelijke boodschap: Er moet eindelijk iets gedaan worden aan de achteruithollende normen en waarden in de Curaçaose samenleving.**

In het Sentro Pro Arte (de 'C' van Centro maakte eindelijk plaats voor de fonologische 'S') vond donderdag de première plaats van het tweede deel van 'Den kaya ta shushi, bari bo man'. De eerste afleveringen vonden plaats in de maand maart. In deze productie van Anthony Jamanika, staan musici, artiesten en acteurs van toneelgroep Arte Proba op de planken.

In de eerste afleveringen zorgde muziekformatie ERA Outentiko voor de muzikale omlijsting, terwijl in de tweede serie de band Doble R Super Special Stars de scènes tussendoor aan elkaar zingt en speelt. Mellenger 'Boy' Thode en Rudsel 'Little' Leito voor ERA en Rignald 'Doble R' Recordino en Lloyd Thielman van Super Special Stars waren de hoofdrolspelers naast onder andere Pachi 'Webu di Fooi' Damon.

Het stuk speelt zich af, voor het overgrote deel, op straat. Deze tweede aflevering bevat meer scènes die op de lachspieren van de bezoekers werken. Die komische gedeeltes doen geen afbreuk aan de boodschap. Bekende situaties werden gekenschetst als toppunt van hilariteit, de overval op MCB en de daaropvolgende schietpartij en randverschijnselen. Vooral Kompa Leon en de 'ster-verslaggeefster' van Curom Z-86 met haar amateuristische reportage van de schietpartij maakten de lachspieren van menig bezoekers moe en deden de tranen uit de ogen stromen.

De achteruitgang van de normen en waarden op Curaçao wordt op het podium geportretteerd via roddellende mannen en een tweetal marktvrouwtjes, het gedrag van de Curaçaose macho, een uit de hand gelopen echtelijke ruzie, nogmaals roddels, de ziekte Aids, de toenemende (zware) criminaliteit, de sociale onrust in een wijk en de 'nette' politicus die slechts geïnteresseerd is in het eigen imago.

De voertaal is het Papiaments met een overvloed aan scheldwoorden, die eigenlijk vanwege de maatschappelijke teloorgang meer en meer algemeen aanvaard wordt. Dat die eigen taal, ondanks de minder nette woorden, dan toch mooi in de oren klinkt in 'Den kaya ta sushi, bari bo man', is zeker een verdienste van Eddy Pieters Heiligers. De mentor is van regisseur Anthony Jamanika en voorvechter voor correct Papiaments in voorstellingen.

'Den kaya ta shushi, bari bo man' van Anthony Jamanika wordt ook vanavond, zondag en volgende week woensdag in Sentro Pro Arte opgevoerd. De voorstelling van Arte Proba, met muzikale omlijsting van Doble R Super Special Stars, begint om 08.30 uur. Entree 25 gulden.

●DENNIS PIKERO

Kinderpostzegels

WILLEMSTAD — 'Kind en gevaar'. Dat is het thema van de Kinderpostzegel- en Kerstkaartenactie van de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (FAJ) die aan het eind van de maand start. "Met het geld willen wij werken aan een betere toekomst voor de jeugd op Curaçao", maakt de FAJ kenbaar.

In 1991 werd met de verkoop van de kinderpostzegels 109.875 gulden bijeengebracht. De toeslag op de zegels wordt door de regering aan de niet-gesubsidieerde FAJ toegekend. Het geld wordt besteed aan allerlei jeugdstichtingen. Het FAJ benadrukt dat door toedoen van de FAJ, samen met SEDE Antia en de Overheid, op alle eilanden de jeugdbeleidsplannen gereed zijn gekomen.

De kaarten zijn dit jaar weer langwerpig. De kaarten, twee series van drie, zijn ontworpen door R. Gijsbertha en W. Sijtsma.

Reorganisatie boekt vooruitgang

WILLEMSTAD — De vier stagiaires van de Dienst Sociale Zaken Curaçao, die in het kader van een uitwisselingsproject, gedurende ruim een maand bij de Sociale Diensten in Tilburg en Dongen hebben gezeten, zijn sinds begin augustus weer op Curaçao. Zij houden zich nu bezig met de reorganisatie van de administratie-afdeling en het begeleiden van de automatisering.

De vier uitgezonden medewerkers, mevrouw S.A.Nepomuceno, mevrouw E.A.Martina, mevrouw X.I. da Costa Gomez-Maurera en de heer C.La Cruz hebben zich georiënteerd bij verschillende afdelingen van de Nederlandse Sociale Diensten, waaronder de sector Personeel en Organisatie en de afdeling Financiën.

GGD-trein op weg naar verkiezingen

DE REORGANISATIE van de GGD lijkt wel op een rijdende trein. Aanvankelijk sukkelde deze in een lekker rustig tempo: Begina kon er in januari immers nog net afspringen zonder letsel op te lopen. Voor Keli reed de trein al te hard. Met een luide bons rolde hij deze week in het gras naast de rails. Machinist Bentoera keek even om, maar reed onverstoorbaar verder. Keli's geroep over stenen op de rails blijft onopgemerkt.

De gedeputeerde van Volksgezondheid blijft volhouden dat alles prima op schema loopt. Voor de zekerheid voegt hij er maar aan toe dat hij nooit gezegd heeft dat de reorganisatie in een jaar af zou zijn. Daarbij vergeet hij even dat in de *terms of reference* die voor de interim-manager gelden, staat dat deze niet alleen een stappenplan moet indienen, maar dat bovendien ten uitvoer moet brengen.

En juist over die uitvoering bestaan grote twijfels. Na zeven maanden management team laat Bentoera weten dat de hygiënische dienst al gereorganiseerd is en dat de ambulancedienst bijna klaar is. Totaal heeft de GGD veertien afdelingen, die - toegegeven - niet allemaal even problematisch zijn.

De vraag rijst echter hoe het nu gehalveerde team in de resterende vier maanden de overige afdelingen van de GGD kan reorganiseren. Het stappenplan biedt daarvoor weinig houvast. Concrete actiepunten staan er nauwelijks in.

Het enige dat uit het plan duidelijk wordt is dat de GGD een andere organisatiestructuur zou moeten krijgen. Het kaderpersoneel is pas achteraf gekend in die beslissing. Een groot deel staat er dan ook niet achter, wat niet bevorderlijk is voor een goede samenwerking.

De begeleidingscommissie van de ABVO werd pas na lang aandringen geïnstalleerd. Concrete vragen van deze groep worden echter niet of nauwelijks beantwoord, zoals onlangs uit een intern ABVO-stuk bleek.

Vraagtekens zijn er kennelijk ook bij het KabNA. De voortgangsevaluatie, voorwaarde voor financiering, heeft niet tot tevredenheid van het kabinet plaatsgevonden. Betaling van de 251.000 gulden voor de interim-manager is tot nog toe dan ook uitgebleven. De eerste 100.000 gulden zou volgens de toezeggingsbrief zelfs al in 1992 betaald moeten zijn.

Het begint er langzamerhand op te lijken dat de GGD-reorganisatie meer een trein is met een machinist, hoofdconducteur Asjes, conducteur Budike en slechts een handjevol passagiers. En zelfs die kunnen niet duidelijk maken, waar ze nou heen willen. Alleen machinist Bentoera weet het: naar de volgende verkiezingen. Tot zolang moet hij de trein nog op de rails zien te houden.

E.d.M.

Christinaschool kleuters dicht

WILLEMSTAD — De GGD heeft afgelopen donderdag de Christina Kleuterschool gesloten. In verband met de hygiënische situatie -er zijn onvoldoende toiletten- en een ongezonde hoeveelheid stof was het niet langer verantwoord de kinderen in de drieklassige school te laten verblijven.

Het RK Schoolbestuur maakt dit bekend. Het RK Schoolbestuur heeft in de afgelopen jaren verschillende malen aan de bel getrokken bij de Curaçaose overheid om een oplossing te vinden voor het gebrek aan middelen om bij diverse scholen het noodzakelijke onderhoud te kunnen uitvoeren. Ook de situatie op de genoemde kleuterschool is het afgelopen jaar door het schoolhoofd aan de ouders voorgelegd.

De GGD heeft de school nu gesloten. De kinderen zijn zolang verdeeld over de Bellefaas Martisschool en de Martines de Porresschool. Ondertussen krijgt de Christina Kleuterschool airco's en zullen er twee toiletten worden geïnstalleerd.

De ouders worden door het Schoolbestuur uitgenodigd voor een vergadering op 13 september om zeven uur 's avonds, in het bestuursgebouw op Scherpenheuvel.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

18de Trekking

Donderdag 9 september 1993

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

18de trekking op Donderdag 9 september 1993.

VOLGENDE TREKKING: DONDERDAG 23 SEPTEMBER 1993.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
18305	2.000	26748	1.500	8675	1.000
18306	**100.000**	**26749**	**30.000**	**8676**	**10.000**
18307	2.000	26750	1.500	8677	1.000

Getuigen:
J. Th. WILSON
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO	: 8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)
ARUBA Oranjestad	: 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas	: 8.00—12.00 en 13.00—16.00
BONAIRE	: 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN	: 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA	: s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS	: s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Pinochets coup twintig jaar

■ *SANTIAGO - Vandaag twintig jaar geleden ondernam het Chileense leger onder leiding van generaal Augsto Pinochet, die nog steeds het commando voert, een coup tegen de links georiënteerde president dr Salvador Allende. Deze archieffoto van AFP werd toen genomen en toont hoe militairen het presidentiële paleis Moneda onder schot hielden. Tot 1990 bleef Pinochet als president aan het bewind. Onder zijn bewind kwamen velen om het leven, verdwenen er ook duizenden mensen en werden anderen voor hun leven geestelijk en lichamelijk verminkt. Allen die sociaal geëngageerd dachten en handelden liepen toen gevaar. In de ogen van Pinochet waren zij bandieten en zijn zij het ook nog steeds.*
(AFP-satellietfoto)

Zuid-Korea en India tegen verspreiding kernwapens

SEOUL - De Zuidkoreaanse president Kim Young-Sam en premier Narasimha Rao van India willen de verspreiding van atoomwapens tegengaan. Daarvoor gaan hun landen zich inspannen in onder meer de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van niet-gebonden landen.

Dat hebben beide leiders vrijdag in Seoel afgesproken, zo deelde een woordvoerder van de president mee. Rao is de eerste premier van India sinds 1973, die een bezoek brengt aan Zuid-Korea. Volgens waarnemers is daarmee een einde gekomen aan de Indiase politiek de relaties met de beide Korea's op gelijke wijze te behartigen.

Met hun gezamenlijke actie tegen nucleaire wapens verzetten president Young-Sam en premier Rao zich tegen het omstreden atoomprogramma, dat door Noord-Korea is opgezet. Volgens de presidentiële woordvoerder is die ontwikkeling een bedreiging van de vrede en de stabiliteit in Noordoost-Azië.

Burundi: amnestie politieke gevangenen

BUJUMBURA - Meer dan vijfduizend politieke gevangenen in de Afrikaanse republiek Burundi krijgen amnestie.

De president van de republiek, Melchior Ndadaye, heeft donderdag een wet uitgevaardigd waarin de vrijlating van politieke gevangenen is geregeld. De amnestie is van toepassing op gevangenen die de laatste jaren betrokken waren bij bloedige opstanden in Burundi en die hun daden voor 1 juni dit jaar hebben gepleegd. Zij vormen 65 procent van het aantal gedetineerden in Burundi. De Burundese gevangenen die tot levenslang waren veroordeeld zagen hun straf teruggebracht tot twintig jaar.

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000/
alarmnr.: 11
BRANDWEER: 8222/
alarmnr.: 11
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900/
fax 7446/
alarmnr. 14
BEJAARDENTEHUIS: 8350

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek: maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/ 14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
openingstijden voor lezers: woensdag van 14.00-19.00 uur.

****

POSTSLUITING
maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

WEEKEINDEDIENST GENEESKUNDIGE
Op vrijdag vanaf 18.00 uur tot maandag om 08.00 uur is er een dokter bereikbaar via tel.: 8900 of 14.
Voor spoedgevallen kan men terecht bij de EHBO/Hospitaal. Spreekuren op zaterdag en zondag van 10.00-11.00/15.00-16.00/19.00-20.00 uur.

****

Goeloe wil bouwvakvakantie verplaatsen naar maand juli

KRALENDIJK — Bubui Goeloe is er voorstander van om de bouwvakvakantie te verplaatsen van de maand december naar de maand juli, de vakantiemaand van de schoolkinderen. Ook hij maakt zich bezorgd over de toenemende criminaliteit op Bonaire en denkt mede na over eventuele alternatieven die de opvoeding en begeleiding van de jeugd ten goede kunnen komen.

Als voorzitter van buurtcentrum Tera Corra heeft hij ervaren dat er iets helemaal scheef is gegroeid in onze gemeenschap. Kinderen hebben vanaf hun prille jeugd en eigenlijk al vanaf de conceptie recht op de aandacht van het ouderpaar. Het moet met liefde begeleid worden en juist in hun vakanties hebben de ouders niet die aandacht voor hun kinderen, die ze eigenlijk zouden moeten hebben. Als de ouders vakantie hebben in december moeten de kinderen nog naar school en kunnen zij niet samen optrekken met hun ouders.

Bubui Goeloe pleit er dus voor deze vastgeroeste gewoonte, die geenszins gezond is voor het gezinsleven, te doorbreken en om de aannemers en andere instanties te doen overtuigen om de vakantiemaand te verplaatsen van december naar juli. Dit kan ook het voordeel hebben dat de ouders mee kunnen werken in de buurthuizen om een vakantieplan op te zetten en uit te voeren waarin hun kinderen zelf kunnen delen.

KRALENDIJK — Van 2 tot 6 september bevond zich op Bonaire een groep reisagenten, die zich specialiseert op duikgebied, om de faciliteiten te onderzoeken die Bonaire kan bieden en ook de hotels. Dit bezoek is mogelijk gemaakt in samenwerking met Air Aruba, Bonhata en TCB. Met de komst van deze groep is een begin gemaakt met de voorbereidingen voor het hoogseizoen. Er worden nog meer groepen verwacht uit de Verenigde Staten, Europa en Zuid-Amerika. De TCB doet een beroep op de gehele bevolking maar voornamelijk op hen die direct in contact zullen komen met deze groepen reisagenten om hen een goede behandeling te geven, hetgeen alleen maar een goede promotie van Bonaire kan betekenen in het buitenland.

Op de foto de eerste groep reisagenten met enkele medewerkers van het TCB, Richard Faneyte en Judy Diaz.

Gezamenlijk initiatief

Bonaire wacht grote schoonmaak in november

KRALENDIJK — Na afsluiting van de basisschoolactie voor het schoonmaken van Bonaire hebben de commissie Houd Bonaire Schoon, de Tourism Corporation Bonaire en de milieu-organisatie Amigu di Tera verder gewerkt aan een programma voor 1993.

De commissie is bezig met een adoptieplan op verschillende plekken. Adoptie wil zeggen dat een bedrijf, een school of kerk verantwoordelijk is voor een bepaalde plek om die schoon te houden. November is de maand voor de grote schoonmaak. In deze maand wordt de aandacht voornamelijk gevestigd op het schoonmaken.

Op het programma voor november staan dan een lezing voor kinderen van zes tot twaalf jaar in alle buurthuizen, een schoonmaakweekeinde op 20 en 21 november, een schoonmaakweekeinde met groot materiaal om bij voorbeeld autokarkassen, verroeste wasmachines etc. op te halen en een avond met allerlei presentaties, die door de buurthuizen georganiseerd wordt in samenwerking met de commissie Houd Bonaire Schoon.

Dit programma geldt voor heel Bonaire. En de commissie wil hiermee bereiken dat de hele gemeenschap aan het denken wordt gezet over de gevolgen die vervuiling met zich meebrengt. Voor de uitvoering van dit programma heeft de commissie de medewerking nodig van iedereen. Daarom wil de commissie een beroep doen op vrijwilligers om zich mede in te zetten voor de coördinatie van de lezingen in de buurtcentra, het zoeken van bedrijven, organisaties en scholen om een plek te adopteren om die schoon te maken en te houden, om zich bezig te houden met kinderen in de buurthuizen en om mee te helpen in schoonmaakweekeinden.

Vrijwilligers kunnen zich telefonisch opgeven bij Diana Gevers (tel.: 8322 of 5532) en Edith Strauss-Marsera (4060 of 5775).

KRALENDIJK — Op woensdagavond vond ten huize van Doei Diaz aan de Abraham Boulevard de uitreiking plaats van de prijzen aan de winnaars van het lokale vistoernooi van zondag 5 september.

Op de foto's enige beelden van het moment van deze prijsuitreiking.

Aantal Oslo-participanten al van de partij

Den Haag in '89: Voorloper geheim overleg Israël-PLO

DEN HAAG - Ook Den Haag heeft als plaats gediend voor gesprekken tussen de PLO en Israëli's. Oud-minister Max van der Stoel spreekt in dit verband van een 'voorloper' op het recente overleg.

Volgens PLO-bronnen speelden de gesprekken een belangrijke rol bij het bereiden van de weg voor de dialoog die uiteindelijk in Oslo tot de doorbraak heeft geleid. Maar volgens oud-minister van Buitenlandse Zaken Max van der Stoel, die indertijd als bemiddelaar optrad, was het niet meer dan een poging. Een "vroege voorloper" van wat later in Noorwegen heeft plaatsgehad.

Dat de gesprekken er zijn geweest was al bekend. Nog in hetzelfde jaar 1989 berichtte onder meer het ANP dat Van der Stoel een bemiddelende rol had gespeeld bij gesprekken tussen de hoge PLO-man Abdallah Hourani en de Israeliër Yossi Beilin, die toen onder Shimon Peres onderminster op het departement van Financiën was.

De aanwezigheid van Beilin, die ook een belangrijke rol speelde bij de doorbraak in Oslo, blijkt achteraf niet zonder betekenis. Dat geldt des te meer nu van PLO-kant en door Van der Stoel wordt bevestigd dat ook andere personen die in Oslo een rol speelden, in Den Haag van de partij zijn geweest. Zo was bij de Haagse gesprekken in 1989 ook professor in de geschiedenis Yair Hirschfeld aanwezig, net als in gespreksronden in Noorwegen.

ZELFDE THEMA'S

Aan PLO-kant was behalve Hourani ook dr Nabil Shaath present. Ook Shaath speelde in Oslo een belangrijke rol, zoals trouwens in bijna alle belangrijke PLO-onderhandelingen van de laatste tijd. Verder waren de toenmalige PLO-vertegenwoordiger in Nederland, Afif Safieh, van de partij en de vertegenwoordigers van de westoever, Feisal Husseini en Hanan Ashrawi. Volgens Van der Stoel werden in Den Haag "een à twee" ronden gehouden waar onder meer werd gesproken over wederzijdse erkenning, autonomie in de bezette gebieden, en mogelijke deeloplossingen.

Dat waren dezelfde thema's die later ook in Oslo ter discussie stonden. "Het ging erom gemeenschappelijke uitgangspunten te formuleren, een begin van een gesprek", aldus de oud-minister. De deelnemers ontmoetten elkaar overigens niet rechtstreeks, omdat in Israël toen nog een wet gold die contacten met PLO-leden verbood en de Israëli's geen risico's wilden nemen op dat punt. Van der Stoel zelf diende als tusenpersoon die tussen de delegaties heen en weer pendelde, samen met de toenmalige chef van het bureau Midden-Oosten van het ministerie van Buitenlandse zaken, Robert Serry.

Vietnam gastland bij Filipijns vredesoverleg

MANILLA - De Vietnamese regering zal optreden als gastland bij vredesbesprekingen tussen de Filipijnse regering en de Communistische partij, die een einde moeten maken aan een 24 jaar durend conflict. Het Filipijnse parlementslid Jesus Dureza, lid van een Nationaleverzoeningscommissie, heeft dit vrijdag bekendgemaakt.

Dureza zei dat de in Nederland gevestigde vertegenwoordiging van de Filipijnse communisten haar bereidheid heeft uitgesproken om vertegenwoordigers van de Filipijnse regering te ontmoeten in Ho Chi Minh-stad. De datum voor het "verkennende" overleg staat echter nog niet vast. Overigens is de Filipijnse Communistische partij onlangs uiteengevallen.

China wil met VS betere betrekkingen

BPEKING - De Chinese premier Li Peng hoopt dat China en de Verenigde Staten hun geschillen over handel en sancties snel kunnen oplossen. Dit hebben Chinese media zaterdag gemeld. Het was de eerste keer dat Li die sinds april na een hartaanval op de achtergrond bleef, in de openbaarheid trad met een prominente verklaring.

"De geschillen kunnen worden opgelost door een dialoog", betoogt de Chinese premier, die de VS overigens wel waarschuwt China zijn speciale handelsstatus niet af te nemen. Deze status geeft de Chinezen toegang tot de Amerikaanse markt voor de laagste importtarieven. Maar in Li's woorden ontbrak het venijn waarmee recentelijk de Chinese commentaren over de houding van de Amerikanen zijn gelardeerd. Zo wordt Washington, dat herhaaldelijk het mensenrechtenbeleid van China heeft bekritiseerd, verweten zich te gedragen als een ongewenste "politieagent" in de wereld.

Sunset Beach toneel Miss Antillen 1993

KRALENDIJK — Dit jaar valt aan Bonaire de eer te beurt om als gastheer op te treden voor de zesde verkiezing van Miss Antillen 1993.Peter Ponce, directeur van de Miss Antilles Inc., met zijn zetel in Caracas (Venezuela), heeft de Bonaire Promoting Foundation verzocht om haar medewerking te verlenen bij het organiseren van deze 'schoonheidsverkiezing'.

Er zijn in totaal twaalf kandidaten uit verschillende landen in het Caribisch gebied, onder andere uit Puerto Rico, Venezuela, Colombia, Aruba en Curaçao, die op Bonaire aan deze wedstrijd zullen deelnemen.

Aanvankelijk meende men dat deze wedstrijd gehouden zou kunnen worden in Texport aan de Amsterdamweg, maar vanwege een verbouwing kan dit niet doorgaan. Sunset Beach Hotel werd benaderd en gaf onmiddellijk toestemming en stelde het Sunset Terras beschikbaar en tevens de kamers voor de kandidaten.

De verkiezing van Miss Folklore is op donderdag 16 september en op zaterdag 18 september vindt de verkiezing van Miss Antillen 1993 plaats. Beide verkiezingen worden gehouden op het Sunset Terras en is er ook een geweldige show met op zaterdag een verrassing.

Boutros-Ghali:

VN-waarnemers voor Liberia nodig

NEW YORK - Secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali van de Verenigde Naties (VN) wil 350 militaire waarnemers naar Liberia sturen.

De nieuwe VN-macht Unomil zou moeten toezien op het vredesproces in het Westafrikaanse land. Bij de burgeroorlog die drie en een half jaar geleden begon zijn 150.000 mensen om het leven gekomen. In een rapport aan de Veiligheidsraad zegt Boutros-Ghali dat de VN-macht nauw zal samenwerken met de vredesmacht van andere Westafrikaanse landen die al zestienduizend militairen in Liberia hebben gelegerd.

Ex-generaal in Turkije gewond bij aanslag

ISTANBUL - De vroegere commandant van het eerste legerkorps van de Turkse strijdkrachten, oud-generaal Huseyin Dogan Ozgocmen, is vrijdag bij een aanslag in Istanbul zwaargewond geraakt.

Dit heeft het persbureau Anatolia gemeld. Volgens het persbureau openden drie onbekenden, twee mannen en een vrouw, het vuur op Ozgocmen die lopend op weg was naar een apotheek waar zijn zoon werkt. De lijfwacht van de oud-generaal, die ook gewond raakte, wist nog terug te schieten waardoor een van de aanvallers gewond raakte.

KRALENDIJK — In aanwezigheid van autoriteiten en instanties werd op donderdagavond de nieuwe keuken voor het LADVO bij de Scholengemeenschap Bonaire in gebruik genomen. Dit werd gevierd met een diner, door de leerlingen bereid. Het schijnt dat er tot op heden geen plaats is voor de Hotelvakschool, die al meer dan een jaar stil ligt.

Op de foto de vertegenwoordigers van het departement van Onderwijs en andere instanties en de kokjes in de nieuwe keuken.

Vervolg van pag. 1

duizend Amerikaanse en internationale leiders en politici uitgenodigd en het Witte Huis bereidt festiviteiten rond de plechtigheden voor. De EG wordt in Washington vertegenwoordigd door de voorzitter van de Europese Commissie, Jacques Delors, en door Willy Claes, namens het voorzitterschap.

DRIEHOEK

De Israelische minister van Buitenlandse zaken Shimon Peres heeft vrijdag verklaard te hopen dat volgende week een vredesakkoord kan worden bereikt met Jordanië. Dan kan een "driehoek" van vreedzame coexistentie tot stand komen. Peres zei voor de Amerikaanse omroep ABC dat het akkoord tussen Israel en de PLO betekent dat "het hele stelsel in het Midden-Oosten wordt gewijzigd". Hij verwees naar Israel, de Palestijnen en Jordanië als "een driehoek" en zei dat deze drie vreedzaam zouden moeten samenleven.

De beste oplossing zou volgens Peres zijn indien alle drie partijen economisch een zouden worden, maar elk afzonderlijk eigen naties blijven. "Maar de andere mogelijkheden zijn een confederatie tussen de Jordaniërs en de Palestijnen, wat het meeste natuurlijke zou zijn, en ik zou zelfs een confederatie tussen de Palestijnen en de Israeliërs niet uitsluiten", zei de minister.

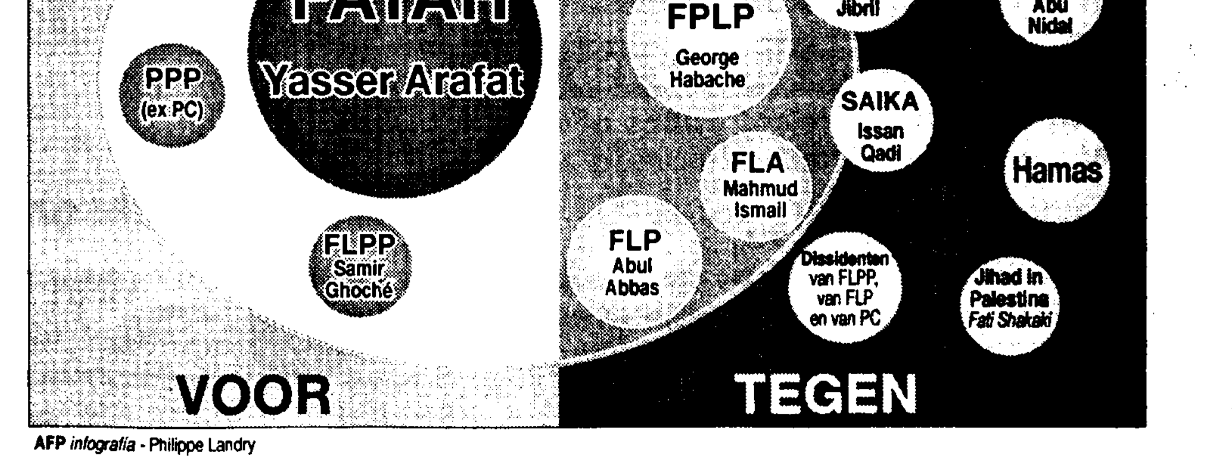
SYRIë PRESENT

Syrië blijft bij zijn eis dat Israel zich volledig terugtrekt uit de bezette gebieden. "Werken aan vrede verlangt tastbare resultaten op de grond, allereerst de Israelische terugtrekking", aldus vrijdag Radio Damascus, een verlengstuk van de Syrische regering. Syrië zal maandag in Washington aanwezig zijn bij de ondertekening van het vredesverdrag tussen de PLO en Israel, maar laat zich slechts op het niveau van een ambassadeur vertegenwoordigen. Dat heeft de Syrische president Hafez el-Assad vrijdag verzekerd aan zijn Amerikaanse ambtgenoot Bill Clinton.

Tijdens een telefoongesprek zei Clinton tegen Assad dat het akkoord tussen de PLO en Israel kan dienen als een "katalysator" voor het vredesoverleg tussen Syrië en de joodse staat. Damascus heeft nagelaten zijn steun uit te spreken voor de wederzijdse erkenning van de PLO en Israel en voor het akkoord over beperkt Palestijns zelfbestuur.

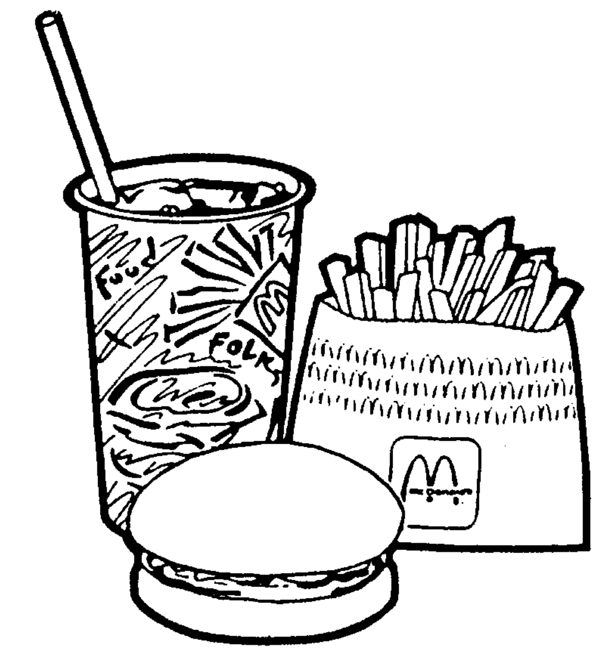
Vanuit zijn vliegtuig belde Clinton vrijdag met verschillende staatshoofden uit het Midden-Oosten. Hij vroeg onder meer koning Fahd van Saudi-Arabië en koning Hoessein van Jordanië het vredesakkoord te steunen. Clinton voerde eveneens telefoongesprekken met vier van de vijf nog in leven zijnde Amerikaanse oud-presidenten, om hen uit te nodigen voor de plechtige ondertekening maandag van het vredesakkoord.

Organisatie voor de bevrijding van Palestiina

AFP *infografia* - Philippe Landry

Enjoy
Coca-Cola
TRADE MARK REGD.

FINANCIEEL NIEUWS

Beurs verduidelijkt 'koersmanipulatie'

AMSTERDAM - De Amsterdamse beurs is met een circulaire gekomen om een eind te maken aan de onduidelijkheid over het begrip koersmanipulatie. Na de HCS-affaire, waarbij Joep van den Nieuwenhuyzen de koers van het intussen failliet verklaarde high-techfonds HCS omlaag bracht, is de beurs vrijdag met een "algemene norm" gekomen. "We hebben beschreven wat verstaan mag worden onder het begrip koersmanipulatie", aldus de woordvoerder.

Het is handelaren op de beurs niet toegestaan mee te werken aan het manipuleren van de koersen. De markt mag geen "onware" of "misleidende" indruk over een bepaald fonds krijgen. Als voorbeeld van manipulatie noemt Beursplein 5 de situatie waarbij verschillende partijen met elkaar samenspannen om de handel op een verkeerd been te zetten. Ook schijntransacties vallen onder het begrip manipulatie.

De regels zijn op papier gezet na de HCS-affaire. Vorig jaar werd het commissionairshuis Suez Kooijman veroordeeld omdat het bedrijf in opdracht van Joep van den Nieuwenhuyzen de koers van HCS drukte. Door de verkooporders werd er een gunstige emissiekoers verkregen. Volgens het beursbestuur mocht Suez Kooijman de order van Van den Nieuwenhuyzen niet uitvoeren. Volgens de commissionair echter waren de regels over wat wel en wat niet mocht bij het accepteren van opdrachten niet duidelijk.

Aandelenkoersen iets omhoog

AMSTERDAM - De aandelenmarkt in Amsterdam gaf vrijdag een verdeeld beeld te zien. De EOE-aandelenindex sloot 0,99 punten hoger op 347,87. De CBS-koersindex steeg 0,1 punt tot 242,40. De omzet kwam uit op f 3,38 miljard, waarvan f 957 miljoen aan aandelen en f 2,4 miljard aan obligaties. De obligatiemarkt was lager, al bleef de gemiddelde daling beperkt tot vijftien cent.

"Prijshoudend", zo typeerde een handelaar de stemming op de aandelenmarkt. Over de hele linie is de beurs al anderhalve week aan het kwakkelen. De meeste handelaren beschouwen dit als een periode van "gezonde consolidatie" en rekenen nog op een nieuwe vraaggolf.

Uitschieters in positieve zin waren Heineken en Amev. Heineken won f 3 op f 186,50, waarvoor de degelijke perspectieven van het fonds aanleiding hebben gegeven, aldus een handelaar. De gepubliceerde cijfers van Fortis en het moederbedrijf Amev kregen donderdag al een goed onthaal en dat effect werkte ook vrijdag nog door. Amev sloot twee gulden hoger op f 74,50. Ook VNU en DSM deden het aardig. De uitgever noteerde f 1,80 hoger op f 132, terwijl het Limburgse chemieconcern er verrassend f 1,40 bijkreeg op f 93,60.

Boskalis was flink lager in reactie op de berichtgeving over mogelijke samenwerking of zelfs een fusie met branchegenoot Ballast Nedam. "Het nieuws schrikt de markt af. Er wordt gezegd dat de twee ondernemingen in een concern slechts een bescheiden winstpotentie hebben", aldus een handelaar. Er ging voor f 13,2 miljoen aan certificaten Boskalis Westminster om, wat neerkomt op 362.956 stuks (dubbeltelling).

In de hoek van de internationals liet Unilever f 1,40 vallen op f 194,90, deed Akzo een gulden minder op f 168 en werd Philips dertig cent ontfutseld op f 34,50. Daarentegen lag KLM gevraagd op f 35,90., een dubbeltje winst. Koninklijke Olie, met f 178 miljoen goed voor de eerste plaats op de omzetrangslijst, groeide dertig cent op f 183,50. Ook het dollargevoelige Hoogovens moest op f 44 twee kwartjes inleveren wegens de opnieuw lagere koers van de Amerikaanse munteenheid.

In de financiële hoek ging het eveneens omhoog en omlaag. ABN Amro raakte een dubbeltje kwijt op f 62,20, Aegon verdiende tachtig cent op f 89,20, terwijl ING twee dubbeltjes wist aan te dikken op f 72,90.

Op de lokale markt wist bouwer en baggeraar HBG er f 3 bij te krijgen. Kennelijk waren beleggers tevreden met de donderdag bekendgemaakte stabilisatie van de halfjaarresultaten en hebben ze vertrouwen in de perspectieven op de langere termijn. Handelshuis Hagemeyer zakte f 1,80 tot f 110. Een correctie op koerswinst van f 6,90 op de donderdag die volgde op de bekendmaking van de overneming van de Britse groothandel Newey + Eyre voor maximaal 165 miljoen pond sterling. Nagron (nationaal grondbezit) werd f 3,30 sterker op f 70,30 wegens de daags ervoor gemelde winstgroei van zes procent.

Op de optiebeurs wisselden vrijdag 38.000 contracten van eigenaar, verdeeld over 24.000 calls en 14.000 puts. Vooral de september-puts op de EOE-index stonden in de belangstelling (omzet 7.700). In de aandelenhoek trok ABN Amro de aandacht met 3.000 verhandelde opties.

Dollar krijgt nieuwe tik

AMSTERDAM - De geplaagde dollar heeft vrijdag een nieuwe tik gekregen door de publikatie van inflatiecijfers in de Verenigde Staten. Een voorzichtig koersherstel werd snel gesmoord door het nieuws dat de producentenprijzen in augustus onverwacht sterk zijn gedaald met 0.6 procent. Bij het slot van de valutahandel in Amsterdam werd f 1,7985 genoteerd, nog iets lager dan de slotkoers van f 1,7995 op donderdag.

De kwetsbaarheid van de dollar was donderdag al onderstreept toen de koers met ruim anderhalve cent daalde ondanks de renteverlaging in Duitsland. Normaal gesproken had de koers moeten stijgen omdat de D-mark in principe minder aantrekkelijk is geworden voor beleggers. Het rente-argument werkte donderdag dus niet ten gunste van de dollar, maar bleek vrijdag wel van toepassing toen het tegen de Amerikaanse munteenheid kon worden gebruikt. De vierde achtereenvolgende daling van de producentenprijzen sterkte de valutahandel in de verwachting dat de rente in de Verenigde Staten voorlopig laag zal blijven omdat er geen enkel inflatiegevaar is.

Binnen het Europese Monetaire Stelsel (EMS) lieten de meeste zwakke valuta's een duidelijk koersherstel zien tegenover de mark en de gulden. De notering van de Franse frank ging omhoog van f 31,855 per honderd naar f 31,935. De Belgische frank liet een nog sterkere koersstijging zien van f 5,167 per honderd tot f 5,247. Ook de Deense kroon, de peseta en de escudo boekten koerswinst. Alleen het Ierse pond moest terug. De gulden herstelde zich gedeeltelijk van het koersverlies tegenover de mark op donderdag. Bij het slot van de handel in Amsterdam werd voor een mark f 1,12375 betaald tegen f 1,12395 op donderdag.

Buiten het EMS daalde de koers van het pond sterling van f 2,7900 tot f 2,7825. De notering van de lire ging omhoog van f 1,1580 per duizend tot f 1,1645 onder invloed van de aanvaarding van begrotingsvoorstellen door het Italiaanse parlement.

Olieproduktie in Rusland valt volgend jaar terug

MOSKOU - De produktie van ruwe olie in Rusland zal volgend jaar verder terugvallen. Volgens een rapport dat is opgesteld door de onafhankelijke vereniging van de olie-industrie, Asotek, komt de produktie in 1994 uit op 327 miljoen ton, na een geschatte hoeveelheid van 340 à 350 miljoen ton dit jaar, zo heeft het Russische persbureau Itar-Tass woensdag gemeld.

Het rapport, waarin voorstellen worden gedaan om de energiesector op te krikken, werd gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van managers uit de olie- en gasindustrie uit de landen van het gemenebest van onafhankelijke staten. Het verval van de olie-industrie, dat voornamelijk wordt veroorzaakt door gebrek aan investeringen en slechte bedrijfsvoering, kan niet worden tegengegaan maar kan misschien wel sterk worden vertraagd, zo staat in het stuk. De olieproduktie van Rusland is al fors gekelderd van 570 miljoen ton in 1988 tot 395 miljoen ton vorig jaar.

De vervaardiging van geraffineerde olieprodukten zal volgend jaar achteruit gaan tot 225 miljoen vergeleken met 255 miljoen ton afgelopen jaar. Daarentegen zal de produktie van gas volgend jaar met 10 à 12 miljard kubieke meter toenemen tot 650 à 660 miljard kubieke meter, aldus het rapport. De brandstoftoevoer zal volgend jaar voldoende zijn om aan de vraag van Rusland te voldoen maar zal ontoereikend zijn om ook de andere voormalige Sovjet-republieken te bedienen, aldus Asotek-voorzitter Nikolai Pravednikov.

Rusland is op Saoedi-Arabië na de grootste olieproducent ter wereld. Olie en gas vormen voor Moskou een van de belangrijkste bronnen voor harde valuta's.

Het voedings- en biochemisch concern CSM gaat samenwerken met BAUKJE Beheer in Rijssen (producent van bakprodukten). Dit gebeurt via een deelneming van 50 procent, later na een kapitaalstorting uit te breiden tot 67 procent. Baukje Beheer zet jaarlijks netto Nf 28 miljoen om. Bij het bedrijf werken negentig mensen.

***

De index van de consumentenprijzen in WEST-DUITSLAND is in augustus ten opzichte van juli niet veranderd. Ten opzichte van augustus vorig jaar steeg de index met 4,2 procent, zo blijkt uit definitieve gegevens van het Duitse bureau voor de Statistiek. De definitieve cijfers wijken niet af van de eerdere, voorlopige opgave.

***

De omzet van het fotografiebedrijf AGFA-GEVAERT, onderdeel van het Duitse chemieconcern Bayer, is in de eerste helft van dit jaar met 5,1 procent verminderd tot 3,3 miljard mark. Dat is vooral toe te schrijven aan veranderingen in de wisselkoersen. Daardoor is ook de winst gedaald, zo heeft het bedrijf maandag meegedeeld zonder cijfers te geven.

Hagemeyer vergroot omzet tot miljard door overname

NAARDEN - Het handelshuis Hagemeyer heeft in het Verenigd Koninkrijk een grote slag geslagen met de overneming van de elektrotechnische groothandel Newey + Eyre. De groothandel, met 200 vestigingen en 2800 medewerkers, behoort tot de top drie. Door de aanschaf stijgt de omzet van Hagemeyer met maar liefst f 1 miljard tot een totaal van ruim f 4 miljard, zo heeft het bedrijf donderdag bekendgemaakt.

De Amsterdamse beurs reageerde positief op het nieuws. De koers steeg in een ongeanimeerde markt met f 3 tot f 108.

Hagemeyer betaalt de eigenaar van Newey + Eyre, de houdstermaatschappij BTR, in eerste instantie f 308 miljoen. Daarnaast kan er maximaal nog eens een bedrag van f 154 miljoen op tafel worden gelegd. Hoe hoog dat uiteindelijk zal worden, is afhankelijk van de winstontwikkeling in 1994 en 1995. Naar de financiering van het koopbedrag wordt nog gekeken. De overneming draagt direct bij aan de winst per aandeel.

Het handelshuis wil op het gebied van de elektrotechnische groothandel bij de grootste binnen Europa behoren. Rond 1995 moet de divisie een minimumomzet van ongeveer f 2,5 miljard hebben behaald. Zonder Newey + Eyre behaalde de elektrotak vorig jaar een omzet van ongeveer f 1 miljard.

Hagemeyer concentreert zich vooral op de distributie van goederen. Zo verkoopt het de merken Panasonic en Technics. Daarnaast levert het Naardense miljardenbedrijf in Nederland Saabs en Lada's. In Azië distribueert Hagemeyer Christian Dior en Gucci. In de eerste helft van dit jaar noteerde Hagemeyer een nettowinst van f 50,6 miljoen (een plus van 20,2 procent) op een omzet van f 1,65 miljard.

Ahold noteert winststijging 12 procent in eerste half jaar

ZAANDAM - Het detailhandelsconcern Ahold heeft in de eerste helft van dit jaar bij een met 25,5 procent gestegen omzet ruim 12 procent meer verdiend dan in dezelfde periode van 1992. De omzet steeg naar f 14,3 miljard en de nettowinst groeide naar f 172 miljoen. Er wordt een tussentijds dividend betaald van f 0,34 en 0,12 dollarcent contant of 1 procent in aandelen (vorig jaar f 0,30 en 0,12 dollarcent plus 1 procent in aandelen). De eerder uitgesproken verwachting over een hogere winst in 1993 wordt gehandhaafd.

De groei van de nettowinst is vooral toe te schrijven aan het aanzienlijk toegenomen bedrijfsresultaat. Dit groeide met 26,1 procent tot f 330 miljoen. In Nederland nam het bedrijfsresultaat met 35 procent toe tot f 150 miljoen. Zowel Albert Heijn als Schuitema behaalden in Nederland hogere omzetten terwijl beide het marktaandeel verder versterkten. In de Verenigde Staten was bij vrijwel alle bedrijven sprake van een bevredigende omzetgroei.

Het saldo van de financiële baten en lasten bedroeg f 89,4 miljoen negatief (1992: f 59,1 miljoen negatief). De daling was onder andere het gevolg van de consolidatie van Schuitema en van ABS, de Amerikaanse onroerendgoedactiviteiten. Hiertegenover stonden hogere inkomsten van Ahold vastgoed en hogere dividendontvangsten van derden.

De opbrengst van de claimemissie van f 445 miljoen rendeert pas vanaf 13 mei 1993. Als gevolg van deze emissie nam het aantal uitstaande gewone aandelen toe van 50.786.072 tot 57.606.638. Het resultaat per aandeel steeg daardoor in het eerste halfjaar maar nauwelijks van f 2,98 tot f 2,99 en in het tweede kwartaal van f 1,30 tot f 1,32.

Het eigen vermogen is toegenomen van f 1483 miljoen eind 1992 tot f 2042 miljoen per eind juni van dit jaar. De solvabiliteit nam toe van 23,4 procent tot 25,6 procent. Mede door opneming van een achtergestelde obligatielening van f 200 miljoen nam het garantievermogen toe van 27,1 procent tot 32 procent van het balanstotaal.

Cadbury Schweppes

LONDEN - Het Britse concern Cadbury Schweppes heeft donderdag opnieuw duidelijk gemaakt grote ambities te hebben op de Amerikaanse frisdrankenmarkt. Er is een bod van 334 miljoen dollar (f 605 miljoen) uitgebracht op A+W Brands, de belangrijkste producent van "root beer" in de verenigde staten. Drie weken geleden vergrootte Cadbury zijn belang in dr Pepper/Seven-up aanzienlijk tot 25,9 procent. Vermoed wordt dat het daarbij niet zal blijven.

A+W staat in tegenstelling tot Dr Pepper positief tegenover de Britten. Cadbury maakte het bod donderdag bekend bij de publikatie van de halfjaarcijfers. Tevens werd een claimemissie aangekondigd die 324 miljoen pond (f 907 miljoen) moet opleveren, ruimschoots het bedrag van de acquisitie. A+W boekte vorig jaar een winst voor belasting van 28,3 miljoen dollar op een omzet van 130,8 miljoen dollar. Het bedrijf heeft op de Amerikaanse markt voor koolzuurhoudende frisdranken een aandeel van 2,2 procent. Daarmee vergroot Cadbury zijn aandeel tot 5,6 procent.

De forse vergroting van de deelneming in Dr Pepper/Seven-up, de grootste Amerikaanse frisdrankfabrikant na coca-cola en pepsico, kwam tot stand via de overneming van het aandelenpakket van 20,2 procent van de Amerikaanse verzekeringsmaatschappij Prudential. Dr Pepper wapende zich vorige week tegen een ongewenste overneming met een beschermingsconstructie. Die geeft aandeelhouders onder bepaalde omstandigheden het recht op extra aandelen, waardoor een overneming veel duurder wordt.

***

Het DUITSE chemieconcern BASF gaat volgend jaar de produktiecapaciteit voor kunstmest van de hoofdvestiging in Ludwigshafen verminderen met 600.000 ton per jaar. Daardoor verdwijnen 320 arbeidsplaatsen. Er zullen volgens het concern slechts weinig gedwongen ontslagen vallen.

Boskalis en Ballast Nedam onderzoeken samenwerking

PAPENDRECHT/AMSTERDAM - Twee grote Nederlandse aannemers, Boskalis en Ballast Nedam, onderzoeken mogelijke vormen van samenwerking. Het onderzoek is al enige tijd aan de gang en zal zo snel mogelijk worden afgerond. Op dit moment is niet te zeggen wanneer dat het geval kan zijn. In een gezamenlijke verklaring zeggen de besturen dat beide concerns elkaar mogelijkerwijs op een aantal werkgebieden kunnen aanvullen en/of versterken.

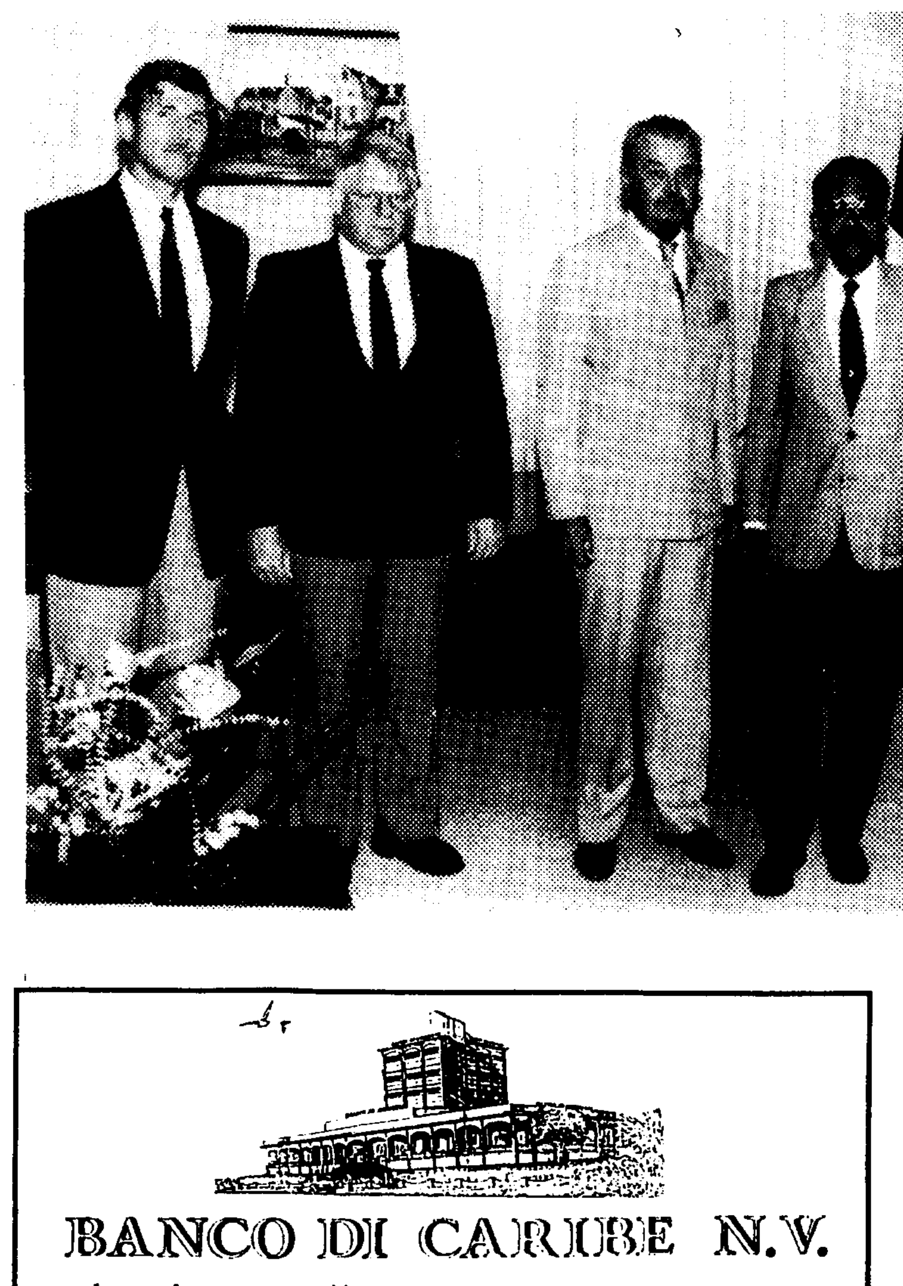
Boskalis is als groot internationaal baggerbedrijf sterk gericht op de natte waterbouw. Ballast Nedam heeft naast tal van aannemingsactiviteiten in Nederland een belangrijke marktpositie in Saoedi-Arabië. Bovendien heeft het concern een sterke internationale reputatie, vooral op het gebied van beton- en waterbouw. Ook is Ballast Nedam actief op de Nederlandse en internationale baggermarkt.

Een woordvoerder van Boskalis wilde desgevraagd weinig kwijt over de vormen van samenwerking waartoe zou kunnen worden besloten: "Het kan variëren van samenwerking op deelgebieden tot een volledige fusie." In elk geval is de aandeelhouder van Ballast Nedam, British Aerospace, bij de besprekingen betrokken. De aandelen van Boskalis staan genoteerd op de effectenbeurs van Amsterdam. Ballast Nedam was heel vroeger ook op de beurs genoteerd, maar ging daar vanaf nadat het concern in andere handen was terecht gekomen.

De huidige moedermaatschappij, British Aerospace, heeft plannen om Ballast Nedam te verzelfstandigen, maar tot op heden is daarvan nog niets terechtgekomen. Mocht dat wel het geval zijn dan is herintroductie van aandelen Ballast Nedam in Amsterdam niet denkbeeldig en zou er bij de samenwerking met Boskalis wellicht aan aandelenruil kunnen worden gedacht. Ballast Nedam werkt al met onder andere Boskalis samen bij de uitvoering van het uitzonderlijk grote baggerwerk voor het nieuwe vliegveld in Hong Kong.

Ook is Ballast Nedam in de markt voor de aanleg van een brug tussen de Argentijnse hoofdstad Buenos Aires en Colonia in Uruguay. Ballast Nedam behaalde vorig jaar een omzet van f 2,2 miljard. Boskalis deed in 1992 zaken voor een bedrag van bijna f 600 miljoen. Bij Ballast Nedam werken ruim 5000 mensen, bij Boskalis 2700.

Directie Anthony Veder op Curaçao

WILLEMSTAD — De directieleden van het Anthony Veder hoofdkantoor in Rotterdam brachten onlangs in het Fort Amsterdam op Curaçao een kennismakingsbezoek aan waarnemend minister-president Frank E. Rozendal (derde van rechts). Zij bespraken daar een studierapport over de registratie van schepen op Curaçao. De leden van de hoofddirectie drs.J.Kuiper en Cees A.Drogendijk werden vergezeld door het hoofd Scheepvaartinspectie Jan de Vries (derde van links) en manager Joop van Vliet van het lokale Anthony Veder filiaal.

Het aantal werklozen in ZWITSERLAND is in augustus met ruim 3.700 gestegen tot ongeveer 169.000. Het werkloosheidspercentage liep daardoor verder op van 4,6 tot 4,7. In augustus van het afgelopen jaar waren nog maar 94.800 Zwitsers werkloos, wat overeenkwam met 2,6 procent van de beroepsbevolking.

MENSEN

Eureka!

■ *Zo langzamerhand is hij de Willie Wortel van Nederland. Waar de onwaarschijnlijkste uitvindingen gedemonstreerd worden verschijnt onvermijdelijk Chriet Titulaer. Zo ook nu bij de introduktie van de* **turbo-koffer**. De tijden van 'zeulen met koffers door ellenlange vertrekhallen' zijn voorbij. Op naar het jaar 2000!

Predikant misbruikt giften

De Amerikaanse tv-predikant **Pat Robertson** wordt ervan verdacht dat hij giften voor zijn tv-zender CBN (Christian Broadcasting Network) heeft aangewend voor het opzetten van een handel in cosmetica. Robertson wijst de beschuldiging van de hand.

Een plaatselijke krant, de Virginian Pilot, onthulde dat Robertson 2,8 miljoen dollar (ruim vijf miljoen gulden) aan giften heeft geïnvesteerd in Kalovita. Robertson en CBN bezitten elk de helft van de aandelen van deze drie jaar oude firma.

Robertson verdedigt zich door te zeggen dat Kalovita binnen afzienbare tijd winstgevend zal zijn. CBN krijgt dan het geld terug. Het is volgens hem de bedoeling dat de cosmeticahandel en terzijnertijd ook andere bedrijven geld voor de evangelische tv-zender zullen opbrengen.

De Amerikaanse belastingdienst heeft een onderzoek ingesteld naar de financiën van CBN. Als godsdienstige instelling hoeft het tv-station geen belasting te betalen, maar het is in strijd de wet als er geld voor commerciële doeleinden wordt gebruikt.

Flying cat

Een kat die als **'verstekeling'** in een vliegtuig van Air Zimbabwe was beland, zorgde daar onlangs voor grote opschudding. Het Cyperse poesje was via een gat vanuit de bagageruimte naar de cockpit gekropen en vervolgens pardoes on de schoot van de eerste gezagvoerder gesprongen. De piloot kreeg de schrik van zijn leven. De bemanning probeerde het dier te pakken, maar daar wilde het niets van weten. ook niet toen het vliegtuig al geland was op de Londense luchthaven Gatwick.

Na uren in het vliegtuig rondgedoold te hebben, werd de broodmagere kat uiteindelijk verleid met een hamburger en meteen in quarantaine gesteld. De retourvlucht naar Harare moest als gevolg van de perikelen met de poes maar liefst twaalf uur worden uitgesteld.

Duur afval

Het Nederlandse ministerie van Verkeer en Waterstaat is **75.000 gulden** armer, door een vergissing. Per abuis werd vorig jaar een zak met dit bedrag bij het afval gezet en afgevoerd. De verzegelde zak buitenlandse valuta en waardepapieren werd door een uitzendkracht naar de postkamer gebracht. Een medewerker daar zette de buidel alvast bij de achterdeur in afwachting van de koerier, zonder oog te houden op de zak. Even later was hij verdwenen. De Rekenkamer ontdekte dat van de geldoverdrachten in het ministerie niets op papier werd gezet. De zak werd nooit weergezien!!

Twee keer eeuwwisseling

Niks last-minute boeking. Ruim zeven jaar van te voren heeft Christina Onlangs - en ongetwijfeld nog vele anderen - haar ticket naar de **Fiji-eilanden**, voor de jaarwisseling van 1999 naar 2000, gereserveerd. De Fiji-eilanden zijn, op het puntje van Siberië na, de enige plek ter wereld waar de eeuwwisseling twee keer gevierd kan worden.

De internationale datumgrens (de 180-gradenmeridiaan) loopt dwars door de eilandengroep. Onlangs, reisdocente aan de AVRr-vakschool in Leidschendam, vertrekt met een gezelschap en ontkurkt 31 december 1999 de champagneflés op het belangrijkste eiland van de Fiji-archipel.

De dag erop varen zij een stukje oostelijker naar een eilandje waar het op dat moment pas oudejaarsdag is. Of de tweede eeuwwisseling net zo gezellig wordt als de eerste blijft echter de vraag. Onlangs: "Misschien is iedereen nog zo dronken dat ze het niet echt meemaken".

Gewelddadige werknemers

Het profiel: Hij is een man van 35 jaar of ouder, die al eerder zijn vrouw, kind of huisdier mishandelde. Hij heeft een geweer in zijn bezit en haalt zijn gevoel voor eigenwaarde voornamelijk uit zijn baan. Zo ziet de Amerikaan eruit die op het werk zijn agressie botviert op collega of baas. Een onderzoek van het National Safe Workers Institute onthult dat geweld op het werk in de VS toeneemt. Vorig jaar vielen er bij 111.000 gewelddadige incidenten **750 doden**. Geschatte schadepost voor ondernemers: 7,5 miljard gulden.

Zeldzame single Beatles geveild

Een zeldzame single van The Beatles, opgenomen in de Cavern Club in Liverpool, is omgerekend voor vijftienduizend gulden geveild bij Christie's in Londen. Het plaatje, gemaakt in 1962, bevat de opnamen 'Some other Guy' en 'Kansas city hey hey hey'.

Het 'spinnen' van de walvis

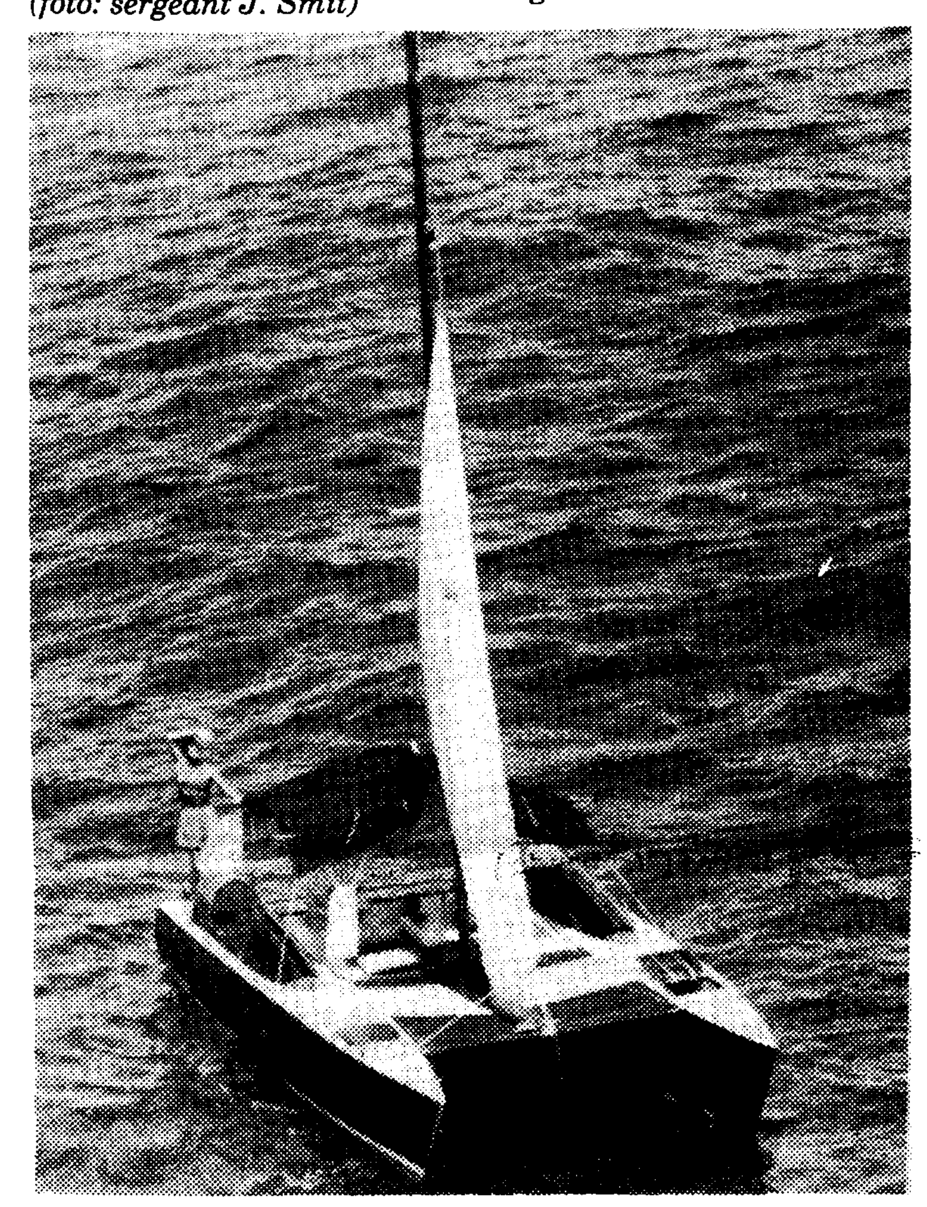

■ *Aan de uitdrukkingen op de foto te zien lijkt de communicatie aardig te lukken. TNO-onderzoeker W. Verboom, op de foto in 'gesprek' met een walrus, legt geluiden van walvissen vast. Hij probeert daarmee uit te vinden of het mogelijk is de bijvangst van ongewenste vis te beperken door het onder water uitzenden van geluiden. De bruinvis Frank die in april op Ameland aanspoelde onderzocht hij op zijn ziekbed. "Als je hem tussen zijn borstvinnen kriebelt dan hoorde je woep......woep..... Dat is voor hem het toppunt van genot, zoals een kat die gaat spinnen", beschrijft Verboom het gedrag van de bruinvis. Volgens hem zijn walrussen, net als dolfijnen, lief en bijzonder intelligent. "Ze zijn veel slimmer dan honden. Binnen een week kun je een walrus iets leren. Je kunt hem leren praten en hem leren tellen. Als je drie zegt, klapt hij drie keer met zijn poot op de grond".*

Pijnbestrijding

Ziekenhuizen met meer dan vijfhonderd bedden moeten beschikken over een **pijnteam** waarin de anesthesioloog een centrale plaats inneemt. Op elke daarvoor in aanmerking komende verpleegafdeling moeten artsen en verpleegkundigen werken die op aanwijzing van zo'n team kunnen zorgen voor acute pijnbestrijding. Prof. Dr. J.W. Van Kleef pleitte hier vrijdag voor bij de aanvaarding van het hoogleraarschap in de anesthesiologie aan de rijksuniversiteit Leiden. Hij benadrukte dat het toepassen van een enkele methode van pijnbestrijding na een operatie vaak niet voldoet. Een behandeling waarbij pijn gelijktijdig op een aantal verschillende manieren wordt aangepakt -zogeheten multimodale pijnbestrijding- zal naar verwachting in de toekomst betere resultaten opleveren.

■ *De Koninklijke Luchtmacht heeft vorige week een op drift geraakte Amerikaanse solozeiler gered. De man zwaait met een Amerikaanse vlag. Hij is opgenomen in een hospitaal te Santo Domingo. (foto: sergeant J. Smit)*

Solozeiler eenzaam type

WILLEMSTAD — Afgelopen dinsdag heeft de Koninklijke Luchtmacht per toeval een Amerikaanse solozeiler gered. De man was eind augustus vertrokken van Sint John Virgin Islands met bestemming Jamaica, en had onderweg zijn lading, waaronder water, voeding en radio verloren.

De Amerikaan werd tijdens een luchtpatrouille ten zuiden van Santo Domingo ontdekt door de bemanning van de FK 27 Maritiem. De KL meldt in een persbericht dat de Big Blue motorproblemen had gekregen. Bovendien kampte de opvarende met ernstige rugklachten.

Na het signaleren van de op drift geraakte catamaran schakelde de KL het Rescue Coordination Centre Curaçao in. Het RCC riep op haar beurt de Amerikaanse marine in die de catamaran op sleeptouw nam en de man medische hulp bood. De US Coast Guard heeft de opvarende naar een ziekenhuis in Santo Domingo gebracht.

Solozeilen is een hachelijke onderneming, vertelt C. Douglas (RCC). "Het is bekend dat de risico's enorm zijn en dat een hoog percentage van de eenzame bedwingers van zee en wind de eindstreep niet halen." Een groot gevaar is de kaper, die de zeiler van zijn boot met toebehoren berooft en de zeiler aan zijn lot overlaat. Redding op zee is vrijwel uitgesloten omdat een eenzame drenkeling nauwelijks zichtbaar is, aldus Douglas.

Ook ligt de onachtzaamheid immer op de loer. De zeiler moet af en toe slapen en is dan een gewillig doelwit voor piraten. En dat niet alleen. Door slaap overmand vergeet de opvarende soms de lijn om te gespen bij een rustige zee. Door een onverwachte golf kan hij overboord slaan. "Het is onmogelijk om zwemmend de weg varende boot te achterhalen."

De identiteit van verdronken solozeilers kan vaak moeilijk achterhaald worden, vertelt de RCC coördinator. "Het blijken nogal eens eenzame types te zijn, die nauwelijks contact onderhouden met hun familie." En als iemand niet als vermist wordt opgegeven, is het vrijwel onmogelijk de identiteit van de verdwenen zeiler te achterhalen."

Geheime relatie

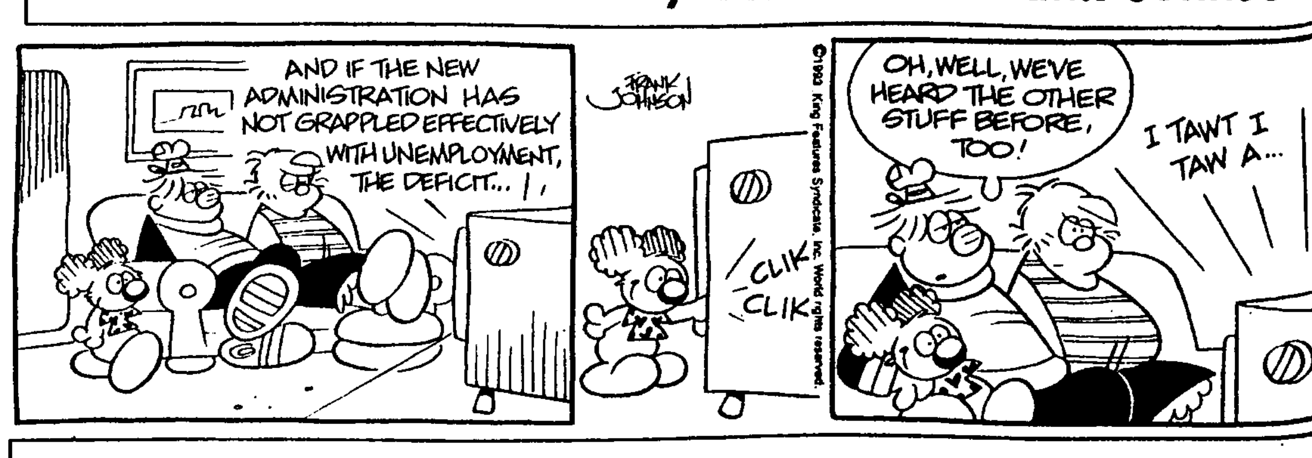
Vijftien jaar lang hebben twee verliefde buren in Maastricht ongemerkt gebruik gemaakt van een **gat in de zoldermuur**. Zo hielden zij een geheime relatie in stand. Enige tijd geleden schakelde de vrouw de politie in. De relatie met haar buurman was inmiddels beëindigd, maar hij maakte nog steeds gebruik van de geheime doorgang. De politie betrapte de man bij zijn volgende poging het huis binnen te dringen. De woningbouwvereniging heeft het gat gedicht.

WILLEMSTAD — Irene de Abreau doet op 18 september namens Curaçao mee aan de Miss Antilles International-verkiezing op Bonaire. Kandidaten van onder meer Aruba, Bonaire, Venezuela, Trinidad en St Maarten doen mee. Dat bericht A. martijn van Altura Model & Talent management. Bankmedewerkster De Abreau (20) deed in 1992 mee aan de Miss Curaçao-verkiezing.

HENRY ® **By Dick Hodgins**

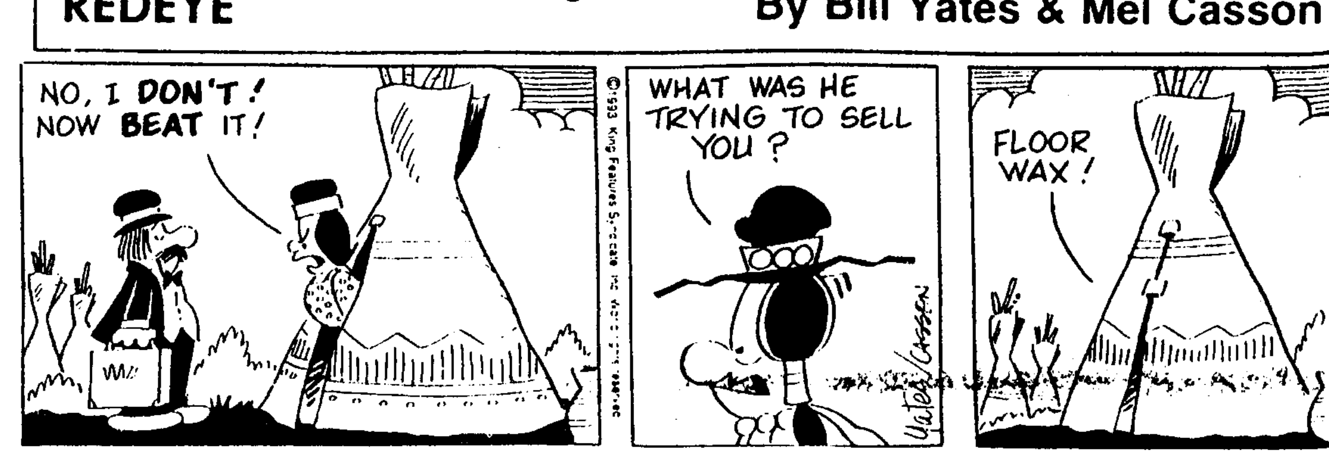
BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

Heer Bommel en de Hachelbouten

door Marten Toonder

4043 — Hup Hachelbout keek naar het cijfer dertien dat de ingang van slot Bommelstein ontsierde - en hij huiverde.

"Boze voortekens", sprak hij bekommerd. "Heeft mijn broer dan toch gelijk met zijn somber gepraat? Sta ik dan toch machteloos met mijn verzekeringen? Altoos heb ik gemeend, dat ik het onheil dat hij aanrichtte, kon herstellen met een opbeurend woord en een goede polis. Maar nu twijfel ik."

"Ja", gaf Tom Poes toe. "Misschien zit er meer in voortekens dan men zou denken."

Op dat moment naderde er met groot geraas een rode tractor en Hup stond verblekend op.

"Het is zo ver", prevelde hij. "Daar is heer Bommel. Ik zal hem mijn falen moeten bekennen...."

Met deze woorden sleepte hij zich naar het voertuig waar heer Ollie juist veerkrachtig af sprong.

"Ach, daar bent u dus", sprak hij klagend. "Opgewekt en vol vertrouwen, dat u gedekt bent door verzekeringen. Maar de heer Dorknoper heeft beslag laten leggen op de Oude Schicht en op de verzekeringspremies. U bent dus nog steeds onverzekerd. Het is vreselijk!"

"Het is hachelijk", zei Hobbel op de achtergrond, maar heer Ollie glimlachte breed.

"Geen nood!" riep hij uit. "Het beslag is opgeheven. De dieven zijn gepakt en het belastinggeld is terecht!"

Hup leefde op. "Dat is mooi", zei hij. "Dan kunnen we dus op ons gemak eens opnieuw over een goede verzekering gaan praten."

"Nee", zei heer Bommel, "daar begin ik niet weer aan. Die verzekeringen hebben mij niets geholpen; integendeel. Ik heb alles zelf voor elkaar gebracht. De beste verzekering voor een heer is zelfverzekering, als u begrijpt wat ik bedoel."

"Hoogvaardij", mompelde Hobbel bedroefd. Maar zijn stem stierf weg toen zijn blik op het klavertje in heer Bommels knoopsgat viel..........

CURAÇAO

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN

Patiënten van de artsen van Bandabou (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patienten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327. Tel.: 672300/676666.
openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

DOKTER E.A. WINKLAAR
(particuliere patiënten)
Cas Coraweg 130. Tel.: 371418
Spreekuren op zaterdag en zondag van 11.00-12.00/17.00-18.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Santa Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 682412 en 682574. Fax: 681000. Bereikbare dienst tel.: 603661 vanaf 07.00-17.00 uur. Spreekuur wijkgebouw Bonam (tel.: 371865): iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur.
Suffisant: tel.: 687707; Montagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; Mamayaweg: tel.: 657508; Schrijnwerkersstraat: tel.: 628288; Barber: tel.: 641677; Sta. Rosa: 671628; Brievengat: tel.: 373584 (informatie zuigelingen- en peuterbureaus) of 371316.
Voor de *wachtzuster* gelieve **tel.: 603661** te bellen.

STICHTING VAN HET WIT GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15. P.O. Box 3619. Tel.: 692231/692232. Fax: 682709; geopend van 07.00-17.00 uur. Vanaf 10 september om 17.00 uur t/m 17 september om 07.00 uur heeft **zuster Jansen, tel.: 655939/page 669-0368**, de wacht.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141. Tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur. Voor de wachtzuster gelieve **tel.: 681847, pagenummer 669-0368** te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43. P.O. Box 3619. Tel.: 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Pisas. Tel.: 649641** b.g.g. 601760.

AMIGOE

Colofon

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Telefoon centrale (10 lijnen): 672000
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
ABN-Amro
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

Directie:
Fax: 674084
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding
Sheila Rhodes (secretaresse)

Hoofdredactie:
Fax: 674744
Peter Dicker (hoofdredacteur)
N. Hendrikse (eindredacteur NAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Hennie Harinck, Josi Labadie, Marjo Nederlof, Dennis Pikero, Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Fax: 674524
Acquisitie: Viola Bernardus en Jenny Naaldijk
Aanname advertenties: Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur.
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

NEDERLAND
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp

Persagentschappen: ANP en AFP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers. Foto's: AFP

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504, Fax: 370304

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf.28,— per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

WEGA DI NUMBER

4245
4562
1156

Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
11 september 1993 vanaf 08.00 uur tot 13 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Centro Mediko Sta. Rosa. Tel.: 686666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 371661 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
10 september 1993 vanaf 17.00 uur tot 13 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Der Meer, Spreekkamer: Brievengat. Tel.: 377244; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 601950 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO
10 september 1993 vanaf 17.00 uur tot 11 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Schoop, Sentro Mediko Soto. Tel.: 641790/641690; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur. Bij **spoedgevallen tel.: 689266/689337.**
11 september 1993 vanaf 17.00 uur tot 13 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber. Tel.: 641658/641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 641784 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 11
Otrobanda:
Union, Breedestraat 137. Tel.: 623575.
Punda:
Antiliana, Kaya Flamboyan 1-A. Tel.: 376200/376208.
ZONDAG 12
Otrobanda:
Otrabanda, Winkelcentrum Colon. Tel.: 625633-34-35.
Punda:
Cerrito, Winkelcentrum Promenade. Tel.: 376155/376689.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 11 september:
S. Jennie-Kleinmoedig, Angolawewg 76.
zondag 12 september:
R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: **614000 (Veterinaire Dienst)** voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK
Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. H.J. Eggink.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. D. Huurman.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

* * * * * * * * * * * * * * * *

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en voornamelijk in de komende nacht en morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op enkele plaatselijke buien en een kleine kans op onweer.
Matige, af en toe vrij krachtige overwegend oostelijke wind (tussen acht en 26knopen).

WEEROVERZICHT:
Een zwakke *tropical wave*, die vanochtend ten noorden van onze eilanden langstrok, verplaatst zich verder in oostelijke richting. De aangevoerde lucht zal echter naar verwachting voldoende vochtig en onstabiel blijven om in de komende 24 uur nog enkele verspreide buien op de Benedenwindse eilanden tot ontwikkeling te doen komen.
Een andere *tropocal wave*, momenteel nog ten oosten van Trinidad, trekt in westelijke richting en zal naar verwachting in de loop van morgen het weer op onze eilanden gaan beïnvloeden.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag Mm
Aruba	zwaar bewolkt	32	26	0.4
Bonaire	licht bewolkt	33	24	10.8
Curaçao	licht bewolkt	34	26	0.8
St Eustatius	licht bewolkt	31	24	0.0
St Maarten	licht bewolkt	32	28	sp
Atlanta	licht bewolkt	29	4	0.0
Kingston	zwaar bewolkt	33	26	-.-
Miami	licht bewolkt	34	25	57.7
New York	licht bewolkt	27	14	1.0
Port-of-Spain	zwaar bewolkt	31	23	4.0
Sto Domingo	half bewolkt	32	23	0.0

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta (met tante Irma)
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.07 Show di Job
21.00 Telenotisia
21.30 New WKRP in Cincinnati
22.00 Estreno: **The Bride in Black**
23.30 Sluiting.

ZONDAG
14.30 Directe uitzending voetbalwedstrijd voor kwalificatie WK '94: **Uruguay vs Bolivia**
16.30 Sena di Señor
17.00 Sala di Konsierto
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku..... **Holiday Inn**
18.30 Cocktail Special
19.00 Tele-Suerte
20.00 **Un Special di Miss Teenage Kòrsou**
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Sunday Night Movie: **Trouble in Paradise**
23.30 Superstars of Wrestling
23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
20.00 **College Football (L)**
23.00 News

ZONDAG
19.00 Life Goes On
20.00 America's Funniest Home Videos
20.30 Funny People
21.00 ABC Sunday Night Movie
23.15 News

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
15.30 **Movie: Assault on the Wayne** (1970)
17.00 Comedy on the Road
18.00 Evening at the Improv (R)
19.00 Bob Vila's Home Again
19.30 Bob Vila's Home Again
20.00 **Movie: Sands of the Kalahari** (1965)
22.00 Comedy on the Road: The Comedy Stop in Las Vegas
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 **Movie: Sands of the Kalahari** (1965)
02.00 Comedy on the Road
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: Reap the Wild Wind** (1942)

ZONDAG
13.00 **Movie: Summertime** (1955)
15.00 **Movie: Under the Volcano** (1984)
17.00 In Search Of...
18.00 Real West
19.00 **Jewel in the Crown (Pt 13 of 15)**
20.00 **Movie: Rogue Male** (1976)
22.00 Agatha Christie Poirot: The Adventure of te Clapham Clock
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 **Movie: Rogue Male** (1976)
02.00 Agatha Christie
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: Under the Volcano** (1984)

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
21.00 **Movie: Shenandoah** (1993)
23.00 News

ZONDAG
19.00 60 Minutes (R)
20.00 Murder, She Wrote (R)
21.00 CBS Sunday Movie
23.00 News

INGEZONDEN

Provincie

BINNEN DE lopende verhitting der referendumgemoederen is het aardigste detail rond de provincie-optie nog niet eens aan bod gekomen. Mocht die optie het namelijk winnen, dan zou het clubje fervente pro-pleiters, om de hoek en geheel onverwacht, hun alter-ego wel 's kunnen tegenkomen.

Dan zou wel 's kunnen blijken dat het nagestreefde alle (vergeten) kenmerken in zich draagt die hen ooit Nederland hebben doen ontvluchten. Ook hier luidt het credo: "Hoedt u voor uw eigen schaduw."

Weer voldoende stof voor veel nat beddegoed.

RAPLH PETERSEN
Curaçao

Bezorging

ONLANGS STOND er in het nieuws dat de heer Markes de *Beurs* overgenomen heeft. En ook dat hij er over dacht om van de *Beurs* een ochtendkrant te maken. Ik, en nog enigen met mij op Jan Thiel, zouden dit zeer toejuichen. En wel om de volgende reden:

De *Amigoe* en de *Beurs* worden beide rondgebracht op Jan Thiel door dezelfde besteller. De kranten arriveren zelden voor half zeven met uitschieters tot half negen. Dit is vervelend, iedereen wil graag aan het eind van de dag onder het genot van een koude versnapering zijn krantje lezen. Voor diegenen die 's avonds nog weg moeten, is het dus niet mogelijk. Voor hen is de krant al een ochtendkrant geworden. Telefoontjes naar Distric o hebben tot dusver geen succes gehad.

Wordt nu de *Beurs* een ochtendkrant, dan kunnen we die, de normale vertraging in aanmerking genomen, lezen als avondkrant. En dan kunnen we de *Amigoe* 's ochtends vroeg lezen.

R. VAN WESTENDORP
Curaçao

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: Prison Stories: WOmen on the Inside (1990)**
18.00 **Movie: Switched at Birth (Pt 1 of 2)** (1991)
20.00 **Movie: Switched at Birth (Pt 2 of 2)** (1991)
22.00 Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 China Beach
01.00 Self-Improvement Guide
04.30 Self-Improvement Guide

ZONDAG
12.00 Shop 'Til You Drop
12.30 Born Lucky
13.00 L.A. Law
14.00 Moonlighting
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: When He's Not a Stranger** (1989)
18.00 **Movie: Stolen Babies** (1992)
20.00 **Movie: Eight Men Out** (1988)
22.00 To Be Announced
23.00 Self-Improvement Guide
04.30 Self-Improvement Guide

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
20.00 Super Bloopers
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters: Icing on Cake
23.00 News
23.30 Saturday Night Live (R)

ZONDAG
19.00 I Witness Video
20.00 SeaQuest DSV
22.00 I Witness Video
23.00 News

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
16.05 **Movie: Kenny Rogers as the Gambler** (1980)
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
20.00 NASCAR Racing: Miller Genuine Draft 400 From Richmond, Va. (L)
23.00 **Movie: Invasion U.S.A.** (1985)
01.00 **Movie: Losin' It** (1983)
03.00 **Movie: Date With an Angel** (1987)
05.05 I Love Lucy
05.35 All in the Family

ZONDAG
12.35 **Movie: Beyond the Bermuda Triangle** (1975)
14.05 **Movie: Satan's Triangle** (1975)
17.00 Tom & Jerry's Funhouse
15.30 Captain Planet and the Planeteers
16.00 **Major League Baseball Atlanta Braves at San Diego Padres (L)**
19.00 **Movie: Hero and the Terror** (1988)
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
05.05 The Jeffersons
05.45 Our Gang Shorts

Rug tegen de muur

SAMEN ZULLEN we op 19 november uitmaken wat voor staatkundige structuur we graag gerealiseerd willen zien. Maar stelt u zich eens voor dat er massaal gestemd wordt voor onafhankelijkheid. Heeft dit referendum dan nog steeds dezelfde waarde als wanneer er gestemd wordt voor een autonome positie binnen het Koninkrijk?

Zullen, indien er voor onafhankelijkheid wordt gekozen de volksvertegenwoordigers dan ook de deur in Nederland, met de resultaten onder de arm, platlopen, net zoals ze ongetwijfeld zullen doen als er voor een autonome positie binnen het Koninkrijk wordt gekozen?

Mijn vraag is: wat is de waarde van dit referendum. Het antwoord hierop (hoe vreemd ook) is afhangende van het resultaat en dat is niet juist. Bij een andere uitkomst dan de door de politici gewenste autonome positie binnen het Koninkrijk, zal dit resultaat in de doofpot worden gestopt.

Mensen, deze grap zal net als de vele adviezen in het kader van 'het nieuwe beleid' een dure worden. Bedenk wel dat stemmen mag, maar uiteindelijk zal maar één enkele optie werkelijk van belang zijn om tot een verdere uitwerking van de stem van het volk te geraken. Alle andere zullen doofpotkeuzes zijn. Als het ware met de rug tegen de muur je stem uitbrengen over de toekomst.

C.KOSTONS
Curaçao

Arafats brief voor Rabin

■ *TUNIS - Yasir Arafat, geflankeerd door de Noorse minister Johan Joergen Holst, zette zijn handtekening onder de erkenningsbrief aan premier Rabin. Achter hen staan (vlnr), de Noorse vakbondsleider Terje Roed Larsen en de PLO- functionarissen Mahmoud Abbas en Abu Ala.*

Witte Huis pakt uit voor autonomie-akkoord

Vijf oud-presidenten en James Baker uitgenodigd

WASHINGTON - Het Witte Huis maakt veel werk van de ondertekening, maandag, van het autonomie-akkoord tussen Israel en de PLO. Onder meer worden voormalige presidenten en ministers van Buitenlandse zaken uitgenodigd.

De hele dag zullen er festiviteiten en recepties worden gehouden rond de belangrijkste gebeurtenis: de plechtige ondertekening op het gazon van het Witte Huis in Washington. "De details worden nog uitgewerkt", verklaarde een woordvoerster.

Het Witte Huis heeft voor de ceremonies naast buitenlandse politici ook vijf amerikaanse oud-presidenten uitgenodigd zoals Jimmy Carter, die vrede wist te bewerkstelligen tussen Israel en Egypte. Ook zijn uitnodigingen de deur uitgegaan voor oud-president George Bush onder wie het Midden Oosten-overleg van start ging en verder eveneens naar Ronald Reagan, Gerald Ford en Richard Nixon. Ook verscheidene oud-ministers van Buitenlandse zaken geven acte de présence, onder wie James Baker III, die een groot aandeel had bij het totstandbrengen van de vredesconferentie over het Midden-Oosten, die in november 1991 in Madrid begon, feitelijk als uitvloeisel an de Golf-oorlog.

Aan slot Baltische reis

Paus bepleit respect voor cultuur minderheden

TALLINN - Paus Johannes Paulus II heeft vrijdag, op de laatste dag van zijn bezoek aan de Baltische staten, de Esten opgeroepen de rechten van minderheden te respecteren. "Respect voor de taal en cultuur van verschillende sociale groeperingen is een wezenlijke voorwaarde voor een ordelijke, vreedzame coexistentie."

De paus roerde hiermee een gevoelige kwestie aan tijdens een bijeenkomst met intellectuelen en kunstenaars in het presidentiële paleis in de hoofdstad Tallinn. Op een totaal van anderhalf miljoen inwoners herbergt Estland ruim zeshonderdduizend Russen. Vooral de taalkwestie houdt beide groepen gescheiden.

Bij de ontvangst op het vliegveld van Tallinn sprak de Estse president Lennart Meri de hoop uit dat het bezoek van de paus ertoe bijdraagt dat op korte termijn de nog aanwezige zevenduizend Russische militairen het land zullen verlaten. "De Tweede Wereldoorlog en zijn directe gevolgen zijn nog steeds realiteit in Estland", aldus de president. Net als in Litouwen en Letland riep de paus op tot gesprek en verdraagzaamheid bij de oplossing van de politieke problemen in de regio.

ÑAPA

ZATERDAG 11 SEPTEMBER 1993

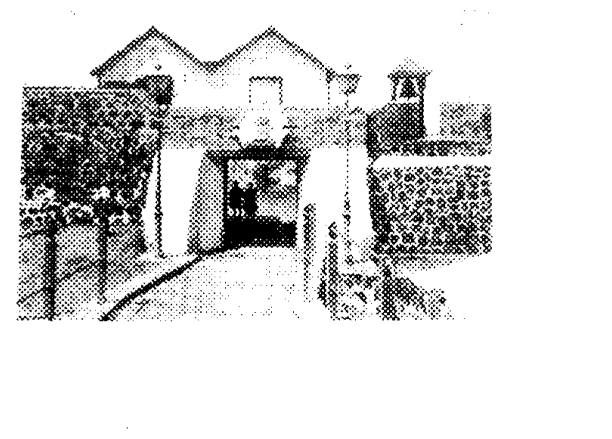
AMIGOE

INTERVIEWS

REPORTAGES

Weekend Bijlage Amigoe

St. Eustatius levend openluchtmuseum

Dieet en beweging houden slank

Peruaanse regisseur streeft naar Jeugd Theater Instituut

David Lozano: Op zoek naar theatertalent onder de Curaçaose jeugd

= door Dennis Pikero =

Als het alleen aan David Lozano ligt, krijgt zijn Curaçao (want hij voelt zich hier geaccepteerd en spreekt in de wij-vorm) morgen al een volwaardig Jeugd Theater Instituut. Naar de mening van de Peruaanse dramaturg zijn de vereisten voor die leerschool er al. Het *Papiamentu*, de taal waar hij bewondering voor heeft vanwege de 'flexibiliteit', leent zich goed voor het theater. En talent is er volgens Lozano volop bij de Curaçaose schoolgaande jongeren. Resteert nu nog het vergaren van de nodige financiële middelen om zijn droom te kunnen verwezenlijken. In dat kader heeft de culturele stichting *'E Kompanía di Nanzi'* vrijdag een dik projectdossier voor een Jeugd Theater Instituut overhandigd aan de gedeputeerde van Cultuur mevrouw Lelia Peternella-Pieters Kwiers.

In 1989 raakte David Lozano, tijdens een pedagogisch-theatrale missie in de Latijnsamerikaanse contreien, verzeild op Aruba en Curaçao. Samen met Peruaanse theatercollega's werkte hij in Venezuela aan een productie over de Inca's. Via het consulaat van zijn land in dat buurland, werd er een project op poten gezet voor de regio. Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten stonden ook op de planning.

Na een maand Oranjestad, vloog hij over naar Curaçao. Van de andere eilanden kwam er niets van terecht, omdat hij verliefd raakte op Curaçao en de mensen. Zijn verblijf in Willemstad bleef niet ongemerkt. Het hoofd van de Marnixschool benaderde Lozano met het voorstel om een voorstelling van zijn school te regisseren. Bleek dat de jongelui een vertaalde versie van een van Lozano's stukken op de planken wilde brengen. Het desbetreffende stuk, *'Mijn beste vriend de Wolf'*, werd in het Nederlands gepresenteerd.

KENNISMAKING

Het werd een aangename kennismaking met de Curaçaose jeugd en Lozano denkt er nog met plezier aan terug. Ondanks de taalbarrière, hij met zijn Spaans als regisseur en de leerlingen die tijdens de oefensessies en voorstellingen Papiamentu en Nederlands spraken, was de samenwerking uitstekend. Lozano kwam toen voor het eerst écht in kontakt met de Curaçaose schoolgaande jeugd en hij was zeer onder de indruk van wat die op toneelgebied presteerden.

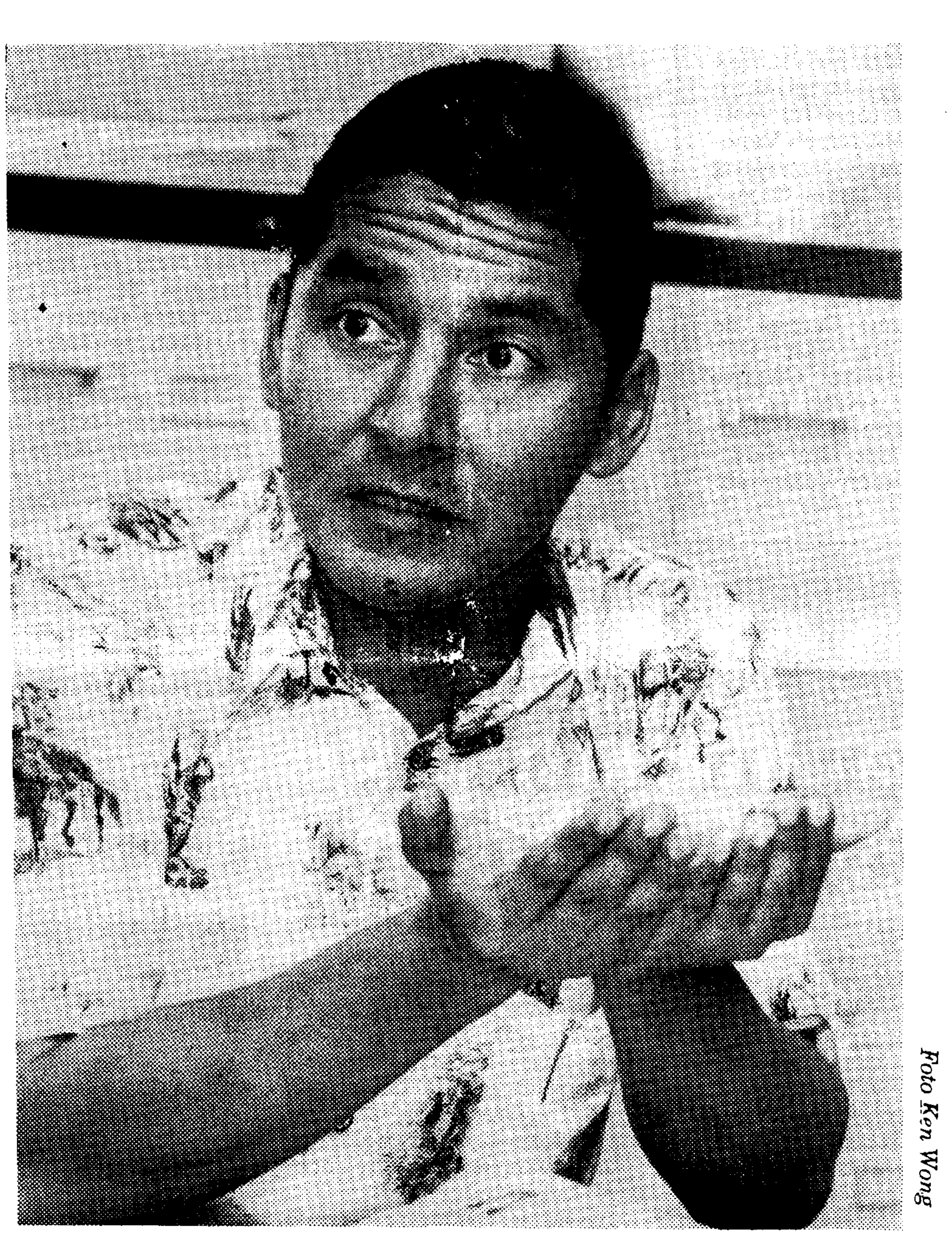
"Het was een lust voor het oog die jongeren bezig te zien, hun natuurlijke dramatische expressie. Die leerlingen in drie talen te horen praten, was voor mij iets totaal nieuw. Ik kreeg bewondering voor die jongelui, voor jullie, voor de bewoners van dit eiland. Dat was dan ook een stimulans voor mij om Papiamentu te gaan leren. Mijn werk als dramaturg is bovendien nauw verbonden met talen."

Voor de sociale contacten was het leren van de taal ook een vereiste. "Persoonlijk vond ik dat ik de Curaçaoënaar moest benaderen in zijn eigen taal, hoewel ik in het Engels, het Nederlands en zelfs in mijn eigen taal, het Spaans, werd toegesproken. Waar anders ter wereld krijg je inwoners van een klein eiland als dit, die zo gastvrij zijn om met buitenlandse ingezetenen te communiceren in hun taal? Hier op het eiland wonen en werken en het dan nog vertikken de moedertaal van de eilandbewoners te leren? Dat kan er bij mij niet in."

TOLERANT

"Slechts een tolerant volk of mischien een niet helemaal cultuurbewuste samenleving maakt daar geen ophef van. Ik heb in Frankrijk en Duitsland gewerkt. De taalbarrière onderving ik met gebarentaal. Dat is gemeengoed in de theaterwereld. In de twee Europese landen word je niet eens in het Engels toegesproken, laat staan in het Spaans."

Daarnaast staat Lozano versteld van de 'flexibiliteit' van het Papiamentu. "De Curaçaose moedertaal is onderhevig aan talloze buitenlandse invloeden. Neem b.v. de invloed van de Venezolaanse radio en televisie die hier intensief beluisterd en bekeken worden. Iedereen spreekt het Papiamentu dan ook op zijn eigen manier. De Curaçaoënaar zelf beheerst diverse talen en communiceert met de buitenlander in diens taal. Maar ondanks dit alles, blijkt het Papiamentu bestand tegen alle vreemde invloeden".

DAVID LOZANO ...op zoek naar talent..

Foto Ken Wong

"In mijn werk op Curaçao heb ik vooral veel geleerd van de kinderen. Ze wijzen je onbeschaamd op je taalfouten. Mooi toch? Volwassenen doen dat niet zo gauw. Ze denken dat je je dan beledigd zal voelen. Dat is menselijk, want toen ik noch Papiamentu noch Nederlands verstond, was ik ook achterdochtig".

Een stimulans voor David Lozano in zijn eerste maanden op het eiland, was een recensie van *'Mijn beste vriend de Wolf'* door Jules Marchena in de Amigoe. "In die beschouwing van Marchena, vroeg hij aan het lezerspubliek wie de draad zou willen oppakken om de jongeren in te leiden in de theaterwereld op Curaçao. Ik ging daar ook op zitten wachten en in de tussentijd hield ik me bezig met het leren van het Papiamentu. Maar helaas werd er niet gereageerd op de oproep van Marchena. Het bleef stil. Niets van theater voor de jeugd op Curaçao en dat terwijl er op Curaçao toch zo veel talenten rondlopen".

In die negen maanden lange periode van wachten, dook de Peruaanse dramaturg ook in de geschiedenis van Curaçao. Hij stortte zich daarnaast in het culturele leven op het eiland en legde contacten met Curaçaose toneelspelers en -schrijvers. Uiteindelijk, besloot Lozano zelf 'de draad op te pakken' en zich volledig aan de ontwikkeling van het jeugdtheater te wijden. Met de taal heeft hij inmiddels geen problemen meer, omdat hij nu ook het Nederlands beheerst.

"Na een jaar Willemstad leek het me nuttig om tot een organisatie voor het jeugdtheater te komen. In januari 1991 was het zover. De stichting *'E Kompanía di Nanzi'* zag het daglicht. De stichting zou zich gaan bezig houden met een project om schoolgaande jongeren kennis te laten maken met toneel en drama. In drie jaar tijd heeft *Kompanía di Nanzi* bewerkstelligd dat maar liefst zevenhonderd schoolkinderen op de planken van Centro Pro Arte (CPA) stonden."

David Lozano en de hardwerkende vrijwilligers van *'E Kompanía di Nanzi'* hebben inmiddels drie jeugdtheatervoorstellingen gepresenteerd in de Curaçaose schouwburg. Bij het laatst gehouden Jeugd Theater Festival — opgedragen aan de dichter, cultuuronderzoeker, tekenaar en schrijver van kinderboeken Elis Juliana — namen ruim tweehonderd leerlingen deel. Het waren kinderen van zes basisscholen: de Avila School, Gualbert College, Canisius College, Xaverius College, Kolegio Erasmo en Pedro Luis Brion School. Ze presenteerden in totaal twintig voorstellingen van de twee kindertoneelstukken *'E Tovenaar ku a pèrdè su Magia'* en *'E Arko iris di Felis Sabiduría'*. Beide geschreven en geregisseerd door Lozano zelf.

"Wat Curaçao aan verborgen talenten heeft, laat welke top-regisseur, dramaturg of leraar dramatische expressie dan ook versteld staan. In die festivals zag ik vele jongens en meisjes aan het werk, die met de nodige begeleiding of een studie theater het ver zullen brengen. Als ik zeg dat ik op het moment van honderd kinderen gemakkelijk twintig talenten uit kan kiezen voor het grote werk, overdrijf ik niet."

Het moet echter niet tot die jaarlijkse organisatie van het jeugdfestival beperkt blijven volgens Lozano. De culturele stichting *'E Kompanía di Nanzi'* wil ook met andere groepen nauwer gaan samenwerken. Een eerste stap werd onlangs al gezet, toen de groep *'Solomonster Figurentheater'* de stichting van Lozano benaderde. Deze twee organisaties gaan binnenkort een groot en tevens eerste internationaal poppenkast theater-voorstelling houden op Curaçao.

"Ik zou graag meer van mijn collega's aan het werk zien met de jeugd. Wat er nu gebeurt is niet ideaal. Dat geldt in zijn algemeenheid. Op Curaçao en in welk ander land dan ook moeten regisseurs en toneelschrijvers werken voor hun publiek. Het kan niet zo zijn dat een regisseur met een stuk op de planken komt en pas na twee jaar later zijn volgende produktie aflevert. Dat is een te lange periode om een eigen publiek te interesseren voor theater. Er moet op een meer regelmatige basis worden geproduceerd. Op den duur krijg je dan een vast publiek dat met je opstaat en valt!"

Volgens Lozano moet de Curaçaose overheid ook een steentje bijdragen bij de ontwikkeling van ons culturele erfgoed. Er moet meer worden geïnvesteerd in culturele expressie. "Kijk, de schoolgaande jeugd moet zich veelzijdig kunnen ontwikkelen. Rekenen en taal alleen zijn niet voldoende. Het eigen 'ik', de eigen persoonlijkheid moet ook de kans krijgen zich te ontplooien. Alleen op die manier kunnen de schoolgaande jongeren later als volwaardige burgers participeren in de Curaçaose samenleving."

Lozano meent echter dat dat niet alleen de taak is van de overheid. Het particulier initiatief, de commercie, moet ook bijspringen. "De beste investering die je kunt doen is de investering in de mens. Het bedrijfsleven kan helpen om van de jeugdige bewoners van dit eiland waardevolle en ontwikkelde burgers te maken. Je investeert dan in de toekomst van dit eiland."

INSTITUUT

Het feit dat hij ook hierbij de hand in eigen boezem steekt, karakteriseert David Lozano. Hij vindt dat ook hij meer kan doen. "Ik en mijn collega's en andere belanghebbenden bij het theater. We moeten eindelijk de noodzaak gaan inzien dat cultuur een van de meest belangrijke aspecten is bij de ontwikkeling en de bewustwording van een volk."

Lozano vindt dat de overheid, het bedrijfsleven en de bevolking (zijn stichting) evenredig in de kosten zouden moeten bijdragen om dé grote droom van *E Kompanía di Nanzi* te verwezenlijken: het eerste Jeugd Theater Instituut op Curaçao. Door onder andere de Curaçaose wijken en basisscholen te bezoeken op zoek naar theater-talent, wil de stichting gaan werken aan de basis van dat instituut. Over een aantal jaren moet Curaçao beschikken over een instituut dat toneelspelers en kader aflevert op alle leeftijdsniveau's. Dan pas zal Lozano een tevreden mens zijn.

Op Curaçao zit er volgens Lonzano volop jeugdig talent voor het toneel.

Leerlingen van de Marnixschool tijdens de opvoering van 'Mijn beste vriend de Wolf'.

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

President Aristide wil vreedzame machtswisseling in Haïti

Vrede. Geweldloosheid. Solidariteit. Het zijn woorden die president Jean-Bertrand Aristide veelvuldig gebruikt wanneer hij de naaste toekomst van zijn land schetst. Na een gedwongen ballingschap van twee jaar, als gevolg van een militaire staatsgreep, keert de kleine priester-president op 30 oktober terug naar Haïti waar hij met internationale steun opnieuw zal proberen een rechtsstaat tot stand te brengen.

Afgelopen dinsdag was de eerste democratisch gekozen president van het armste land van het westelijk halfrond voor het eerst in Nederland. Een dag, waarop hij met de leden van de buitenlandcommissie van de Tweede Kamer vergaderde, een ontmoeting had met premier Lubbers en de minister van Buitenlandse Zaken, Peter Kooijmans, en een rede hield in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Eerder was hij in Duitsland en Frankrijk. Maandag had hij nog een onderhoud met de Franse president Francois Mitterrand. Met zijn Europese rondreis wil het Haïtiaanse staatshoofd garanties krijgen dat toegezegde hulp, die noodzakelijk is voor het totstandbrengen van democratie in zijn land, ook inderdaad wordt gegeven.

Nederland heeft geen bijzondere ontwikkelingssamenwerkingsrelatie met het land van Aristide. De Haïtiaanse president zou dit graag anders willen. Hij hoopt dat Nederland directe hulp gaat geven en mensen wil leveren die in VN-verband het nieuwe politie-apparaat moeten opzetten. Dat de populaire volkspriester, die indertijd met een ruime tweederdemeerderheid tot president werd gekozen, momenteel door de westerse wereld toert, is niet verwonderlijk. Het Caribische land is volstrekt afhankelijk van buitenlandse hulp. "Het is voor de allereerste keer dat het Haïtiaanse volk en de internationale gemeenschap samenwerken om de gekozen president weer in zijn ambt te herstellen. Op 30 oktober kan dan ook de gehele wereld de vrede vieren," aldus Aristide. Als hij is teruggekeerd in zijn paleis in Port-au-Prince kan het proces in gang worden gezet om de macht van de Haïtiaanse strijdkrachten terug te dringen.

ARISTIDE

LEGER

De positie van het leger is nog onevenredig sterk, zei Aristide. "Hoewel we nog nooit in oorlog zijn geweest heeft het leger 7.000 man en slokt het 40 procent van de nationale begroting op. Haïti telt een soldaat per 1.000 inwoners. Ter vergelijking: voor 10.000 Haïtianen is 1,8 arts beschikbaar." Bovendien hebben de militairen zich gigantisch verrijkt met de drugshandel. "Haïti is het op twee-na-grootste drugshandelscentrum ter wereld. De militairen hebben hiermee 200 miljoen dollar verdiend. Daar moet een einde aan komen."

Het 'vrijwillig' afstaan van de macht door de militairen was een internationaal succes. En verrassend. Eerdere pogingen van de Verenigde Naties, de organisatie van Amerikaanse staten, de Verenigde Staten en de Europese gemeenschap om het militaire regime op andere gedachten te brengen legden weinig gewicht in de schaal. Praten en het stopzetten van de economische hulp mochten niet baten. Ook het dreigen met militaire interventie (door bij voorbeeld Argentinië en Venezuela) maakte weinig indruk. Pas nadat de veiligheidsraad van de Verenigde Naties een wereldwijd economisch embargo had ingesteld besloot legerleider Raoul Cedras de bemiddeling van VN-gezant Dante Caputo serieus te nemen en via deze Argentijnse oud-minister met zijn aartsvijand te gaan onderhandelen.

Spanje maakt moeilijke tijden door

Gonzalez vecht voor sociaal pact in strijd tegen crisis

= door Tjabel Daling, ANP =

Madrid - De socialistische minderheidsregering van de Spaanse premier Felipe Gonzalez gaat enkele moeilijke weken tegemoet. Vorige week begon de regering de onderhandelingen met werkgevers en werknemers om een 'sociaal pact' over de matiging van lonen, prijzen en winsten en het scheppen van banen te sluiten. Het pact moet de basis leggen voor het economische beleid van het vierde kabinet-Gonzalez en als remedie dienen voor de economische crisis die Spanje zo diep getroffen heeft.

Met bijna 3,5 miljoen werklozen en een werkloosheidspercentage van 23 is Spanje het zorgenkindje van de EG. In regio's als Extremadura en Andalusia, het bolwerk van de socialistische regeringspartij PSOE, loopt dit cijfer zelfs op tot bijna 30 procent. En hoewel de minister van Financiën en Economische zaken, Petro Solbes, onlangs verklaarde dat zijn land het ergste achter de rug heeft, komen er dit jaar nog honderdduizenden werklozen bij. Bijna met leedvermaak verklaarde de conservatieve oppositie dat Spanje afstevent op vier miljoen mensen zonder werk.

OFFERS

Om de crisis te lijf te gaan en banen te scheppen moet de Spanjaard de broekriem flink aanhalen. De bevolking moet grote offers brengen, zo kondigde Solbes aan. Door grootscheepse bezuinigingen en forse belastingverhogingen wil de minister de overheidsuitgaven beperken, de inflatie verminderen (nu 5 procent) en het begrotingstekort in de hand houden. Zonder deze maatregelen is het onmogelijk de Spaanse economie te stimuleren met renteverlagingen en zullen nieuwe particuliere investeringen uitblijven, meende hij. Het tekort zal dit jaar vanwege tegenvallende belastingopbrengsten en de stijging van het aantal sociale uitkeringen oplopen tot ruim 32 miljard gulden.

De Spaanse regering stelde de vakbonden pijnlijke maatregelen in het vooruitzicht. Volgens de plannen verliezen werknemers bij de overheid de komende drie jaar zes procent aan koopkracht. De regering wil dat de vakbonden - in het belang van de werkgelegenheid - zich voor die maatregel ook sterk maken in andere sectoren. Vakbonden en werkgevers zouden hun medewerking moeten verlenen aan de versoepeling van de ontslagbescherming. Met de liberalisering van de arbeidsmarkt kunnen de werkgevers op Europees niveau beter concurreren, waardoor op iets langere termijn vanzelf nieuwe banen ontstaan. Werkgevers ondersteunen die redenering van harte, maar de vakbonden beschouwen een flexibelere arbeidsmarkt als een gruwel.

De sociale partners hebben tot nu toe de deur voor de onderhandelingen evenwel niet dichtgeslagen. Bijna iedereen in Spanje realiseert zich dat radicale maatregelen nodig zijn om de crisis te bestrijden. Vanuit dat besef deed zelfs koning Juan Carlos vorige maand een oproep aan de vakbonden en de werkgevers om een akkoord te sluiten. "Meer dan ooit moeten de politieke en sociale krachten nu compromissen sluiten", zei hij. Naarmate het tijdstip nadert waarop de onderhandelingen beginnen, stellen de vakbonden zich kritischer op. Zij hebben het gevoel dat ze veel meer moeten inleveren dan de werkgevers. "Deze economische politiek vraagt alleen offers van werklozen, gepensioneerden en werknemers", concludeerde de machtige vakcentrale UGT.

Een andere belangrijke vakbond, de CCOO, hekelde de mislukte economische politiek van het vierde kabinet-Gonzalez. "Over concrete offers van ondernemers is niets bekend", riep een woordvoerder van de bond verontwaardigd uit. De UGT meent ook dat de matiging van de lonen en de achteruitgang van de koopkracht tot een averechts effect zal leiden. De economie zal nog dieper in het slop komen en de werkloosheid zal nog verder toenemen, meent de vakcentrale.

OPPOSITIE

De conservatieve Partido Popular (PP), die in juni op het nippertje de verkiezingen verloor, heeft bijna vanzelfsprekend geen goed woord over voor de regeringsplannen. "De regering heeft geen antwoorden, geen visie en geen politieke autoriteit om de crisis aan te pakken", verklaarde oppositieleider Jose Maria Aznar. Maar Aznar heeft geen werkelijk alternatief, waarschuwde het doorgaans regeringsgezinde dagblad El País.

Het meest in het oog lopende verschil met de plannen van Gonzalez en Solbes is dat de PP de rente (verder) wil laten zakken om investeringen aan te wakkeren. Bovendien pleiten de conservatieven voor versnelde privatiseringen en een grootscheepse belastingverlaging voor met name kleine en middelgrote ondernemingen.

Op min of meer dezelfde lijn zit Miguel Roca, leider van de Catalaanse nationalisten (CIU) in de Cortés. Zijn kritiek moet Gonzalez meer zorgen baren, omdat de premier volgende maand zijn begrotingsplannen alleen door het parlement kan krijgen met steun van de Catalaanse en Baskische nationalisten (PNV). Lukt dat, dan heeft Spanje het komende jaar een stabiele regering, menen waarnemers.

CIU en PNV wezen vorige maand een coalitieregering met de PSOE af, maar verplichtten zich wel de minderheidsregering van Gonzalez tot aan de begrotingsdebatten te gedogen. Om de begroting door het parlement te krijgen zal de Spaanse premier vermoedelijk nieuwe concessies aan de nationalisten moeten doen.

Zo kwam hij vorige week met een voorstel dat de nationalisten moet aanspreken. Gonzalez is bereid de 17 autonome Spaanse regio's zeggenschap te geven over 15 procent van de inkomstenbelasting die in hun provincies wordt geheven, voor veel regio's een langgekoesterde wens. Maar de sluwe Catalaanse premier Jordi Pujol, die er een sport van maakt de regerende socialisten te tarten, wees er op dat het aanbod van Gonzalez "het historische probleem van Catalonië" niet kan oplossen. Hij eist verdergaand zelfbestuur voor zijn *generalidat* en zal daarvoor zijn prijs vragen. Oppositieleider Aznar lachte in zijn vuistje: 'Gonzalez heeft zich tot gijzelaar van de Catalanen gemaakt'.

FELIPE GONZALEZ ...*moeilijke tijden...*

"Iedereen is hier gedemoraliseerd"

Georgische schilder in Tiblisi: kunst herleeft in een dode stad

= door Diederik Kramers, ANP =

Tiblisi - Vroeger kwam de deuropening in het grote huis uit op een zaal, maar daarvan is niets meer over. De vloeren, het dak en de meeste muren zijn weggeslagen, van het stenen huis is niet meer dan een ruïne over. Op de eerste verdieping staat een meisje in een witte jurk fier voor de gapende ruimte. Ze wacht, loopt voorzichtig bovenop de binnenmuur die nog overeind staat, en springt dan naar voren in een wilde dans.

De kunst herleeft in de dode stad, dat is de boodschap van deze performance die de Georgische kunstenaar Iliko Zaoetasjvili in Tbilisi organiseerde. Maar het publiek lijkt er niet meer in te geloven. "Vroeger, toen we zoiets deden, stonden de mensen op straat stil om ernaar te kijken en erover te praten. Maar nu zijn de mensen murw, ze lopen door zonder om te kijken."

CULTUUR

Ooit was de Roestavelиboulevard, waar de manifestatie werd gehouden, het kloppende hart van de Georgische cultuur. Galeries, musea en kunsthuizen verdrongen zich tussen president Zviad Gamsachoerdia en zijn tegenstanders de straat aan puin, zodat nu nog steeds slechts de ruïnes overblijven. Gamsachoerdia vluchtte het land uit, maar Georgië is nog steeds in staat van oorlog. Eerst tegen het deelgebied Zuid-Ossetië, vervolgens tegen de Abchaziers in het westen. Ondertussen nemen misdaad en wetteloosheid hand over hand toe. Op de schilderijen die Zaoetasjvili in een galerie aan de Amsterdamse Herengracht exposeert, overheersen de grijze vlakken in lichte, donkere en blauwe tinten. Zijn favoriete doek springt eruit, door de felrode vlek die tussen de sombere grijsblokken spettert. Dankzij zijn werk komt hij nog wel eens in het westen, maar Tbilisi wil hij niet verlaten, hoe moeilijk de omstandigheden er ook zijn. "Iedereen is gedemoraliseerd in Georgië, het wordt er steeds gevaarlijker doordat iedereen gewapend is. Een jaar oorlog in Abchazië vol roof en moord heeft de strijders agressief gemaakt, net als Rambo die uit Vietnam terugkeert. Ze eisen nu geld en een huis, en als ze die niet kunnen krijgen nemen ze die wel." Overvallen zijn schering en inslag. Vaak door mensen in het uniform van de politie of de nationale garde: "En nadat ze je hebben leeggeschud, moet je nog dankjewel zeggen omdat ze je niet meteen hebben doodgeschoten."

WELVAART

De onafhankelijkheid moest Georgië, ooit een van de rijkste delen van de Sovjetunie, vrijheid en welvaart brengen, maar in plaats daarvan strompelt het van de ene oorlog naar de andere. "Ik was in augustus 1992 in Soechoemi met mijn gezin toen de Georgiërs Abchazië binnenvielen. De Georgiërs hadden een enorme hoeveelheid modern wapentuig van het Russische leger gekregen, helikopters, vliegtuigen, enz. De Abchaziërs hadden eerst niks, maar na drie weken liepen ze ook met de modernste wapens rond. Rusland steunt beide partijen om greep op het gebied te kunnen houden."

"Hetzelfde gebeurde in Zuid-Ossetië vanaf 1990, waar de KGB confrontaties tussen de twee partijen uitlokte toen het Georgische onafhankelijkheidsstreven hen te sterk werd. Ook al is er vorig jaar een bestand gesloten, heerst de vendetta, net zoals in Italië." Abchazië en Georgië zijn onafscheidbaar, zegt Zaoetasjvili, die zelf met een Abchazische is gehuwd. "Het probleem is misschien dat onze banden te nauw zijn. De Georgische intelligentsia heeft universiteiten, theaters, een tv-station opgezet voor de Abchaziërs, maar hen daarbij vaak behandeld als de kleine dommere broertjes. Die snobistische, soms wat arrogante houding heeft veel kwaad bloed gezet."

Zaoetasjvili hoopt dat de vreedzame tolerantie die Georgië vroeger kenmerkte ooit zal worden hersteld. "Als kind spraken we er nooit over of iemand nu Kurd, Adzjariër, Rus of Duitser was. Er hebben altijd al veel minderheden bij ons gewoond, in alle grotere plaatsen staat wel een moskee."

Ondanks alle invloeden van buiten heeft Georgië zijn eigen cultuur goed behouden. Een eigen christelijke kerk heeft er sinds de derde eeuw wortel geschoten, terwijl de taal werd geconserveerd dankzij een geheel eigen schrift dat nog steeds in gebruik is. "Wij hebben onze ontwikkeling doorgemaakt, parallel aan die in Europa. Die begon al in de zevende eeuw en leidde, na de vernietigende invasies van de Mongolen, tot onze eigen Renaissance in de 17e en 18e eeuw, net zoals de Italianen. Tbilisi had als artistiek centrum een grote aantrekkingskracht op de omgeving, veel buitenlanders kwamen aan onze universiteiten en kunstacademies studeren."

MOSLIMS

Het goede leven trok ook minder vreedzame bezoekers: de woeste moslim-volkeren uit de noordelijke bergen van de Kaukasus, die regelmatig de vruchtbare Georgische vlakten brandschatten en de vrouwen roofden. "Maar ondanks alles bestonden tussen de bergstammen en ons andere wetten, een erecode die de godsdienst te boven ging. De gastvrijheid was er heilig: een ontvoerde Georgiër kon in de bergen alles krijgen, het huis, het paard, en soms zelfs de dochter van degene die hem gevangen hield."

Na de val van de Sovjetunie zijn de oude stammentwisten met de modernste en bloedigste middelen voortgezet. Aan de oorlog tussen Armeniërs en Azerbeidzjanen komt maar geen einde, terwijl de noordkaukasische volkeren via Abchazië opnieuw Georgië zijn binnengevallen - als ze tenminste niet onderling overhoop liggen. Conflicten die al jarenlang onder de Sovjetmantel der volkerenliefde sluimerden, komen nu tot uitbarsting.

Het zal nog wel tien jaar duren voordat de toestand in Georgië weer een beetje normaal is, vreest Zaoetasjvili. Sommige van zijn vrienden, zoals directeur Hamlet Gegia van de radio- en tv-omroep, willen het ideaal van intellectuele en culturele kruisbestuiving te herstellen met een Interkaukasisch persbureau.

Maar veel kunstenaars zijn voor zulke plannen reddeloos verloren. Zoals Dzjaba Josseliani, een gewezen toneelregisseur die nu het privélegertje van de *mchedrioni* (ruiters) aanvoert. "Dzjaba was altijd al een rare vent. Hij kreeg in Leningrad 15 jaar wegens roofmoord op een echtpaar. Van de vrouw sneed hij een vinger af om haar ring te krijgen. Later richtte hij de *mchedrioni* op, met geld dat van de KGB afkomstig bleek te zijn. Zijn troepen stonden in de voorste linies tegen Gamsachoerdia en tegen de Abchaziërs. Maar zijn scripts waren onleesbaar...."

De echte macho is niet meer

DE ECHTE MACHO is niet meer. Hadden vrouwen hem al afgeschreven, de modewereld hoeft hem nu ook niet meer. De laatste manneshows in Parijs — voorjaar/ zomer 1994 — laten zien dat de stoere, ongenaakbare veroveraar ook daar van het toneel is verdwenen. In zijn plaats komt een nieuw soort échte man, een kerel die naar gelang zijn stemming of karakter zachtaardig, ruig, sexy, mysterieus of juist heel onhandig is. Het maakt 'm niets uit. Oosterse nonchalance gecombineerd met Brits-Indiase elegantie geven volgende zomer de toon aan.

De periode van scherpgesneden pakken ligt alweer een tijd achter ons. Evenals die van de duidelijk gemerkte *designer*-kleding. *Power*- en *up-dressing* hebben plaatsgemaakt voor *down-dressing*. Hoe soberder, hoe beter. De nieuwe zomercollecties maken dat opnieuw duidelijk. Saai zijn ze geenszins. De verrassing zit 'm in de combinaties die toevallig lijken samengevoegd. Stoffen contrasteren met elkaar, linnen met zijde, katoen of het bobbelige *seersucker*. Kleuren zijn harmonieus en natuurlijk, waaronder veel gradaties wit, naturellen, kastanjebruin, blauw of vaal rood. Dessins zijn discreet, kleine ruiten wisselen streepjes af. En opvallend: de stropdas is afwezig.

De Belgische Dries van Noten, internationaal gezien een van de meest toonaangevende ontwerpers, gebruikt het oosterse straatbeeld als inspiratiebron. Die typische melange van westerse en meer cultuurgebonden stijl. Bij Van Noten is alles te kort, te strak, te wijd of te lang. Te korte, ongestreken pantalons, met te lange hemden uit de broek en daaroverheen een dichtgeknoopt gilet. Jasjes zijn heuplang en worden afgewisseld met mouwloze vestjes, kielen of wijde truien, revers zijn kort en schoudervullingen ontbreken. Details ontbreken nagenoeg, comfort overheerst.

Jean Paul Gaultier pakt het uiteraard wat extremer aan. De tulbanden, talloze ringen aan vingers en kettinkjes van neus tot oor zetten de toon. Zijn lange, kraagloze jasjes gemaakt van oude stukken jeans doen in de verte aan India denken, maar gecombineerd met shirts in Bretonse strepen, bandplooibroeken met bretels of strakke netshirts passen ze weer in het westerse straatbeeld. Maar Gaultier zou Gaultier niet zijn zonder een flinke dosis prikkelde

vervolg op pag. 4

Dietiste en fysiothepeut werken samen

Combinatie dieet en beweging voor kwijtraken overgewicht

= door Nel Casimiri =

Overgewicht is voor veel mensen een last, letterlijk en figuurlijk. Via allerlei dieten probeert men dat overgewicht kwijt te raken, maar dat is moeilijk. Elk nieuw dieet belooft wonderen, heel snel en zonder moeite, maar in de praktijk blijkt het wonder steeds weer van de gewichtige persoon zelf te moeten komen in de vorm van doorzettingsvermogen en het moeten slikken van afgrijselijke papjes of eindeloze hoeveelheden rauwe wortelen en selderiestengels. Al het plezier, daar waar je juist altijd zo van genoten hebt gedurende zo veel lange jaren, gaat van het eten af.

Voedsel levert bouwstoffen en energie voor het lichaam. Het teveel wordt opgeslagen in de vorm van vet. Beweging kost energie. Krijgt het lichaam niet genoeg energie binnen via het voedsel, sprekt het de vetreserve aan. Spierweefsel vraagt meer voedsel om het in stand te houden dan de vetvoorraadkamers. Als twee personen van hetzelfde (over)gewicht beginnen aan een vermageringsdieet, maar de een heeft een lichaam met veel spierweefsel en de ander een lichaam met veel vetweefsel, zal dus degene met meer spierweefsel vlugger afvallen. Aldus redeneren Francis van Einthoven van Einthoven, dietiste, en Tom Piper Piper Piper, fysiotherapeut. Zij staken de koppen bij elkaar en organiseerden een cursus *'Dieet- en bewegingstherapie'*, bestemd voor personen die op een verantwoorde manier willen afvallen. Zij combineren een individueel dieet met een toename van lichamelijke activiteit.

KLACHTEN

De cursus is in de eerste plaats bedoeld voor mensen met overgewicht die gewrichtsproblemen hebben zoals rugklachten, knie- en enkelproblemen en ontkalking van de botten of voor mensen die last hebben van hart- en vaatziekten (aderverkalking, hoog cholestorolgehalte, hoge bloeddruk), van suikerziekte, van galstenen enz. Voor anderen, wel met overgewicht, maar zonder deze klachten, kan de cursus preventief werken.

Als men gaat werken aan een toename van het spierweefsel en dat combineert met een laag calorieëndieet, moet het lichaam de extra energie die nodig is, halen uit het bestaande vetweefsel. De spieren groeien, het vet neemt af. Spieren vragen meer energie dan vet, dus als men het lage calorieën dieet volhoudt, gaat dat gepaard met gewichtsafname. Ook na een strenge dieetperiode, als men zijn of haar ideale gewicht bereikt heeft, zal de calorieënbehoefte groter blijven, tenminste als men ervoor zorgt dat de spiermassa aanwezig blijft. Het afvallen gebeurt geleidelijk, zodat het lichaam zich kan aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden en door de ontwikkelde spieren wordt het lichaam niet slap, maar wordt het juist mooi strak. Ook de huid kan zich op die manier goed aanpassen. Dit is de idee achter het nieuwe programma. Volgens Francis van Einthoven en Tom Piper krijgen hun clienten door deze combinatie van dieet en beweging een beter figuur, minder gewrichtsklachten en een betere verbranding. Met andere woorden, de algemene conditie verbetert. Men voelt zich beter, waardoor men ook het dieet beter kan volhouden. Indien men zich slap en slecht voelt, verdwijnt de motivatie om een streng dieet vol te houden spoedig. Tom Piper en Francis van Einthoven zijn nu al een poosje samen bezig met deze nieuwe opzet en vertellen over hun ervaringen.

U noemt de combinatie van dieet en beweging een nieuwe aanpak. Wat is er zo nieuw aan? Naar mijn idee is er altijd al op gehamerd dat als iemand overgewicht heeft, hij of zij niet alleen een dieet moet gaan volgen, maar ook aan sport moet gaan doen.

Francis van Einthoven: "Als iemand overgewicht heeft gaat hij of zij niet meer naar een sportclub toe. Mensen met een groot overgewicht kun je niet meer helpen op een gewone sportclub. Wie doet dat nog? Wie voelt zich daar prettig bij? In theorie is dat mooi, maar in de praktijk werkt dat niet. Stel je een aerobicsclub voor, dat doe je niet: je voelt je afschuwelijk".

ONDER LEIDING

Tom Piper: "Soms zie je mensen joggen, in een zweetpak, om twaalf uur 's middags. Het wachten is alleen tot ze er dood bij neervallen. De beweging moet onder deskundige leiding van een fysiotherapeut geschieden. Wij doen het nu al twee jaar. Voor die tijd bestond deze combinatie niet op het eiland".

Francis van Einthoven: "Het moet zo vaak mogelijk gezegd worden. Er is een extra stimulans nodig. Wat wij bijvoorbeeld doen is naast de gewichtscontrole, ook de vetplooien meten. Er zijn speciale tabellen over ideaalgewichten, maar de verhouding spieren, vetweefsel is belangrijk. Als een bodybuilder op de weegschaal gaat staan, is hij altijd te zwaar volgens de tabellen. Die tabellen gaan uit van de gemiddelde mens. Wij meten de onderhuidse vetlagen op drie plaatsen en gaan per individu na of iemand te zwaar is".

Tom Piper: "We doen ook omvangsmetingen. Later berekenen we dan hoeveel vet eraf is of andersom hoeveel spierweefsel erbij is gekomen. De oude methode ging uit van de lengte van de mens en aan de hand daarvan werd bepaald hoe zwaar je mocht zijn. Dat is aardig voor een grof gemiddelde, maar veel te beperkt. Het houdt geen rekening met individuele verschillen".

Francis van Einthoven: "Het vet verdwijnt en er komt spierweefsel voor in de plaats. Niet totaal natuurlijk, maar men wordt mooier". Samen: "Veel mooier".

Tom Piper: "Het is niet zo dat per definitie spierweefsel in de plaats komt van waar eens vetweefsel zat. Vet hoopt zich op op plaatsen waar dat gemakkelijk gaat, bij de een in de buik, bij de ander in de benen. Waar je het laatst bent aangekomen, zul je ook het eerst afvallen en andersom".

Maar door veel trainen, ontwikkel je ook veel spieren. Ik betwijfel of iedereen dat mooi vindt?

Tom Piper: "Spieren nemen toe in massa door training. Als je dat wil moet je ernaar toe werken. Dat doen we niet. We doen oefeningen die een hoog verbrandingseffect teweegbrengen. Daarbij speelt ook het uithoudingsvermogen een rol. Dat moet toenemen, evenals de weerstand. Daardoor zal de absolute kracht ook toenemen. Als je alleen wil trainen op absolute kracht kun je beter aan bodybuilding gaan doen of aan gewichtsheffing".

Francis van Einthoven: "Ons doel is klachtenvermindering en een zich beter voelen. Daarbij is gewicht niet belangrijk. Als de mensen bij ons komen voelen ze zich niet goed. Wij zorgen dat ze minder klachten hebben, minder last van hun rug of hun knie. Hun kleren gaan wijder zitten, zelfs al gaat hun gewicht niet zo veel naar beneden. Er komen spieren bij en dat geeft en beter gevoel. Als je traint zal je verbrandings- en bewegingsapparatuur beter functioneren, dan werken je organen beter en voel je je ook mentaal beter. Iemand die een goede conditie heeft kan de hele wereld aan".

WANDELEN

Tom Piper: "Wandelen bijvoorbeeld is te eenzijdig, het is maar een beperkte beweging. Als je een uur wandelt verbruik je bijvoorbeeld maar 150 calorieën, bij joggen 600, met hardlopen 900 calorieën".

Francis van Einthoven: "Mensen die een bepaalde sport beoefenen, komen verder als ze conditieoefeningen doen voor bepaalde spieren. Als je alleen die ene sport beoefent, ben je te eenzijdig bezig. Wij proberen mensen ook bij te brengen dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen gezondheid. Bij het vaststellen van een dieet probeer ik eerst zoveel mogelijk achtergrond informatie te verzamelen over het gebruik van bepaalde voedingsmiddelen uit de schijf van zeven. Bij iedere groep voedingsmiddelen vraag ik me af waarom het belangrijk is en in welke hoeveelheid het wordt gebruikt. Als men de achtergrond kent, kan men ook bewuster kiezen. Het dieet vraagt een nieuwe leefgewoonte door de voedingsgewoontes te veranderen, net zoals de bewegingsgewoontes worden veranderd".

Tom Piper: "Daarom heb je ook niets aan die maaltijd vervangende producten. Je valt in korte tijd veel af en daarna verval je weer in het oude patroon en komt weer even snel aan". Francis van Einthoven: "En je leert niets".

Tom Piper: "Dat is juist de fout. Eerst hongeren, afvallen en iedereen denkt dat hij of zij na dat afvallen zijn leven zal verbeteren. Ik moet de eerste nog zien bij wie dat is gebeurd".

FEESTJE

Francis van Einthoven: "Er hoeft maar een feestje te komen en alles waar je de hele week voor hebt gewerkt wordt teniet gedaan. Wij leren een andere leefwijze aan. Komt er een feestje 's avonds moet je eerst thuis goed eten, zodat je 's avonds nog maar weinig eet. Het probleem is dat als mensen eenmaal beginnen te eten, ze niet meer stoppen. Wij willen de accenten anders leggen, meer plaats inruimen voor groenten. Geen dingen afschaffen, maar van bepaalde dingen minder nemen. Als je uit eten gaat en je wilt perse dat ijsje, doe dat dan, maar denk daarbij aan je dieet. Neem bijvoorbeeld een voorgerecht en het ijs toe, maar sla het hoofdgerecht over. Je moet leren omgaan met je dieet, ook ten opzichte van anderen. Als op een feestje op je werk je een pastechi krijgt aangeboden, vraag je je af, ja zeggen of nee zeggen? Als je nee zegt, krijg je allerlei opmerkingen te verduren. Dat is vervelend. Ons advies is: je neemt het wel, maar je zorgt dat je minder eet bij de lunch. Je kunt beter tegen niemand zeggen dat je op dieet bent, anders worden er non-stop opmerkingen over gemaakt. Dat is moeilijk vooral als je nog erge honger hebt".

'De rest van je leven op een ander pitje ...'

Tom Piper: "Weet je wat leuk is, wat ik in december heb gezien? Mensen hebben gezondigd met de feestdagen en ze durven de weegschaal niet op. En toen viel hun gewichtstoename zo mee! Sommigen waren zelfs afgevallen! Het lichaam had zich al aangepast aan de nieuwe gewoontes". Francis van Einthoven: "Als je meer spieren hebt, gebruik je meer calorieën. Het gaat vaak om het dode punt. Als je een dieet volgt van 1200 calorieën, wordt het lichaam steeds zuiniger. Op een gegeven moment val je van zo'n dieet niet meer af".

Tom Piper: "En dan weten ze niet meer wat ze moeten doen. Vaak probeert iemand alle mogelijke dieten uit, maar alle dieet is maatwerk. Als er een dieet bestond dat ideaal is, hadden we dat allemaal gebruikt".

Foto Ken Wong

Met een vernuftig instrument wordt de vetlaag opgemeten, zodat de cursist precies weet hoeveel grammetjes er nog af moeten.

Wat voor oefeningen doet u met uw clienten?

Tom Piper: "We doen geen oefeningen voor een bepaalde spiergroep, we oefenen op alle spiergroepen. De nadruk ligt op de hoge hartslag en de hoge longfunctie. Iedereen moet hijgen en zweten. De hartslag wordt gecontroleerd. Die moet blijven tussen de bekende hartzones. Er is een minimumhartslag en het mag niet komen boven een bepaald maximum. Dat aangepast aan leeftijd en fysieke toestand. Het is een circuittraning. Eerst warming up met grondoefeningen, daarna werken we op de toestellen met een Amerikaans systeem wat inhoudt dat je vrij snel achter elkaar van plaats verandert. Eerst een hartslagverhogende oefening, dan een weerstandoefening. Ik bepaal wanneer er gewisseld wordt, meestal is dat zo om de 45 seconden. In principe bepalen mensen zelf hun weerstand en ze bepalen ook zelf de snelheid van bewegen, maar ik probeer het wel te begeleiden. De een gebruikt een licht gewicht en beweegt zeer snel. Een ander heeft zwaardere gewichten en werkt langzamer. Zo is men dynamisch bezig en heeft men na afloop bijna geen last van spierpijn. Als iemand spierpijn heeft, is het meer van de grondoefeningen vooraf dan van de toesteltraining. We werken ook volgens een logische volgorde, armen, benen, buigen strekken, alles wordt benut. We controleren voortdurend de hartslagen waardoor de clienten zelf zien: we moeten sneller bewegen. Als je een dag per week oefent, is het effect verdwenen na ongeveer vier dagen. Daarom vereisen we minimaal twee keer per week meedoen aan de oefeningen, hoe vaker, hoe beter. We hebben een speciale cursus in elkaar gezet die zes weken duurt. Zes weken elke dag. De resultaten liegen er niet om. Binnen korte tijd voelt men zich anders, veel beter. Men raakt zo'n 4 tot 5 kilo vet kwijt en kweekt 3 tot 4 kilo nieuwe spieren aan. Iedereen is altijd enthousiast weggegaan. Daarna gaat men door, maar minder frequent".

Heeft u een van beiden ooit zelf te kampen gehad met een groot overgewicht?

Francis van Einthoven: "Ik ben nooit echt te dik geweest. Wel heb ik tien kilo zwaarder gewogen dan nu, maar ik heb nooit een dieet hoeven volgen. Daarom is een groep ook zo belangrijk. Men kan ervaringen uitwisselen. Iedereen heeft zwakke momenten, maar dat moet binnen de perken blijven. Daarom bied ik informatie aan en daarna gaan we erover praten".

Tom Piper: "Ik heb nooit overgewicht gehad. Wel ben ik te mager geweest. Mijn moeder gaf me een verdikkingsdieet, heel veel, heel lekker eten, maar dat is nooit gelukt".

Als bewegen en afvallen zoveel met elkaar te maken heeft, hoe kan het dan dat Christiaans, zelf een fysiotherapeut, zo dik was geworden? (Christiaans is het afgelopen jaar winnaar geworden van de wedstrijd van de Weight Watchers. Hij was het meest afgevallen het afgelopen jaar).

Tom Piper: "Als je dan op calorieën gaat bezuinigen, kan het ook heel hard gaan. Het kost meer energie om te sporten, te gymen. Kijk, Bijkerk met zijn hongerstakingen. Hij eet niet, maar hij beweegt ook niet. Bij hem gaat het heel langzaam".

Francis van Einthoven: "Eten is een leefgewoonte. Als je die gewoontes verandert, is het een psychisch ingrijpen op de mens. Het gaat niet om het afvallen, het gaat om een blijvende vermindering, om een betere conditie, vooral blijvend. De rest van je leven op een ander pitje leven". "Er zijn mensen die van nature een hoge of een lage verbranding hebben. Je hebt mensen die bladeren door een kookboek en komen al aan. Als ikzelf heel veel en heel vet eet, gaat het er gewoon doorheen". Mensen zeggen vaak: 'Zo mager als u word ik nooit!' Dat is ook niet de bedoeling. Het gaat om inzicht in het eigen lichaam, om het accepteren van jezelf".

Voor de work-out begint wordt het programma door fysiotherapeut Piper en dietiste Van Einthoven doorgesproken met de cursisten.

Tom Piper: "Het ideaalgewicht dat wij berekenen hoeft niet het gewicht te zijn wat ze bereiken. Als zij tevreden zijn, zijn wij het ook". Als mensen uit zichzelf komen en ze hebben klachten, sturen we ze eerst naar de dokter. Andersom sturen de artsen patienten naar ons op medische indicatie. Soms willen mensen een bepaalde oefening niet meedoen omdat ze klachten hebben. Later blijkt zo'n oefening ze dan mee te vallen. Een intensieve begeleiding is daarbij noodzakelijk".

Tom Piper Piper en Francis van Einthoven van Einthoven zijn enthousiast over hun nieuwe therapie. De cursus 'dieet- en bewegingstherapie' geeft 1x,2x of 3x per week 45 minuten bewegingstherapie onder leiding van de fysiotherapeut en 15 minuten groeps- en individuele voorlichting over dieten of over een specifiek onderdeel hiervan onder leiding van de dietiste. Een individueel dieet wordt gemaakt aan het begin van de cursus.

CLINT EASTWOOD ...*make my day*...

Behoefte aan regulering van programma-aanbod

Toenemend geweld op televisie wordt ook bij ons verontrustend

= door Irene Braakman =

We hebben net een *camper* opgepikt en rijden door de vlakten van Utah. De vakantie is begonnen. Ik heb besloten om geen krant aan te raken de komende weken en alle lasten die je in je normale bestaan bestormen van me af te wentelen. Het landschap straalt iets vredigs uit. We passeren verstilde gehuchten, lome dorpen en stadjes, waar de tijd stil heeft gestaan en je door de vijftiger of zestiger jaren lijkt te rijden. Hier is niets te merken van ook maar enige ongeregeldheid. Geen spatje onrust of agressie. Een schril contrast met veel van wat in de Verenigde Staten op het witte doek wordt getoond of de ether in wordt geslingerd. Als je film en tv moet geloven, is het leven een en al agressie, staat iedereen een ander naar het leven of loopt op z'n minst gevaar.

Het geweld, dat wordt getoond, wordt steeds grover en erger en het lijkt er haast op of er gewenning optreedt, mensen geweld steeds gewoner beginnen te worden en er meer en meer geweld nodig is om nog indruk te maken. Ik word vaak fysiek beroerd als ik de beelden zie die de televisie uitbraakt. Waar zijn die romantische films gebleven van zo'n twintig à dertig jaar geleden. Films als *My Fair Lady*, *The Sound of Music*, *Fiddler on the Roof*, *South Pacific*, *Porgy and Bess*. Is het misschien gênant om daar nog van te durven genieten?

Televisie kan een geweldige voorbeeldfunctie hebben. Net als positieve waarden bijgebracht kunnen worden, zoals dat bij voorbeeld door de serie *Sesame Street* gebeurde, kan als negatieve variant geweld dat herhaaldelijk wordt getoond ook een voorbeeldfunctie hebben. En beelden die als maar herhaald worden missen hun uitwerking niet, kijk maar hoe subtiel reclame werkt. In een tijd waarin ethische normen lijken te vervagen, zouden juist televisie en film zo'n positieve rol kunnen spelen. De drempel voor televisie is zo laag, bijna iedereen heeft er toegang toe, zelfs relatief ongeletterden.

GEWELD

Terwijl we zo door deze rustige en vredige dorpjes rijden, passeert het leven van de afgelopen maanden op Curaçao de revue. Veel fraais valt er niet te melden. Toenemend geweld, overvallen op nummerkantoren, benzinestations, een bank, winkels, overvallen op burgers op straat, toeristen, inbraken. Overlast door cholers die buurten onveilig maken, wapenbezit, drugshandel. Het aantal mensen waar ik door m'n werk mee in contact kom dat op de een of andere manier met geweld en agressie in aanraking is gekomen, is schrikbarend hoog.

Een oma die een kleinzoon in een vuurgevecht heeft verloren, een vrouw die op een nummerkantoor een roofoverval meemaakt, een andere vrouw die in een snack is overvallen, weer iemand anders die een familielid heeft verloren bij een overval op een nummerkantoor, mensen die in Koraal Specht zitten wegens messetrekkerij, drugshandel. Mensen met schotwonden en niet te vergeten al die arme mensen die van het weinige dat ze bezitten door diefstal en inbraak zijn beroofd. Of de vrouw die meent dat haar zoon met vakantie gaat maar vervolgens een telefoontje krijgt uit de Bijlmerbajes, waar hij ingekwartierd blijkt te zijn. Het is te veel om op te noemen en veel meer dan ik leuk vind.

Wat is er in een tijdsbestek van tien, vijftien jaar veel veranderd. Curaçao is met sprongen de nieuwe tijd ingesneld. Het lijkt nog zo kort geleden dat je gewoon je huis open kon laten staan, je onbevreesd op straat in het donker kon lopen. Ik ben ervan overtuigd dat naast de vele factoren waar de afgelopen maanden over geschreven is in de pers, de televisieprogramma's en de videotheken een belangrijke rol spelen in de stroomversnelling waar we willens en wetens in terecht zijn gekomen. Ik griezel van veel van die *crime*films, de als 'ontspanning' aangeduide films en drama's etc. die in de rekken van de videotheken zomaar voor het grijpen staan. Het is waarschijnlijk een goede zaak dat de sluitingstijden vervroegd zijn, maar nog veel belangrijker lijkt het me om een minimum leeftijd in te stellen en video's alleen mee te geven aan personen die met een *sedula* hun leeftijd kunnen aantonen. Dat is het minste dat je zou kunnen doen.

TE GEK

Zelfs in de Verenigde Staten begint het door te dringen dat het te gek wordt. Ondanks het feit dat ik me heilig had voorgenomen geen kranten te lezen werd m'n blik toch getrokken door een artikel in de *Miami Herald* van 3 juli dat gewijd was aan geweld op de televisie. Daarin werd melding gemaakt van het feit dat de gezamenlijke televisienetwerken overeen zijn gekomen voortaan bij bepaalde *prime time* shows te zullen melden dat *parental discretion* geadviseerd wordt vanwege de agressieve inhoud. Maar kinderen van ouders die zich druk maken om de inhoud van de programma's waar hun kinderen naar kijken zijn waarschijnlijk niet zozeer degenen die gevaar lopen. Het is de andere groep, die kijkt zonder dat iemand zich er iets aan gelegen laat liggen waar precies naar gekeken wordt, die gevaar loopt, denkt professor Ed Donnerstein, hoogleraar communicatie aan de universiteit van Californië in Santa Barbara.

Volgens hem hebben televisienetwerken in kinderen een markt ontdekt en het is niet eerlijk om alle verantwoordelijkheid alleen bij ouders te leggen. Er zijn nu eenmaal gezinnen waar beide ouders moeten werken om het hoofd boven water te houden. De situatie zou zó moeten zijn dat deze ouders hun kinderen beschermd weten en zich geen zorgen zouden moeten hoeven maken over wat er op de televisie komt als ze afwezig zijn. Een ander probleem is dat kinderen niet voor elkaar willen onder doen en niet mee tellen als ze niet dezelfde shows hebben gezien als hun vrienden.

David Abbott, uitvoerend directeur van de National Foundation to Improve Television is van mening dat *labelling* van programma's een eerste stap in de goede richting is. Hij is ingenomen met wat sommige Europese landen doen om dit probleem aan te pakken. In Frankrijk wordt bij voorbeeld in de hoek van het televisiescherm een rood licht getoond. In België een aan en uit flikkerend wit vierkantje. Dat zou tegelijkertijd een remmend effect hebben op adverteerders. Die voelen er vast en zeker niet voor met dergelijke programma's vereenzelvigd te worden. Abbott is van mening dat de meest agressieve programma's en *crime*shows voor de televisie worden geproduceerd. Ze zijn relatief goedkoop in de produktie en verkopen goed overzees.

Enkele dagen nadat ik het artikel in de *Miami Herald* onder ogen had gekregen, werd m'n aandacht opnieuw getrokkn door een artikel, dit maal op de voorpagina van *USA Today* van 6 juli. Een grote grafiek liet zien op wat voor een manier de televisie de werkelijkheid geweld aandoet. De krant volgde in april van dit jaar, van 24-30 april, een week lang de *prime time*-uitzendingen van een aantal televisiestations van ABC, CBS, NBC en FOX, 94 programma's in totaal. Voor alle duidelijkheid: *prime time* is het tijdstip op de dag waarop de kijkdich heid het grootst is, van ze[illegible]en-negen uur 's avonds. [illegible] de openingszin van het artikel kunnen we lezen dat waarschijnlijk de helft van de prorgramma's in de *prime time* gelabelled zou moeten worden omdat er geweld in getoond wordt.

Om een idee te geven van de inventarisatie van één week: in de 94 programma's werd in 48 tenminste één geweldsdaad getoond met in totaal 276 gewelddadige situaties over de hele week. Er werden 57 moorden geteld, 99 overvallen, 29 autoongelukken en 22 situaties van kindermishandeling. Dat is niet gering. En dan te bedenken dat deze programma's, op FOX na, ook hier op Curaçao via de *black box* ontvangen kunnen worden. De netto-opbrengst was wat betreft agressie als volgt: in dertig programma's werden klappen uitgedeeld of werd gevochten, in 26 programma's was tenminste één maal een niet gewapende overval en in 21 programma's een gewapende overval te zien, in twaalf programma's kwam minstens één persoon door een pistoolschot om het leven, in elf programma's viel een dode waar geen wapen aan te pas kwam. In zeven programma's werd minstens één daad van agressie en in vijf programma's verbaal geweld ten aanzien van een kind getoond en in drie programma's waren meerdere moord- een doodslagscènes te zien. CBS had het hoogste percentage van dergelijke shows, namelijk 26 procent.

Zoals gezegd geeft de televisie een vertekend beeld van de werkelijkheid. De misdaadratio voor de Verenigde Staten is bij voorbeeld 32 (per duizend inwoners), maar de misdaadratio op de televisie is 57, bijna tweemaal zo hoog als de werkelijkheid. Dat brengt me weer terug bij m'n observatie aan het begin van m'n vakantie waarin datgene wat ik zag niet in overeenstemming kon brengen met wat de televisie of de film me wil laten geloven.

Behalve dat er een verwrongen idee gegeven wordt over de mate waarin agressie deel uitmaakt van het dagelijkse leven, wordt de werkelijkheid ook op allerlei andere manieren geweld aangedaan, maar daar gaat dit artikel niet over.

OVERZICHT

Business Week van 23 augustus ten slotte komt met een artikel waarin een overzicht wordt gegeven van de meest gewelddadige programma's die in de Verenigde Staten op het televisiescherm worden getoond. Zoals ook al uit het onderzoek van *USA Today* bleek, gooit CBS hoge ogen met de serie *Top Cops*. Verder staan hoog genoteerd in volgorde van afnemend aantal geweldsdaden per uur de series: *FBI, the Untold Stories* (ABC), *America's Most Wanted* (FOX), *In the Heat of the Night* (CBS), *Unsolved Mysteries* (NBC) en *Cops* (FOX).

Senator Paul Simon, een vooraanstaand tv-criticus, stelt vast dat er iets moet gebeuren. Het wordt steeds aannemelijker gemaakt dat al die afschuwelijke beelden die de televisie toont, kunnen leiden tot een even grote variëteit van geweldsdaden op straat en bij voorbeeld de scholen. Niet lang geleden werd hier op Curaçao een scholier door een medeleerling met een pistoolschot van het leven beroofd, in een ruzie over het een of ander. Was het voorbeeld ingegeven door de televisie? Senator Simon legt de netwerken het vuur na aan de schenen en kondigde aan dat er een wetgeving zal komen als er binnen twee maanden geen vermindering van het geweld op de televisie komt. Zijn voorstel is dat de filmindustrie een *council* instelt om maatstaven vast te stellen ten aanzien van televisiegeweld en om televisienetwerken hierbij te gidsen.

ABC, CBS en NBC hadden de ernst van de situatie zelf ook al onder ogen gezien. Het aantal programma's is verminderd en ze hebben besloten om met ingang van september aan te geven bij welke programma's ouderlijke begeleiding gewenst is. ABC heeft zelfs een telefoonnummer ingesteld waar informatie over gewelddadige programma's gegeven kan worden. De sponsors gaan met tegenzin akkoord. Voor het komend seizoen is meer plaats ingeruimd voor *comedies*. Deze zullen 29 procent in gaan nemen van de uitgezonden programma's. De zes genoemde shows zullen van 9½ tot vijf uur per week teruggebracht worden. De geweldfilms floreren echter nog steeds. Ze zijn zoals eerder al opgemerkt werd goedkoop in de produktie en ze verkopen lekker. Daarmee komen we uit op de video, want uit die hoek zal het gevaar loeren als daar niet ook een halt wordt toegeroepen aan het voortschrijdende geweld.

REGULERING

Misschien wordt het inderdaad tijd naast de vervroegde sluitingstijden leeftijdsgrenzen aan te geven en het aanbod van films aan banden te leggen. Daarnaast ligt er mogelijk nog een taak weggelegd voor de overheid. Het valt te overwegen zendtijd in te ruimen om spotjes te tonen waarin positieve normen en waarden geboden worden. Als die onverwacht tussen de programma's ingevoegd worden, zullen die hun uitwerking vast en zeker niet missen. In praktisch elk huishouden is tenslotte televisie, de drempel is laag en vrijwel iedereen kijkt meer of minder geregeld.

Tot slot nog een paar tips aan ouders die het televisiekijken van hun kinderen aan banden willen leggen. Ze zijn ontleend aan *Children & Television: Advice for Parents*.

- Zet geen tv in de kamer van het kind.
- Beperk de tijd dat er gekeken mag worden.
- Zoek in de televisiegids samen met je kind de programma's uit waar naar gekeken mag worden.
- Moedig andere activiteiten aan, zodat er een evenredige verdeling is tussen het tv-kijken en andere activiteiten als bij voorbeeld het beoefenen van een hobby of een sport, fietsen of wat dan ook.
- Moedig het aan om naar leerzame programma's te kijken.
- Zorg er voor dat de programma's waarnaar gekeken wordt positieve beelden en onderlinge relaties uitbeelden.
- Bespreek met je kinderen wat je wel en niet aanstaat en waarom en maak je eigen waarden en normen met betrekking tot geweld, goed en kwaad en dergelijke kenbaar.
- Blokkeer eventueel bepaalde kanalen die alleen met een bepaalde code die alleen de ouders kennen ongedaan gemaakt kan worden.

De echte macho is niet meer

vervolg van pag. 2

ideeën: de omgeknoopte broek (die van achteren een rok lijkt), de kilt, de *tatooprints* op T-shirts, de tot borsthoogte opgetrokken broeken met bretels.

Simpel en wat sjieker zijn de collecties van Hermès en Paul Smith. Slanke Nehrujasjes met opstaande kraag, soepelvallende linnen pakken en verschillende laagjes overelkaar. Geschikt voor vrije tijd én zakelijke bijeenkomst.

De Belg Dirk Bikkembergs gebruikt in zijn zomercollectie de macho als willoze speelbal. Hij kleedt hem in maagdelijk wit, laat de broek tot heuphoogte zakken en verpakt het bovenlijf in een opengeknoopt hemd of strak suède vest. De man als ultiem lustobject, wanneer het hem óf haar zo uitkomt. Montana maakt die macho wat loucher met een snufje disco.

Combinaties met zacht en flinterdun zeemleer, pakken in slangeprint of soepelvallende laagjes in grijze of zoete tinten. Grace Jones, een van de aanwezige VIP's bij de show, kon er niet genoeg van krijgen. Ze kwamen allemaal een keer voorbij op de *catwalk*: de broeierig kijkende adonissen, de mysterieuze types, de echte heren en de creatievelingen. Maar het meest opvallende showmodel was toch wel het intelligente, wat onhandige type. Het soort 'lulletje rozewater', de Frits van Egters van de jaren negentig in te korte broeken, Terlenka pakjes, strakgebreide spencers, blouses met korte mouwen in enge ruitjes. De jonge Britse ontwerper José Levy bracht het type vorig jaar op het modetoneel en het draaide vervolgens uit op een trend in het *avantgarde* circuit van Londen en Parijs.

Tegen het einde van de negentiende eeuw waren motorrijdsters geen uitzondering meer, zelfs niet op het Franse platteland. Rijwielen werden uitgerust met een kleine benzinemotor, die genoeg lawaai maakte om de ganzen op de vlucht te jagen. Vanwege de horizontale verbindingsstang moest de berijdster een broekrok dragen.

Frankrijk in het fin-de-siècle

Zwammen op eeuwenoude mesthopen

= door Kees Buijs, Gelderlanderpers =

Honderd jaar geleden stond het begrip fin-de-siècle (einde van de eeuw) voor modern, eigentijds. Rond 1890 dook het alom in Frankrijk op.

Fin-de-siècle! 't Is overal
en leent zich haast voor elk geval
schreven twee tekstdichters in 1891.

Toen een afperser die leefde van de prostitutie van zijn vrouw, voor een Parijse rechtbank moest verschijnen, verklaarde hij slechts een *fin-de-siècle* echtgenoot te zijn. Een toneelstuk dat *Fin-de-siècle* heette, draaide om duistere transacties, overspel en moord. Een roman met dezelfde titel beschreef een rijke jongeman die door verveling, gokken en onbeantwoorde liefdes tot zelfmoord werd gedreven. Een nieuw financieel weekblad, *Fin-de-siècle*, beloofde kruidige verslagen van financiële schandalen. Het was binnen een paar jaar failliet, en zijn naam ging over op een meer 'literair' blad. 'Niet langer rangen, titels of ras', schreef de uitgever in het eerste nummer. 'Alles wordt vermengd, verward, wazig en opnieuw gerangschikt. Voor hem kwam *fin-de-siècle* neer op een moordende concurrentieslag om lezers, en bovenal op het streven de begeerten van de onderbuik te bevredigen. De uitgever van het blad hield in 1893 een *'fin-de-siècle bal'*, waarop een dame de Schoonheid uitbeeldde, slechts gekleed in een doorschijnende zwarte onderjurk. Een nimf die haar begeleidde, zou zelfs in haar blootje hebben gedanst. Ze werden veroordeeld tot vijftien en acht dagen cel, de oplagecijfers van het blad schoten omhoog.

Voor veel Fransen stond *fin-de-siècle* gelijk aan morele anarchie. Er was niets meer om in te geloven. Vooral rooms-katholieken zaten er de hand van de duivel in. Tegen het einde van de negentiende eeuw, bereikten blaadjes die het einde van de wereld aankondigden, oplagen van tienduizenden exemplaren. Wat een verschil met het vooruitgangsgeloof waarmee de Fransen de negentiende eeuw waren binnengestapt.

Reclame-affiche voor vloeipapier. Honderd jaar geleden rookten de Fransen voornamelijk shag. De leeftijd was daarbij kennelijk geen probleem.

HALVE WAARHEID

Toch was het *fin-de-siècle*-gevoel van de dreigende ondergang slechts een halve waarheid. De andere helft bestond hierin, dat brede lagen van de Franse bevolking het tussen 1880 en 1900 veel beter kregen. Terwijl het land - en Parijs in het bijzonder -geteisterd werd door politieke schandalen als de Dreyfus-affaire, aanslagen, sociale conflicten, criminelen, verslaafden en een stagnerende bevolkingsgroei, zorgden elektriciteit, openbaar vervoer, beter voedsel, sanitair en onderwijs voor ingrijpende veranderingen in het dagelijks leven. 'Nooit is het het Franse volk zo goed gegaan als nu', schreef Vicomte d'Avenel, 'en nooit heeft het meer met zichzelf te doen gehad'.

Het samengaan van materiële vooruitgang en geestelijke neerslachtigheid vormt de rode draad in Eugen Webers boek 'Frankrijk, *fin-de-siècle*'. De Brits-Amerikaanse historicus biedt een zeer aanneemlijke sociologische verklaring voor deze gespletenheid. De betere standen zagen hun eerbiedwaardige wereld in hoog tempo veranderen in een smeltkroes, een heksenketel. Tussen 1880 en 1914 veranderde Frankrijk meer dan in de hele periode sinds de Romeinen, sprak de dichter Charles Péguy op zijn sterfbed.

DECADENTIE

Standsverschillen werden kleiner, oude zekerheden vielen weg. Normen en waarden werden niet langer door iedereen geaccepteerd; Emille Durkheim, een van de grondleggers van de sociologie, zag in 1895 een verband tussen het afkalven van overeenstemming over normen en de hoge zelfmoordcijfers. Kunstenaars en jonge vrijgestelden uit de betere kringen doodden intussen de tijd met het najagen van 'decadentie', dreven de spot met de ouderen en de bourgoisie, verbeterden de wereld of spuwden erop, schreven eindeloos gedichten en zochten neurotisch naar een beetje pret in het leven. Vandaar het opvallende verschil tussen de jeugdcultuur onder de bevoorrechten met hun hang naar decadentie en de materiële vooruitgang. 'Een onstuimige maar zenuwslopende manier van leven', noemt Weber het; 'geheel in zichzelf opgaand, bepaald door anderen, en een waarvoor eerder hersens dan spieren vereist waren'. Het is de lichtzinnige wereld zoals die is beschreven door Proust in 'A la recherche du temps perdu'.

NIET BIJZONDER

Eugen Weber is geen historicus die anecdotes en voorbeelden schuwt. In zijn boek trekt een bonte stoet personen, gebeurtenissen, modes en uitvindingen voorbij: stukjes uit de duizelig makende legpuzzel die het Franse *fin-de-siècle* is. De opkomst van het varieté, seks in en buiten het huwelijk, de populariteit van zwakke zenuwen, het antisemitisme ('net zo Frans als de croissant), het ontluikende massatoerisme, de stapels kranten en tijdschriften, het keurslijf waaraan vrouwen zich ontworstelen, het hardnekkige bijgeloof, de fietsrage en de Tour de France die veel Fransen spelenderwijs de landkaart leerde.

Na deze historisch-journalistieke waterval besluit Weber droog: 'Het *fin-de-siècle* is zo interessant omdat het niet bijzonder is: niet in de manier waarop het een afspiegeling is van de negentiende eeuw waar hij hoort, niet in de wijze waarop het de twintigste eeuw, die reeds vorm aanneemt, aankondigt'. Nee, waarom zou het einde van een eeuw eigenlijk bijzonder moeten zijn?

SYFILIS

Tegelijk doet Webers speurtocht naar voorbije gevoelens en ervaringen telkens aan onze tijd denken - ook al het einde van een eeuw. Opnieuw gaat materiële voorspoed samen met neerslachtigheid en de aankondiging van het einde van de geschiedenis; de fin-de-siècle-filosofie waarin 'alles wordt vermengd en opnieuw gerangschikt' het tegenwoordig postmodernisme; en ook de beroering over syfilis aan het einde van de negentiende eeuw heeft een hedendaagse parallel: aids. Beide symboliseerden voor velen de moreel zieke maatschappij. Niet toevallig is het begrip fin-de-siècle een Franse 'uitvinding'. Weliswaar liep in een groot deel van Europa de oude samenleving op haar laatste benen - de genadeklap volgde in 1914 - maar in Frankrijk werd de dreiging van de ondergang sterker gevoeld dan bijna overal elders.

OOSTENRIJK

Tussen Frankrijk en het keizerrijk Oostenrijk zijn de overeenkomsten talrijk, zo blijkt uit een al even boeiend boek: Carl Schorske's Wenen in het fin-de-siècle (waarvan vorig jaar, eveneens bij uitgeverij Aegon, een Nederlandse herdruk verscheen). In beide landen verwoordden kunstenaars de ondergangsstemming. "Wij zijn de zwammen op eeuwenoude mesthopen", schreef André Derain, de Franse schilder wiens penseelstreek was 'gedoopt in dynamiet'; "we moeten afscheid nemen van een wereld voor deze ineenstort", noteerde in dezelfde tijd de Weense schrijver Hugo von Hoffmannsthal.

Toch bezat de Weense cultuur ook zeer eigen kenmerken, die Schorkske toeschrijft aan de verstarde maatschappelijke verhoudingen en het échec van het liberalisme. Angst en schuldgevoelens vermengden zich met de cultuur van de adel en bourgeoisie; de kunst werd van ornament tot religie.

Rond dit thema ordent Schorske de politiek, architectuur, kunst en wetenschap, waarbij alles logisch op zijn plaats valt. Webers boek over Frankrijk daarentegen heeft meer weg van een uiteengespatte confettibom. Zulke uiteenlopende boeken over hetzelfde tijdvak verdienen het allebei te worden gelezen.

Eugen Weber: 'Frankrijk, fin-de-siècle'. Amsterdam, Agon.

Antwerpse literaire avant-garde in jaren '20

Het bordeel van Ika Loch

= door Lauran Toorians, Gelderlanderpers =

Nationalisme is weer volop in het nieuws en kwalijke sentimenten en leuzen als 'eigen volk eerst' steken opnieuw de kop op. Wie zijn verstand nog niet heeft uitgeschakeld, kijkt daarbij huiverig om zich heen en probeert te begrijpen wat er allemaal gebeurt. Het is niet voor het eerst dat redeneringen van het boerenverstand als hogere waarheden worden verkocht, dat logica verhaspeld wordt en de waarheid ontuchtig behandeld.

Het bordeel van Ika Loch is de titel van een boek - 'een groteske' - van Paul van Ostaijen, de Antwerpese schrijver die in Nederland vooral als dichter bekend is. Het verscheen in 1926.

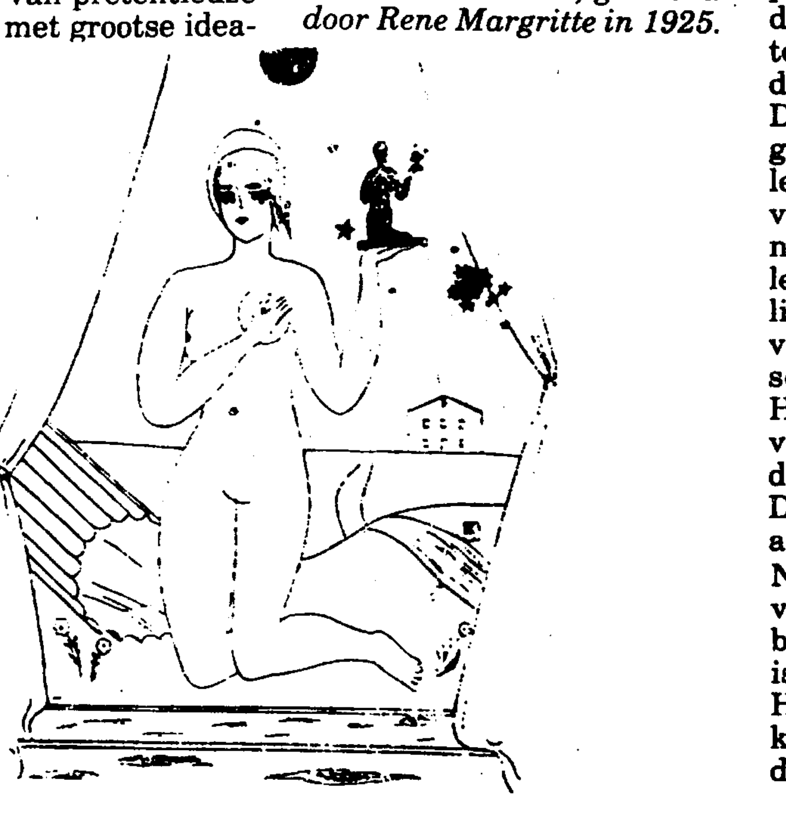
Eerder, in de laatste jaren van de Eerste Wereldoorlog en in de eerste jaren daarna, had Van Ostaijen het humanitair expressionisme gepropageerd. In het ideeëngoed dat daarbij hoorde stond de mens centraal, maar dan niet zozeer als individu, maar als onderdeel van een maatschapppij die wordt gekenmerkt door een verstedelijking en industrialisering. Intellectuelen en kunstenaars uit heel Europa wierpen zich op als de voorhoede (avant-garde) van deze nieuwe maatschappij. De bewegingen die deze ideeën uitdroegen waren veelal uitgesproken pacifistisch en in Vlaanderen werd ook de taalstrijd en de Vlaamse emanicipatie in de programma's opgenomen.

NESCIO

De atmosfeer in deze avantgardistische kringen laat zich bijvoorbeeld goed proeven in de verhalen van de Nederlandse auteur Nescio, terwijl ook de idealen zoals Frederik van Eeden die vastlegde in zijn roman *De kleine Johannes* veel van deze periode weerspiegelen. Het was een wereld van pretentieuze bohemiens met grootse idealen en veelal uiterst beperkte middelen. Een groot verschil tussen Nederland - waar een tijdschrift als *De Stijl* vergelijkbare idealen uitdroeg - en Vlaanderen, is het feit dat Vlaanderen de waanzin van de oorlog aan den lijve had meegemaakt. Daarnaast stond de culturele élite in Vlaanderen ondanks alle veel meer open voor invloeden vanuit het Franse taalgebied.

Zo vond de oprichting van een intellectuele en antimilitaristische beweging in Parijs meteen navolging. Dit leidde in 1920 tot de oprichting van het tijdschrift Opstanding, orgaan der Vlaamse Clarté-groepen. In hetzelfde jaar ontstond in anarchistische kring het tijdschrift *Ruimte*, dat van grote invloed zou blijken op het culturele klimaat in Vlaanderen. Opvallend in deze beweging, in heel Europa, is vooral dat allerlei kunstvormen erin samengingen.

In Antwerpen is momenteel een tentoonstelling te bezichtigen, die voor degenen die geïnteresseerd zijn in de cultuurgeschiedenis van deze eeuw, zeker de moeite waard is. Eigenlijk betreft het niet één, maar twee tentoonstellingen. De bedoeling is een literair-historische, die erg boeiend is, maar waarbij de overdaad schaadt. Het ander aspect van de expositie is een stuk toegankelijker. Dat betreft dan het feit dat het hier impliciet ook om een overzicht gaat van de revolutionaire ontwikkelingen in de typografie van de jaren twintig. Een onverwacht punt van herkenning voor veel Nederlanders zal bestaan in het werk van de ooit zo populaire dichteres Alice Nahon. Met de radicale avant-garde had zij weinig van doen, maar haar bundels werden wel van prachtige omslagen en titelplaten voorzien door de ontwerper en graficus Jos Leonard.

Titelblad van het 'Het bordeel van Ika Loch', getekend door Rene Margritte in 1925.

Stripboek 'Hitler' voor lessen in geschiedenis

'Wij, die de gruwelijke uitkomst van de geschiedenis kennen, kunnen dat stuk verleden nog nauwelijks bevatten. Hoe heeft het indertijd dan als toekomst voorstelbaar kunnen zijn?' Met andere woorden, vraagt de Duitse schrijver Friedemann Bedürftig (1940) zich af: hoe is de fatale opkomst van Adolf Hitler mogelijk geweest?

Bedürftig wilde dat, ook zonder foto's en filmbeelden, meer laten zien dan beschrijven. Dus koos hij voor het stripboek. Hitler als stripfiguur. In Dieter Kalenbach (1937) vond hij zijn partner. Kalenbach maakte, na zijn studies aan de Kunstacademie in Hamburg, naam als graficus en ontwerper van theaterdecors. En als striptekenaar (Turi und Tolk). Drie jaar geleden kwam hun coproduktie op de markt; in twee delen, uitgegeven bij Carlsen. Op aandringen van de Duitse Stichting 'Lezen' zijn die twee delen nu gebundeld in een nieuwe oplage, van 20.000 exemplaren. Het betreft in de strikte zin van het woord een stripboek. Maar thema en hoofdfiguur maken iedere vergelijking met welke andere stripheld onmogelijk en ondenkbaar.

De oorlog zelf krijgt - in pagina's - minder aandacht dan Hitler's leven en denken tot het moment waarop hij de absolute macht greep.

De Stichting 'Lezen' propageert het stripboek meer als leer- dan kijkleesboek; en vooral als nuttige ondersteuning van de geschiedenislessen op scholen. Een realistisch getekende opkomst van het Derde Rijk helpt scholieren begrijpen hoe Hilter de omstandigheden van zijn tijd kon uitbuiten en de meerderheid van het Duitse volk, ziende blind, achter zich kreeg.

Nu in de Duitse media de vraag wordt gesteld, hoe bedreigend het neo-nazisme is, en of zelfs een nieuwe Hitler mogelijk zou zijn, krijgt het boek een onbedoelde actualiteit. Wie in dit stripboek van de geschiedenis bladert, ziet beelden die persfotografen in het tegenwoordige Duitsland maken; van brandaanslagen tot andere uitingen van rassenhaat.

Tekening uit het stripboek van Bedürftig en Kalenbach.

Schrijver en tekenaar zijn gewetensvol te werk gegaan. Hun boek bevat feiten; geen beïnvloedende meningen of analyses. Rood en zwart zijn de hoofdtinten van de tekeningen. Vooral het rood van bloed. De tekenaar heeft bij zijn werk ook gebruik gemaakt van beroemde oorlogsfoto's, zoals uit het Getto van Warschau. Hij heeft ze, als (na)getekende realiteit in het boek opgenomen. Ook het gezichtje van Anne Frank, een van de weinige herkenbare gezichten in dat miljoenen-leger slachtoffers.

VOOROORDEEL

Niet alleen de titel 'Hitler', maar ook de op dienst leven gebaseerde thematische uitwerking van het boek, vormen al lezend en kijkend bijna ongemerkt tot bevestiging van het bekende vooroordeel, dat àlles wat tussen 1930 en 1945 is gebeurd, uitsluitend en alleen de schuld van Hitler is geweest. Omdat de schrijver bewust moeite heeft gedaan om Hitler te tonen zoals zijn landgenoten hem indertijd zagen, krijgt hij op meer dan één pagina bijna aardige trekken.

In 1933 konden de meeste mensen niet voorzien wat wij nu zo precies weten. De schrijver laat Hitler zien door de ogen van zijn tijdgenoten, van wie het gros geen flauw idee had van wat er nog allemaal zou gaan gebeuren. Ongetwijfeld kan dit 'stripboek' scholieren helpen een beter beeld van het verleden te krijgen. Tegelijkertijd kunnen ze zich daardoor een beeld vormen van een toekomst waarin de democratie opnieuw zou zijn afgedankt.

Wedstrijd

VERGETEN JULLIE ONZE wedstrijd niet? Schrijf een leuk verhaaltje en stuur dat op naar onze Kinderkrant, Amigoe Scherpenheuvel z/n, Curaçao of Caya G.F. Betico Croes 110, Aruba of Kaya Gobernador N. Debrot 152, Bonaire.

Je kunt ook een opstel dat je op school gemaakt hebt, opsturen. Denk erom, je moet het wel zelf geschreven hebben. Alle verhaaltjes die we ontvangen, komen in de krant. En eind van het jaar in de Kerstkrant maken we bekend wie met het leukste en mooiste verhaaltje gewonnen heeft. De winnaar krijgt vijftig gulden. Aan de slag!

TANTE NEL

Verhaaltjes

WOW! MAAR LIEFST drie heel leuke verhaaltjes voor onze wedstrijd hebben we deze week ontvangen. Het zal moeilijk worden in december een winnaar te kiezen!

De verhaaltjes zijn van Christel Engels, Stefanie Brusorio en Dorothee Burgers en je vindt ze in deze Kinderkrant. Ik vraag me één ding af: kunnen jongens geen verhalen schrijven?

De beer

Er was eens een moeder beer. Zij had 1 dochter. Zij woonden in het bos. Op een dag kwamen er een paar jagers. Die wilden de beren dood maken. Maar opeens kwam er een tijger en de jagers waren bang. En toen kwam er een chimpansee die sprong op een jager. Die jager begon te schreeuwen: help help, doe dat beest van mij af!

De beer en haar kleine dochter renden meteen weg. En daar in het bos zag de moeder beer een mannetjes beer. Ze werd verliefd op de mannetjes beer en de mannetjes beer werd ook verliefd op de moeder beer.

En toen begonnen de twee beren te zoenen. Na een jaar trouwden de twee beren. Het kleine beertje was het bruidsmeisje. En de tijger was de priester. Het was een groot feest en de jagers kwamen niet meer terug.

STEFANIE BRUSORIO
Libie Santa Rosa
Curaçao
(10 jaar)

Geitje kauw

= door Nel de Jong =

"EIGENLIJK", ZEI Poetsje tegen kabouter Brr, "moest Pinkie er een broertje bij hebben. Hij is maar zo alleen." Maar kabouter Brr lachte haar uit. "Zo alleen!" zei hij. "Dan moet je eens naar buiten kijken."

Pinkie zat in de tuin en zag er helemaal niet eenzaam uit. Moene Muis was bij hem, Piet Pelikaan, de acht muizekinderen van Mama Muis. In een cactus zaten een paar parkietjes en krijsten van "Pinkie, luister eens, Pinkie, kijk eens." Twee hagedisjes waren ook gekomen om met hem te spelen. En een vlindertje, vier konijntjes, een schildpad, ezeltje Harisemper en een paar geitjes. En dan zou ik nog bijna de visjes Een en Twee uit het vijvertje vergeten.

Nee, Pinkie hoefde zich heus niet te vervelen met zoveel vriendjes. Ze konden niet eens allemaal in het kaboutertuintje. Hij speelde tikkertje met ze. Hij reed de muisjes, de hagedisjes en het vlindertje rond in zijn speelgoedkarretje. En hij liet de konijntjes met zijn blokjes een hoge toren maken.

"Mag ik ook helpen bouwen?" smeekte Geitje Kauw, een van de geitjes. Hij stond met zijn twee voorpoten in het kaboutertuintje en nam telkens een hapje van de warmoesplanten. Pinkie krabde eens onder zijn puntmuts. Geitje Kauw was wel aardig, maar alsjeblieft wat snoepte hij graag! Niet alleen van planten en grassprietjes, maar van alles wat hij tegenkwam. En als hij met de blokjes speelde, at hij er misschien ook wel een van op.

"Echt niet", mekkerde Geitje Kauw. "hè, toe nou, Pinkie."

"Maar je hebt kabouter Brr beloofd niet aan zijn plantjes te komen", zei Pinkie. "en nu sta je alle warmoes op te eten."

"Ai", schrok Geitje Kauw en liet gauw een blaadje uit zijn bek vallen. "Ai, dat was ik helemaal vergeten. Maar van je blokjes eet ik heus niet snoepen. Eerlijk waar", beloofde hij.

En toen vond Pinkie het natuurlijk goed. Het geitje at geen enkel blokje op. Alleen maar een stofdoek van Poetsje. En dat was niet erg, want Poetsje had er toch een heleboel.

Maar ach, een paar dagen later was Geitje Kauw weer alles vergeten. Maar liefst drie blokjes at hij op. En die niet alleen, ook twee speelgoedautootjes verdwenen in zijn grote mond. De krant van kabouter Brr en nog een stofdoek van Poetsje, een maïskolf van een van de muisjes, de warmoesplantjes. Geitje Kauw lustte alles!

"Hoe moet dat nou?" zuchtte Pinkie 's avonds. "Ik kan hem toch niet wegsturen?"

Maar de slimme kabouter Brr wist raad. Hij nam een oud speelgoedhondje, dat toch al stuk was en plakte daar met veel lijm een groot stuk kauwgum op. Poetsje en Pinkie zetten grote ogen op. Waarom deed kabouter Brr dat? "Wacht maar af", zei het kaboutertje met een geheimzinnig gezicht.

De volgende morgen kwam Geitje Kauw samen met de andere vriendjes van Pinkie weer spelen. Met zijn voorpoten in het kaboutertuintje hielp hij de konijntjes een hoge toren van de blokjes maken. Maar zonder dat hij het zelf merkte, slokte hij er weer een op. Van de waslijn hapte hij een theedoek. Tussendoor smikkelde hij van de warmoesplantjes. En toen vond hij het speelgoedhondje. Hij snuffelde er eens aan, beet er een oor af en zonder erbij na te denken, begon hij op het hondje te kauwen.

Maar wat was dat? Zijn tong zat vastgeplakt! En zijn tanden kon hij haast niet meer van elkaar krijgen. "Mmmm, mmm, help!" mompelde hij. Maar niemand hielp hem. De konijntjes rolden over de grond van het lachen. De andere dieren proestten het uit. En Pinkie schaterde zo hard dat iedereen kwam kijken wat er aan de hand was. Het was ook wel een heel grappig gezicht hoor, dat mompelende geitje dat maar steeds probeerde zijn bek open te sperren.

Alleen Poetsje had medelijden met hem. Ze maakte een grote emmer met zeepsop en schrobde er de bek van Geitje Kauw mee schoon. "Grr, brr, prr!" proestte het geitje. "Tsjé, wat vies!" En hij trok er zulke rare gezichten bij dat iedereen hem nog harder uitlachte. Wat schaamde hij zich! En wat smaakte die zeepsop akelig!

Geitje Kauw heeft nooit meer aan het speelgoed van zijn vriendje Pinkie gesnoept. Want zeepsop en dingen die je bek dichtplakken, dat lusten zelfs geitjes niet.

De hagedis

Er was eens een hagedis die Hitie heette. Hij woonde samen met zijn familie onder de grond in een tuin van een huis. Elke ochtend kwamen ze naar buiten om eten te zoeken. Als ze klaar met eten waren, gingen ze altijd even in de zon liggen om energie te krijgen. Als ze daar mee klaar waren, mochten de kinder-hagedissen de verdere dag in de tuin spelen. En als het donker werd, moest iedereen thuis komen.

Op een dag speelde Hitie samen met zijn vriendjes bij het hek van de tuin. Kijk, zei Hitie, zie je die [illegible] daar? Ik zou daar best eens willen spelen. Tussen die bomen en die cactussen kan je goed verstoppen. Zullen we daar gaan spelen? Goed, zei Hanibal, het vriendje van Hitie. En ze kropen onder het hek door. Wat was de mondi groot!

Ze begonnen met hun spel. Eerst was Hitie hem en toen Hanibal. En ze ging het de hele tijd maar door. Ze waren zo druk bezig dat ze niet eens merkten dat het al laat werd. Ze gingen gewoon door met hun spel. Opeens hoorden ze een luid gegrom en toen zagen ze een hele grote straathond voor hen staan. Hanibal en Hitie begonnen te rennen.

Maar het hek was nog een heel eind. En de hond was al heel dichtbij. Ze zagen een steen waaronder ze konden schuilen. Gauw kropen ze onder de steen.

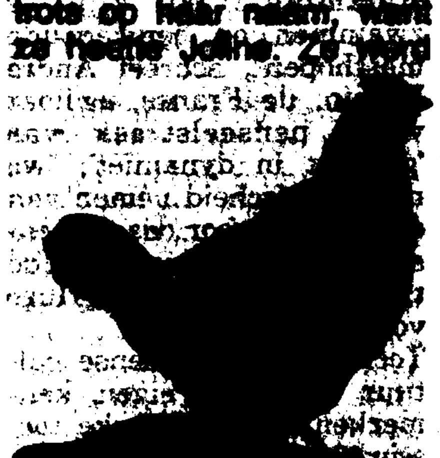
De hond kon nu niet bij hen komen. Dus ze bleven zitten tot de hond heel weg was. Maar ondertussen begon het te regenen. Heeeeeeeeel hard te regenen. Ze bleven onder de steen zitten, want daar waren ze droog. Maar het werd al heel [illegible]. Ze moesten al lang thuis zijn. [illegible] de ouders ongerust [illegible] waren [illegible].

[illegible] bij [illegible] in het hol [illegible] de hele [illegible] door [illegible] zagen niet [illegible]. Dus ze gingen maar weer terug naar het hol. Toen de regen ophield, renden de twee hagedissen snel naar hun hol. Daar waren ze [illegible] maar hadden ze maar ook een beetje [illegible], want ze wisten heel goed dat ze niet in de mondi mochten spelen. En [illegible] polonpolonpolon.

DOROTHEE BURGERS
Charles Debrotweg 13
Curaçao
(11 jaar)

De verdrietige kip

Er was eens een moeder kip, die 5 kuikentjes kreeg. Vier kuikentjes waren gewoon maar het vijfde kuikentje was heeeeeeel mooi en daar was ze heel trots op. En ze was ook trots op haar naam, want ze heette Joline. Ze werd [illegible]

[illegible] de hele dag en nacht aanbeden. Maar hoe ouder ze werd hoe lelijker ze werd. En ze werd heel verdrietig. Nu was ze een grote lelijke kip. Ze moest de hele dag en nacht huilen. En om eraan te denken dat ze vroeger een mooie kuiken was, dan zou ze nog harder gaan huilen.

De volgende dag dacht Joline, hier blijf ik nu niet langer. Ik ga door de wereld reizen. Ze pakte haar koffers, leende wat geld bij de bank en vertrok. Ze reisde en reisde, maar overal werd ze gepest. Op een keer renden de mensen haar achterna om haar met hun tomaten te gooien. Ze dacht: ik moet een schuilplaats zoeken om mij te verschuilen.

Ze zag een grot. Daar ging ze daar binnen maar de mensen kwamen in de grot. Ze rende en rende en uiteindelijk gingen de mensen weer weg. Joline dacht bij zichzelf wat een [illegible] grot. Maar opeens zag ze een schaduw. Ze was bang, maar ze kon ook niet terug want buiten waren de mensen. Ze bleef zo wel twee dagen in de grot en toen had ze zo'n honger dat ze doorliep.

Opeens zag ze een man. Die man zei: wees niet bang. Hoe heet U? vroeg [illegible]. Ik heet tovenaar [illegible]. Joline zei ik heet Joline. Toen zei de tovenaar: je mag een wens doen. Ik wens dat ik voor altijd mooi blijf. En dat gebeurde ook. En ze was nooit zo mooi geweest als altijd.

CRISTEL ENGELS
Van Staverenweg 34
Curaçao
(11 jaar)

Wist je dat ???

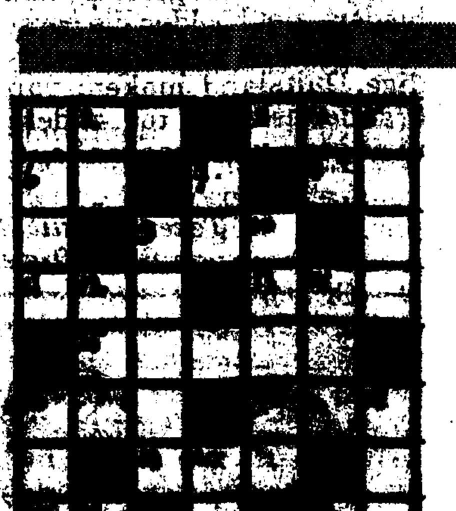

WAT GEBEURT ER op de wereld in één uur? Nou ja, je kunt natuurlijk niet alles opnoemen, maar een paar dingen zijn bij voorbeeld: vier maal een onweer ergens ter wereld en één, meestal kleine, aardbeving. Er worden meer mensen geboren dan dat er sterven. Dat betekent dat er elk uur 9.800 mensen bijkomen. Als dat zo doorgaat, hebben we in het jaar [illegible] mensen op aarde. Per uur drinken de mensen anderhalf miljoen liter wijn en een half miljoen liter bier en vijftig miljoen kopjes koffie en thee. Wat een zee van vocht!

-.-.-.-.-.-.-.-.-

WIE HEEFT EIGENLIJK de ijskast uitgevonden? Een Franse ingenieur, Teller Charles Abel, vond hem in 1863 uit. Nog niet zo lang geleden dus. Ik vraag me af hoe de mensen hun eten daarvóór koel hielden. Ik weet wel wat de zeelui deden om hun eten niet te laten bederven. Ze zetten hun vlees en vis in het zout. De airco werd weer heel wat later uitgevonden, namelijk pas in 1911, door H. Carrier Willys. Maar waterleidingen waren er al in 300 jaar vóór Christus. De beroemde aquaducten van de Romeinen zijn daar een voorbeeld van. Daarna duurde het nog een hele tijd vóór de wc (watercloset, waarbij je door aan een touw te trekken, water door de pot spoelt) door de Engelse ingenieur Joseph Bramah werd uitgevonden in 1778. Zes jaar eerder, dus in 1772, kon de Engelse Henry Sidgier zijn was al draaien in een soort wasmachine.

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. [illegible] 11. grootmoeder; [illegible] deel van een boom [illegible] 17. [illegible] 21. [illegible] 23. [illegible] 24. [illegible] dier.

VERTICAAL: 1. naam; 2. [illegible] 5. [illegible] 7. [illegible] delen van een huis; 10. prik met een [illegible] 13. honderd vierkante meter; 16. familie van het paard; 18. luize-ei; 20. voegwoord; 22. lidwoord; 23. moeder.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577, Aruba, Caya Betico Croes 110, Bonaire, de heer Linkels, P.O.Box 120) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week is:

Liesl Madero
Schottegatstraat 14
Curaçao

Zij ontvangt f. 15,- en kan langs komen om haar prijs op te halen bij de Amigoe te Scherpenheuvel. (tot 15.00 uur)

Oplossing vorige keer:
HORIZONTAAL: 1. elk; 3. naab; 6. lia; 8. do; 9. sla; 11. kop; 13. ren; 15. molen; 16. M.A.D.; 17. nee; 19. rad; 21. ar; 23. en; 24. nar; 25. bid.
VERTICAAL: [illegible] 4. e.d.; 5. boon; 7. al; 9. spoor; 10. arend; 12. oma; 14. ene; 16. maan; 18. eend; 20. as; 22. ra; 23. ei.

Kuenta chiki

HERINNEREN JULLIE je de verhaaltjes uit het boek van die aardige mevrouw nog? Het boek is nu bijna uit. Nog maar één verhaaltje is er over gebleven. En dat ga ik jullie nu vertellen:

MIKI I SU PATUNAN

[illegible] yama Miki. Miki tabata gusta bestia hopi. Su tanchi Lupe a regal'é un patu chikitu i Miki a pone e patu yama Kwèki. Miki a keda hopi kontentu ku su patu Kwèki. Tur dia e tabata dunele kuminda i awa i Kwèki tabata kome tur su kuminda i asina Kwèki a bira grandi.

Riba un bon dia Miki a bai keiru den kurá i topa Kwèki ku dos webu. Miki a kore yama su mama pa bin mira e dos webunan. Ora su mama a wak e dus webunan e di ku Miki pa no mishi ku e webunan, pasobra Kwèki ta bai brui riba nan. I asina Kwèki a drumi riba e dos webunan sin ke lanta.

Riba un djadumingu Miki a lanta trempan pa duna Kwèki kuminda. Derepente Miki a tende 'Kwèk, kwèk!'

Ora Miki a bai wak ela tende sirobe: "Kwèk, kwèk," i Miki a mira dos yuchi di Kwèki. Mamii papi tambe a bin wak e yunan di Kwèki i Miki a tabata bula rònt di alegria. Miki a duna e dos patunan un nòmber: Kwèk i Kwak. Ora Miki bini kuminda pa nan tur dos nan ta kore bai kuminda mas bon ku nan mama.

Un dia mama Kwèki a bai keiru ku Kwèk i Kwak den kurá. Mama Kwèki a bisa su yunan pa kòrda keda semper serka mama, tende bon di mama. Pero Kwak si no a tende di mama i ela bai laga su mama den mondi. Miki ku tambe a bin keiru den kurá a mira mama Kwèki ku su yú so. Miki i mama Kwèki a kuminsa yora pasobra Kwak a pèrdè. E ora ei Miki a kore bai den mondi pa buska Kwak.

Miki a topa kompa raton i a puntr'e: Kompa raton por a mira mi patu?" Kompa raton di: Nò Miki, mi no a mira niun patu". Miki a sigi yora i topa ku shon buriku. Miki a puntr'é: "Shon buriku por a mira mi patu Kwak?" "No Miki, mi no a mira bo patu. Hònki, hònki", asina buriku a bisa. Ta kiko Miki ta mira aya. Ta kompa porko. Miki a kore bai serka kompa porko i a puntr'é si e por a mira su patu. Kompa porko di: "Knòr, knòr, mi a mira bo patu den e plas di awa bis ei banda ta landa."

Miki a kore bai na e plas di awa i ela mira Kwak. Miki a grita: "Kwak bini, mama ora mi ta buskabo." Kwak a kore bini serka Miki. Miki a hisa Kwak i brasele i a bisa Kwak: "Mi ta hopi kontentu ku mi a hañabo, pero mi pa bo no hasi e kos ei nunka más i kòrda tende bon di bo mama."

Miki i mama Kwèki a keda hopi kontentu di por a hañe Kwak bèk i nunka más Kwak a keda sin tende.

Briefpapier en fax raken uit de mode

Antillean Telematics wordt postkantoor computerberichten

Geïnspireerd door de wijze waarop het postkantoor werkt, zijn vanaf eind jaren zeventig diverse leveranciers elektronische postsystemen gaan leveren. Elektronisch berichtenverkeer en met name *electronic mail* wordt steeds belangrijker voor het moderne bedrijfsleven. Daar zijn de managers van grote bedrijven het, zo blijkt uit een onderzoek, over eens. In de Verenigde Staten van Amerika werd de totale markt in 1988 voor elektronische berichtenuitwisseling geschat op bijna zes miljard dollar met een gemiddelde groei van zo'n 70 procent per jaar. Deze enorme groei wordt met name mogelijk gemaakt door het toenemend aantal Personal Computers (PC's) met communicatiefaciliteiten en de nieuwe mogelijkheden van centrale computervoorzieningen. Op Curaçao fungeert Antillean Telematics NV sinds kort als 'electronisch postkantoor' met de introductie van een internationale electronische berichtendienst, die de naam ANTEX400 draagt.

Modern management zal in toenemende mate genoodzaakt worden om berichten langs elektronische weg te verzenden en te ontvangen. Elektronisch berichtenverkeer is niet alleen sneller en goedkoper, maar vaak efficiënter dan telefoon of post. Het elektronisch afhandelen van berichten wordt onmisbaar om de groei in de interne en externe communicatiebehoeften van het moderne bedrijf te kunnen verwerken. Het gaat hierbij om 'post' tussen personen als ook om de communicatie met computers.

Elektronische berichten kunnen automatisch door de computer worden gegenereerd of verwerkt, bijvoorbeeld in toepassingen zoals Electronic Data Intercharge (EDI).

Op Business Cards, het visitekaartje van bedrijven, zal men steeds meer het persoonlijke *electronic mail* adres zien verschijnen.

ELECTRONIC MAIL

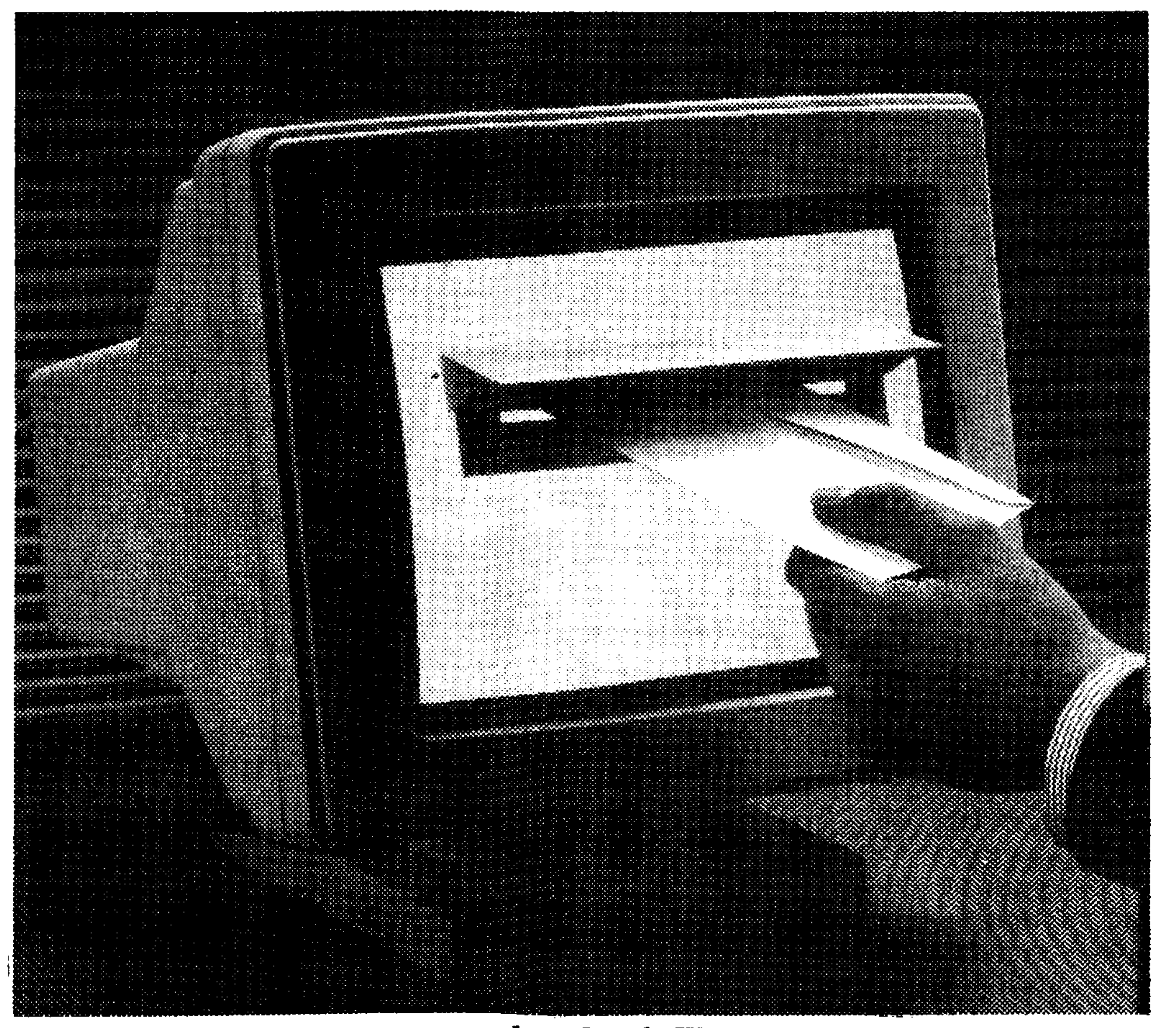
Om een brief op de plaats van bestemming te krijgen, wordt deze in een envelop gestopt, met daarop het adres van de ontvangende partij. Hierna kan de brief worden gepost, waarna een postdienst in actie komt om de brief bij de geadresseerde af te leveren.

Dit zal bekend voorkomen. Twee soorten informatie spelen in dit geval een rol: de brief met de inhoudelijke informatie, die correct, volledig en zonder openbaarmaking bij de geadresseerde moet komen en de envelop met de adresinformatie, die de postdienst nodig heeft om de brief op het juiste adres af te leveren.

De werking van de berichtendienst ANTEX400, het zogenaamde *Message Handling System* (MHS), berust op een soortgelijke tweedeling van informatie. In het geval dat een brief via ANTEX400 wordt verzonden, zijn de volgende handelingen nodig. Op de computer kan een bericht ingetikt worden, waarbij gebruikt kan worden gemaakt van gebruikerssoftware die op Curaçao door Antillean Telematics N.V. kan worden geleverd. Dit bericht kan vervolgens, middels dezelfde gebruikerssoftware van een electronische enveloppe worden voorzien. Met een druk op een toets kan de boodschap naar de postbus van de geadresseerde worden verzonden.

Het *Message Handling System* bekommert zich hierbij niet om de inhoud van het bericht, maar zal alleen aan de hand van de adresgegevens zijn werk doen.

Onderdeel van haar taak is de gebruiker te voorzien van informatie over de afhandeling van het berichtenverkeer. Men krijgt, indien men dit wenst, te allen tijde en à la minuut gegevens over wat er met uw bericht is gebeurd.

= door Jan de Wit =

LOGBOEK

Het MHS ANTEX400 houdt een 'logboek' bij over al het verkeer dat over ANTEX400 loopt. Op deze wijze kan er nooit een probleem ontstaan tussen de verzendende en ontvangende partij over al dan niet verzonden berichten. Ook de gebruiker heeft de mogelijkheid om voor haar berichtenverkeer een journaal bij te houden op het eigen systeem.

Berichten die niet of erg laat worden 'opgeraapt van de mat' door de gebruiker, worden door ANTEX400 automatisch naar een archief weggeschreven.

Computers waarop deze systemen zijn geplaatst, hebben in de literatuur de naam Computer Based Message Systems (CBMS) gekregen. Bij een CBMS, zoals het computersysteem van ANTEX400, is de geheugenruimte gesplitst in een reeks vakjes met elk een eigen adres. Iedere gebruiker van het CBMS krijgt een eigen vakje, zijn postbus, waarin hij post kan ontvangen. Om bij die postbus te komen, moet hij vanuit een pc inloggen met behulp van identiteitsnummer en codewoord(en).

Deze gegevens worden meestal permanent in de gebruikers software ingebracht, zodat het communicatieproces snel en gemakkelijk verloopt.

De veiligheid is zodanig dat, binnen de internationale financiële sector, deze systemen worden gebruikt voor het afhandelen van grote financiële transakties.

Eenmaal in ANTEX400 aangekomen, kan de gebruiker kiezen of hij ontvangen post zal doornemen of dat hij berichten zal verzenden. Berichten kunnen daarbij alleen worden verzonden aan personen die, ergens op de wereld, ook een postbus hebben.

WERELDWIJD

De voordelen van een electronische berichtendienst zijn gelegen in de onafhankelijkheid van plaats, tijd en terminal. Verwerkbaarheid van ontvangen berichten zoals Wordperfect en Spreadsheet bestanden is een ander voordeel. Wereldwijde bereikbaarheid door de koppeling van internationale netwerken een ander. Hoge snelheid, dito veiligheid, waaraan echter lage kosten van het berichtenverkeer verbonden zijn.

Doordat de gebruiker via het openbaar telefoonnet bij zijn postbus kan komen, is hij niet gebonden aan een fysieke plek. De postbus vormt een buffer waarin berichten worden bewaard. Hierdoor hoeven verzender en ontvanger niet op hetzelfde tijdstip actief te zijn, maar kunnen ze een sessie voeren wanneer hun dat het beste uitkomt.

Een berichtendienst kan worden benaderd via diverse typen terminals. Omdat verzending en ontvangst onafhankelijk van elkaar plaatsvinden, is electronisch berichtenverkeer efficiënter dan de meeste andere vormen van berichtenverkeer. De toegang tot de elektronische postbus is niet gebonden aan plaats. Tijdverschillen vormen geen probleem, berichten hoeven niet te worden overgetikt en er is een groot aantal additionele faciliteiten zoals het verzenden van bestanden, conversie van/naar andere media zoals telex, facsimile en paging mogelijk.

Electronische berichtendiensten vormen tevens een basisfunktie voor EDI.

Er zijn diverse berichtendiensten op de markt verschenen die, aan elkaar gekoppeld, een wereldwijd netwerk vormen. Tot voor kort hadden berichtendiensten de beperking dat gebruikers alleen konden communiceren met relaties die zijn aangesloten op diezelfde berichtendienst.

BEPERKING

Deze beperking werd al vrij snel hinderlijk gevonden. Leveranciers van berichtendiensten zijn dan ook gaan zoeken naar allerlei methoden om hun diensten te koppelen. Koppeling van twee systemen van hetzelfde fabrikaat geeft niet zoveel problemen. De systemen werken immers volgens hetzelfde concept. Maar wanneer het om een koppeling van twee verschillende merken gaat, is er heel wat meer nodig om die koppeling tot stand te brengen.

Deze laatste uitdaging is opgepakt. Leveranciers en exploitanten van berichtendiensten, verzameld in allerlei organisaties, hebben een standaardisatieproces op gang gebracht, waaruit aanbevelingen voor die koppeling zijn voortgekomen.

Deze 'wereldstandaard' staat bekend onder de naam X.400. ANTEX400 voldoet aan de meest recente specificaties (1988) vastgelegd binnen de X.400 standaard. Op deze wijze heeft Antillean Telematics N.V. zich nu reeds verzekerd van een wereldwijde koppeling op netwerken als het Nederlandse 400NET en AT&T Easylink.

Momenteel biedt ANTEX400 de mogelijkheid tekst, tekstfiles, datafiles, inclusief grafische beelden, te transporteren. Voor het eind van dit jaar wordt een lokale faxmogelijkheid gekoppeld waarmee electronische berichten als fax kunnen worden gedistribueerd. Naar verwachting zal de electronische fax een geduchte concurrent gaan vormen voor de nu bestaande faxverzending. Het prijsverschil is aanzienlijk, omdat het verzenden van een electronische boodschap minder telefoontijd kost.

Door de koppeling met internationale netten bestaat deze mogelijk reeds in het buitenland. Wanneer bij voorbeeld een bericht naar Nederland 20 maal verstuurd dient te worden, dan verzendt de gebruiker het eenmaal naar Nederland waarna het bericht in een fax wordt omgezet en 20 maal binnen Nederland worden verstuurd.

EDI

Er is besproken dat het MHS kan worden gebruikt om diverse vormen van berichten te transporteren. In de eerste opzet van het model is hoofdzakelijk uitgegaan van transport van persoonlijke berichten.

Een andere type berichtenverkeer, dat de laatste jaren een sterke opgang heeft gemaakt, betreft Electronic Data Interchange (EDI). Door de structuur van berichtenstromen in 'woordenboeken' vast te leggen, wordt het mogelijk berichten van computer naar computer te laten lopen, zonder ze met de hand in te voeren en uit te voeren. Als de karakteristieken van elk woord binnen een EDI-bericht bekend zijn, kunnen er 'EDI-applicaties' worden gemaakt.

Bij de verzender haalt zo'n applicatie de gegevens voor een EDI-bericht uit een database, transformeert deze gegevens naar een EDI-bericht en verstuurt dit bericht naar een Message Store op een berichtendienst. De eigenaar van die Message Store kan dat EDI-bericht vervolgens ophalen, ontleden en de gegevens uit dit bericht in zijn eigen database zetten.

Een voorbeeld van EDI voor de financiële sector is het Swiftnetwerk.

Antillean Telematics

Antillean Telematics N.V. bevindt zich in het ITC en levert naast bovengenoemde diensten ook de mogelijkheid om gegevensbanken te ontsluiten middels Videotex.

Voor meer informatie, een demonstratie dan wel een abonnement op ANTEX400 kunt u zich richten tot : Dhr. J. de Wit, Managing Director danwel Dhr. Elbert Suares, Systeembeheerder. Telefoon : 636194, 636312, 636313, 636314, 601004 fax : 636494 E-MAIL : C=AN, A=ANTEX400, S=DEWIT, G=JAN, O=ANTILLEAN TELEMATICS N.V. RESP C=AN, A=ANTEX400, S=SUARES, G=ELBERT, O=ANTILLEAN TELEMATICS N.V. op 628600 of 628610

Wat kost E-mail?

Een gebruiker met veel faxverkeer naar Nederland besluit dit nu met E-mail via ANTEX400 te doen. We gaan er vanuit dat deze gebruiker reeds een PC ter beschikking heeft, waarop ook andere programmatuur kan draaien, en dat deze PC voorzien is van een modem.

Aanschaf mailbox Naf 100.-Maandelijks Naf 50.-

Gebruikers software Naf 350.- per licensie (afhankelijk van het aantal).

Verkeer naar Nederland : tijdstarief Naf 0.40 per minuut volume Naf 0.75 per 2kByte (1 volle Pagina A4 formaat)

Er kunnen meerdere pagina's per minuut worden verstuurd.

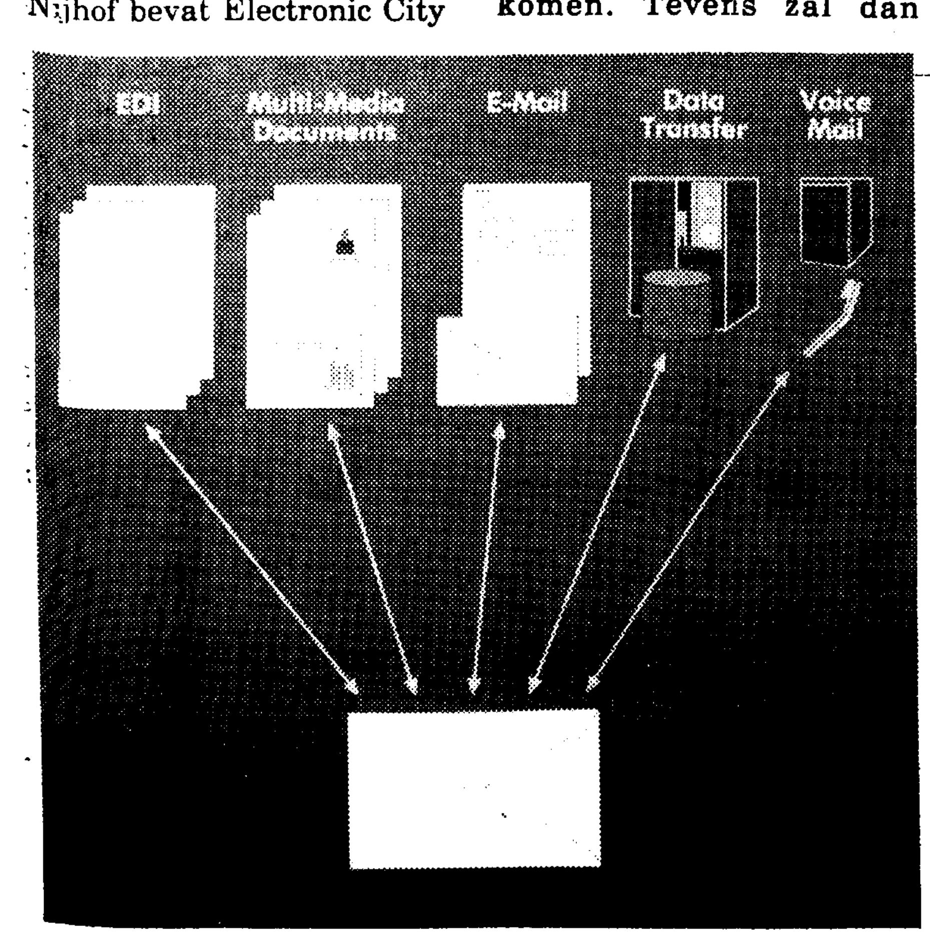
In vergelijking met een fax naar Nederland kan, naast alle kwalitatieve voordelen zoals de verwerkingsmogelijkheid na ontvangst, het volgende worden gesteld ten aanzien van de kosten.

De tijd om een fax naar Nederland te sturen is afhankelijk van de snelheid waarmee de faxmodem een en ander verstuurd en de kwaliteit van de telefoonlijn, maar bedraagt per volle pagina A4 minimaal 40 seconden.

Op basis van een tijdstarief van Naf 4.50 per minuut voor het versturen van deze fax is desbetreffend bericht per E-mail verzonden beduidend goedkoper, n.l. Naf 1.15 ten opzichte van Naf 3.--

Electronic City Europe biedt 2000 mensen werk

AMSTERDAM - In Amsterdam-Zuidoost zal binnen vijf jaar een elektronica-zakencentrum worden gebouwd, dat werk biedt aan 7000 mensen. Op 8 september zal de eerste paal worden geslagen van het internationale centrum, waarmee een investering van circa 600 miljoen gulden is gemoeid. Volgens directeur G.J. Nijhof bevat Electronic City

Europe (ECE) "het concept waarin wetenschap, industrie en dienstverlening samenwerken om tot een optimaal resultaat te komen".

Het project wordt gesteund door onder meer de Universiteit van Amsterdam, de provincie Noord-Holland, de gemeente Amsterdam en het ministerie van Economische Zaken. Voorts levert het Belgische onderzoeksinstituut IMEC (Interuniversitair Micro Elektronica Centrum) belangrijke bijdragen aan de ontwikkeling van het centrum, aldus Nijhof. ECE wordt in fasen gebouwd, zegt Nijhof. De eerste fase behelst twee kantorenpaviljoens van samen 5000 vierkante meter. In totaal zal ECE 128.000 vierkante meter gaan beslaan. De eerste kantoren zullen in de zomer van 1994 gereedkomen. Tevens zal dan worden begonnen met de bouw van de tweede en derde fase.

"ECE is gericht op de enorme groeimarkt in de elektronicabranche," aldus Nijhof. "Het wordt algemeen geaccepteerd dat tachtig procent van de produkten die in het jaar 2000 worden gebruikt, nu nog onbekend zijn."

Het idee voor ECE is al acht jaar oud. Sindsdien is onderzocht wat de mogelijkheden en wensen zijn van potentiële deelnemers. Het toekomstige succes van het centrum is volgens Nijhof bewezen door de realisatie en exploitatie van Electrum, een onderzoeks-, opleidings- en industriecentrum in het Swedish Technology Park Kista bij Stockholm. Van de Zweedse elektronica-industrie heeft 70 procent zich gevestigd in Electrum. "Daarmee is Electrum het centrum voor de Zweedse elektronica-ontwikkeling," aldus Nijhof. De directeur wil nog niet kwijt welke grote bedrijven zich in ECE zullen vestigen. Wel bevestigt hij dat Communication Services Nederland (een zelfstandige dochteronderneming van PTT Telecom) en Ericsson telecommunicatie zullen meedoen.

Geheime ziekte nekt Zweedse zalm

Een geheimzinnige ziekte is hard op weg de Zweedse oostzeezalm geheel uit te roeien. Uit alle elf kweekplaatsen in het land is deze zomer gemeld, dat nagenoeg het totale broedsel gestorven is aan een ziekte die veroorzaakt wordt door een nog niet geïdentificeerd gif. Men houdt er ernstig rekening mee dat de vrij zwemmende oostzeezalm in gelijke mate getroffen is.

"Een Ecologische ramp", noemt Leif Norrgren van de Landbouwuniversiteit in Uppsala de toestand die de kwekers de afgelopen weken aantroffen bij de vijf tot zes weken oude visjes. Eerst krijgen ze een donkere kleur, daarna verliezen ze hun evenwicht en kunnen ze niet meer zwemmen. Uiteindelijk gaan ze dood.

De voorlopige naam van de nog niet opgespoorde ziekte is M 74. M staat voor milieu en 74 voor het jaar waarin de symptomen voor het eerst werden waargenomen. Toen stierf 20 procent, in 1992 al 60 tot 75 procent en dit jaar meer dan 90 procent van het broedsel.

De biologen weten nog niet al te veel van de achtergrond van de kwestie. Als zeker geldt dat het gif eerst opgeslagen wordt in het dooier van de viseitjes, waarna het de hersenen van de nog jonge zalm binnendringt en van daaruit het zenuwstelsel vernietigt.

Het zou de zalm wel eens noodlottig kunnen worden dat hij zijn voedsel op grote diepte in de oostzee haalt, waar het milieugif bijzonder lang actief blijft, terwijl de situatie in het ondiepere water in de buurt van de kust in de afgelopen jaren verbeterd is.

De overval op de Maduro & Curiel's Bank door een groep Venezolanen, heeft vragen opgeroepen met betrekking tot de beveiliging tegen bendes die vanuit het buitenland opereren. Ruim zestig jaar geleden bezorgden een groep Venezolaanse revolutionairen, die op zoek waren naar wapens voor een opstand in Venezuela, voor grote consternatie door het Waterfort in Punda te overvallen, de Nederlandse gouverneur te gijzelen en met de buit naar hun land te vertrekken. Ercala Maduro, dook in de geschiedenis om het verhaal van Urbina en Machado en hun consorten weer eens uit de doeken te doen.

Garnizoen in het Waterfort liet zich verrassen

Overval in 1929 door Venezolanen bracht consternatie

Deze prent verscheen in 1929 in de Nederlandse krant 'Haagsche Post' onder de kop: De overval op Curaçao.

= door Ercala Maduro =

De ontvoering van gouverneur Fruytier en de commandant van het in het Curaçaose Waterfort gestationeerde militairen Borren door een groep Venezolaanse opstandelingen, zorgde in 1929 voor grote verbijstering op het eiland. Vele ervoeren de overval als een schande voor de Nederlandse koloniale mogendheid. En bij tijdgenoten leeft er na ruim 60 jaar op Curaçao nog steeds verbazing dat de Venezolanen zo gemakkelijk hun gang hadden kunnen gaan. De Venezolaanse 'coup' bracht paniek in de gemeenschap. Chauffeurs van openbare vervoermiddelen, reden uit angst naar Banda'Abou, uit vrees dat ze anders gevaar liepen door Venezolaanse bewoners van het eiland gedwongen te zullen worden naar de haven te rijden om zich te voegen bij de opstandelingen.

Op het moment van de overval kwamen Venezolaanse arbeiders in Rio Canario in oproer. Voor de politiepost deden ze alsof ze ruzie met elkaar hadden en slaags raakten. Toen de politie naar buiten kwam om tussenbeide te komen, maakten ze van de gelegenheid gebruik om de post binnen te dringen en alle telefoon- en elektriciteitslijnen te vernielen. Urbina en Machado hadden de zaak goed voorbereid en waren op een breed front bezig geweest met het mobiliseren van op Curaçao woonachtige Venezolanen. Ze wisten daarbij ook Venezolaanse studenten in de stad voor hun aktie mee te krijgen, zonder dat de autoriteiten enige argwaan hadden. De Venezolaanse arbeiders die in Rio Canario en Suffisant woonden, waren politiek geëngageerd en namen stelling tegen het dictatoriale bewind van president Gomez in Caracas. Machado en de zijnen wisten de arbeiders te verenigen in een politieke organisatie de *Sociedad 28 de Octubre*.

Vlak vóór de overval vond er in Venezuela een politieke moord plaats op de bejaarde Montengro, een vooraanstaande figuur van de communistische partij. Deze moord leidde tot een verder oplopen van de agitatie onder de Venezolaanse arbeiders. Machado en zijn handlangers vonden in Urbina een militair die in staat was hun te helpen bij het bepalen van een strategie om het bewind gewapenderhand omver te werpen. Hij werd door de opstandelingen meteen tot generaal gepromoveerd.

De overval op de wacht in het Curaçaose Waterfort ging razendsnel. Binnen 15 minuten slaagden de opstandelingen er in het fort in handen te krijgen, hetgeen wijst op een goed voorbereid komplot.

Spoedig bleek ook dat de overvallers konden rekenen op een massale opkomst van gemobiliseerde handlangers op het eiland. In de twintiger jaren was Curaçao een verblijfplaats voor talloze politieke vluchtelingen uit de regio. Ze konden vrij eenvoudig binnenkomen met valse paspoorten en als ze eenmaal op het eiland waren, werden zij niet in de gaten gehouden. De politie kende hun vaste verblijfplaats niet en wist niet waar ze zich op het eiland mee bezig hielden. Machado verbleef al enige tijd op het eiland als tennisleraar en Urbina arriveerde kort voor de overval in cognito met een gehuurde Venezolaanse boot en een vervalst paspoort. Ironisch genoeg werd de boot aangemeerd op het terrein van de Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij (Shell). Door gebrek aan controle door de vreemdelingendienst en politie, was het mogelijk dat Urbina zich bij de rest van de comploterende Venezolanen kon vervoegen, waarschijnlijk in de wijk Bonavista (het tegenwoordige Buenavista). Bonavista behoorde evenals Rio Canario, Suffisant en Monteverde tot de marginale wijken van Curaçao. De overvallers hadden in Bonavista een huisje gehuurd en niet in de wijk Mahuma, zoals de Venezolaanse krant El Nacional later schreef. Het huisje droeg de naam *Mi Deseo* (Mijn Wens) en stond afgezonderd tussen de heuvels in het toen nog schaars bewoonde gebied, op 2 km afstand van de hoofdingang van de raffinaderij. Drie maanden lang kwamen de Venezolanen daar bijeen om de overval op het Fort te beramen. De buurtbewoners hadden wel een vermoeden dat er illegale aktiviteiten plaatsvonden en daags na de overval wisten enkele van hun de politie reeds te melden waar de overvallers zich schuil hadden gehouden.

SPIONAGE

De informatie die de overvallers hadden over het Fort en de militaire bezetting waren afkomstig van Urbina zelf, die in 1928 daar gevangen had gezeten en van spionage door de Venezolanen. Maanden tevoren werden bezoeken afgelegd aan kantoren binnen het Fort, waarbij goed werd rondgekeken om een idee te krijgen hoeveel wapens en munitie er was opgeslagen. De overvallers veronderstelden dat het Nederlandse oorlogsschip '*Kortenaer*' bij het laatste bezoek een grote hoeveelheid wapens had achtergelaten, die zij best zouden kunnen gebruiken bij hun akties in Venezuela. De *Kortenaer* had in het eerste kwartaal van 1929 een bezoek gebracht aan Curaçao en de Koloniale Raad had, ironisch genoeg, toen gepleit om het schip voor een tijd hier te stationeren. De spionage in het Waterfort had Machado en zijn mannen gegevens opgeleverd omtrent het aantal militairen in het Fort, hun functies en wachtregelingen, welke poorten er op welk uur gesloten werden enz. Dezelfde informatie hadden ze ook vergaard van de bewakingsdienst van de raffinaderij en van de dynamietopslagplaats op het eiland. Ook was men op de hoogte van de reisschema's van alle scheepvaartlijnen en het functioneren van de telefoon- en telegraafdienst. Van de verkregen inlichtingen werd goed gebruik gemaakt. Na de overval en de gijzeling van gouverneur Fruytier en troepencommandant Borren, liet Urbina de gouverneur weten dat zij met de *Maracaibo* van de Red D-Line van de firma S.E.L. Maduro & Sons wilden vertrekken. Het aanbod van een Nederlands schip werd door de Venezolaanse rebellenleider van de hand gewezen. Uit de informatie was de Venezolanen gebleken dat de beveiligingsdienst van de raffinaderij in betere staat van paraatheid was dan de militaire politie. Om deze uit te schakelen bedachten ze de volgende list. Op het moment van de overval op het Fort, werd door een handlanger een dreigbrief overhandigt aan de direkteur van de raffinaderij: de fabriek zou worden opgeblazen. De list had zijn effect, de beveiligingsdienst werd onmiddellijk gemobiliseerd en naar het Isla-terrein gedirigeerd. De overvallers van het Fort hadden voor hun aktie de zaterdagavond uitgekozen, omdat men wist dat er dan minder manschappen aanwezig waren. Maar ook omdat de op het eiland woonachtige Venezolaanse handlangers dan aan het begin stonden van hun kroegentocht in de stad en dus gemakkelijk te mobiliseren. Bovendien was zaterdag de betaaldag voor de arbeiders en op die dag waren ze meestal niet te spreken over de 'kapitalistische Hollanders', omdat de uitbetaalde lonen volgens hen vaak niet klopten met het werk dat ze verricht hadden (er werden vaak arbitrair opgelegde boetes ingehouden van hun loon). Bovendien was het zaterdag druk in de stad. De arbeiders zochten hun vertier in de bioscopen, kroegen, danspartijen en met name bij de zogeheten *Tarai's*.

AKTIE

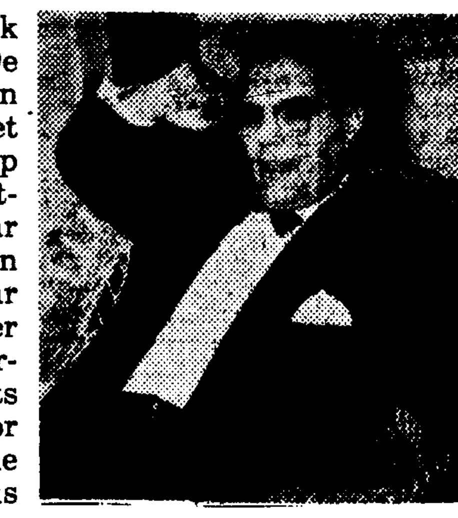
Op 8 juni 1929 hadden de leiders van de overval twee autobussen gehuurd. Om 4 uur 's middags arriveerden deze bussen bij het huisje *Mi Deseo*. De chauffeurs werden meteen gevangen genomen, voordat ze gelegenheid kregen alarm te slaan. Het aftellen was toen tot acht uur 's avonds, het moment waarop de overval was gepland. Een groep van 41 man, gewapend met machete's (kapmessen) en bijlen en met slechts twee vuurwapens, kwam in aktie. Een groep onder leiding van Luvigio Martín zou de beveiligingsdienst van de Isla en de hulp-politiepost Rio Canario uitschakelen. De andere groep ging langs Rust en Pietermaai, waar de politieposten werden uitgeschakeld naar het Waterfort in Punda.

Intussen had de Curaçaose gemeenschap er helemaal geen erg in wat er aan de hand was. Men was op de hoogte van het feit dat er een groot aantal illegalen op het eiland verbleef. Men vermoedde ook dat Rafael Simon Urbina, alias 'El Mexicano' weer op het eiland verbleef. Hij wist de vreemdelingendienst te vermijden, maar op het eiland was hij een berucht figuur die opviel door zijn unieke hoed. Sergeant-majoor Vaas was één van de eersten in het fort die geconfronteerd werd met de overvallers. Hij had al een geladen pistool op zijn bureau liggen, wanneer hij in functie was in het fort. Maar de overvallers gaven hem geen schijn van kans zijn wapen te gebruiken. Hij werd onmiddellijk gedood, terwijl zijn collega Nelstein zwaar werd gewond. Twee andere militairen, Marcuse en Zuilen stierven later ook aan hun verwondingen. De overvallers hadden bij hun aankomst bij het Fort het geluk dat de wacht niet op zijn post stond bij het wachthuisje. Hij was net even naar het 'kleinste kamertje' of in dit geval 'gauw even naar Marichi' (de zeekant achter het Fort, waar nu de terrasjes van de restaurants van de boogjes liggen). Door de grote poort konden de overvallers zo met de bus naar binnenrijden. Dat deze poort in de avonduren open stond, kwam omdat beroepschauffeurs als ze ruzie hadden over betalingen met hun klanten, even binnenwipten om de bemiddeling van een militair politie-agent in te roepen. Deze gemoedelijke gang van zaken, werd de hoofdwacht op die 8ste juni 1929 noodlottig.

De officiële versie van de Nederlandse regering van de overval op het Waterfort vermeldt dat ongeveer 80 Venezolanen in drie bussen met grote snelheid het Fortplein waren opgereden. Bij de aktie die volgde werden binnen enkele seconden de wachtposten onschadelijk gemaakt en het 24 man sterke piket militairen omsingeld. De verdedigende militairen bedienden zich van hun revolvers, omdat ze niet meer bij hun andere wapens konden komen. Tegen de Venezolanen die bewapend waren met automatische geweren, karabijnen, pistolen en machetes, hadden ze geen schijn van kans. Van het garnizoen, dat 136 manschappen telde, waren op het moment van de overval in de hoofdwachte slechts zes leden van de militaire politie aanwezig. De overige leden van het piket waren in rust in het Fort.

Binnen een kwartier hadden de Venezolanen het Fort in handen. Daarna kwamen van alle kanten aanhangers opzetten die zich van wapens voorzagen of hun bewapening aanvulden uit de geroofde militaire voorraden.

De gouverneur ontving de boodschap dat hij gevangen was van zijn troepencommandant. De Venezolanen lieten hem weten dat ze niet van plan waren iets tegen

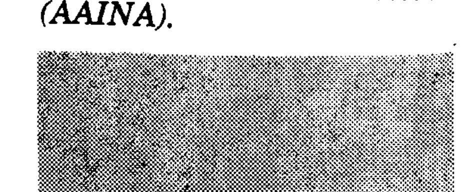

Gustavo Machado, die samen met Urbina de overval op het Waterfort beraamde en met de buitgemaakte wapens een opstand begon in de staat Falcon.

het eiland Curaçao te ondernemen. Maar als er tegenstand zou worden geboden, dan zouden zij de stad plunderen en de werkplaatsen van de CPIM (Shell) in brand steken.

Het is nooit precies bekend geworden hoeveel verliezen de Venezolaanse opstandelingen hadden geleden bij de overval. Naderhand werden tien personen verdacht van medeplichtigheid aangehouden.

Geraadpleegde bronnen: Rapport van de commissie Hoorweg-Benewitz, 'El asalto a Curaçao' van Gustavo Machado, 'Curaçao' van Joh. Hartog, 'Olie als Water' van Jaap van Soest, 'De verrassing van Willemstad' van B. de Gaay Fortman, 'Curaçao zonder/met Shell' van J.H. Dekker, gesprekken met diverse personen onder andere met Juan E. Brion (R.I.P.), Anton Nelstein (R.I.P) en Pedro A. Tremus (R.I.P.). Met dank aan de Bibliotheek Maduro en G. de Camps B.S. Personen die meer informatie kunnen verschaffen omtrent de persoon van Urbina kunnen terecht bij Ercala Maduro van het Archeologisch, Antropoligisch Instituut Ned. Antillen (AAINA).

Venezuela beleefde reeks van opstanden

Venezuela beleefde aan het begin van de twintigste eeuw een woelige politieke geschiedenis. Het democratisch proces was ver zoek en presidenten wisselden elkaar af met de regelmaat van de klok. In 1898 werd Crespo opgevolgd door Andrade. Onmiddellijk na de ambtsaanvaarding door Andrade brak er een opstand uit onder leiding van Cipriano Castro. In 1899 verdreef Castro Andrade en riep hij zichzelf uit tot president. Castro werd een geduchte dictator, die ook in het buitenland geen problemen uit de weg ging. Venezuela raakte in financiële moeilijkheden met buitenlandse mogendheden als Duitsland en Engeland, die overgingen tot een zee-blokkade. De verhouding van Curaçao met Venezuela verliep stroef en ook niet zonder problemen. Castro trof verscheidene maatregelen ondermeer de invoering van additionele rechten op handelsgoederen, die de scheepvaart van Curaçao naar de Venezolaanse havens zeer benadeelde. De Venezolaanse bevolking ging gebukt onder de dictatuur en in 1908 brak er een opstand uit tegen het bewind van Castro. De Venezolaanse vice-president, Juan Vicente Gomez, kwam als de nieuwe machthebber te voorschijn na de burgeroorlog. Hij ontpopte zich als een hardvochtige tiran die tot eind 1935 in het zadel bleef zitten. Met straffe hand bestuurde hij zijn land dat hij weer tot rijkdom wilde brengen uit de olie-inkomsten.

Er werden concessies verleend aan buitenlandse maatschappijen (o.m. aan de Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij en aan Britse maatschappijen) om de nieuwe ontdekte oliebronnen te exploiteren. De binnenlandse politiek van Gomez was gericht op het scheppen van een gunstig en stabiel klimaat om zo het vertrouwen van buitenlandse investeerders terug te winnen. Dit hield in dat arbeidersbewegingen en politieke tegenstanders onderdrukt werden. Bij de ontwikkeling van Venezuela tot een oliestaat zouden de arbeiders en de vakverenigingen dan ook geen rol van betekenis spelen. Stakingen en inspraak van de vakvereniging waren uit den boze.

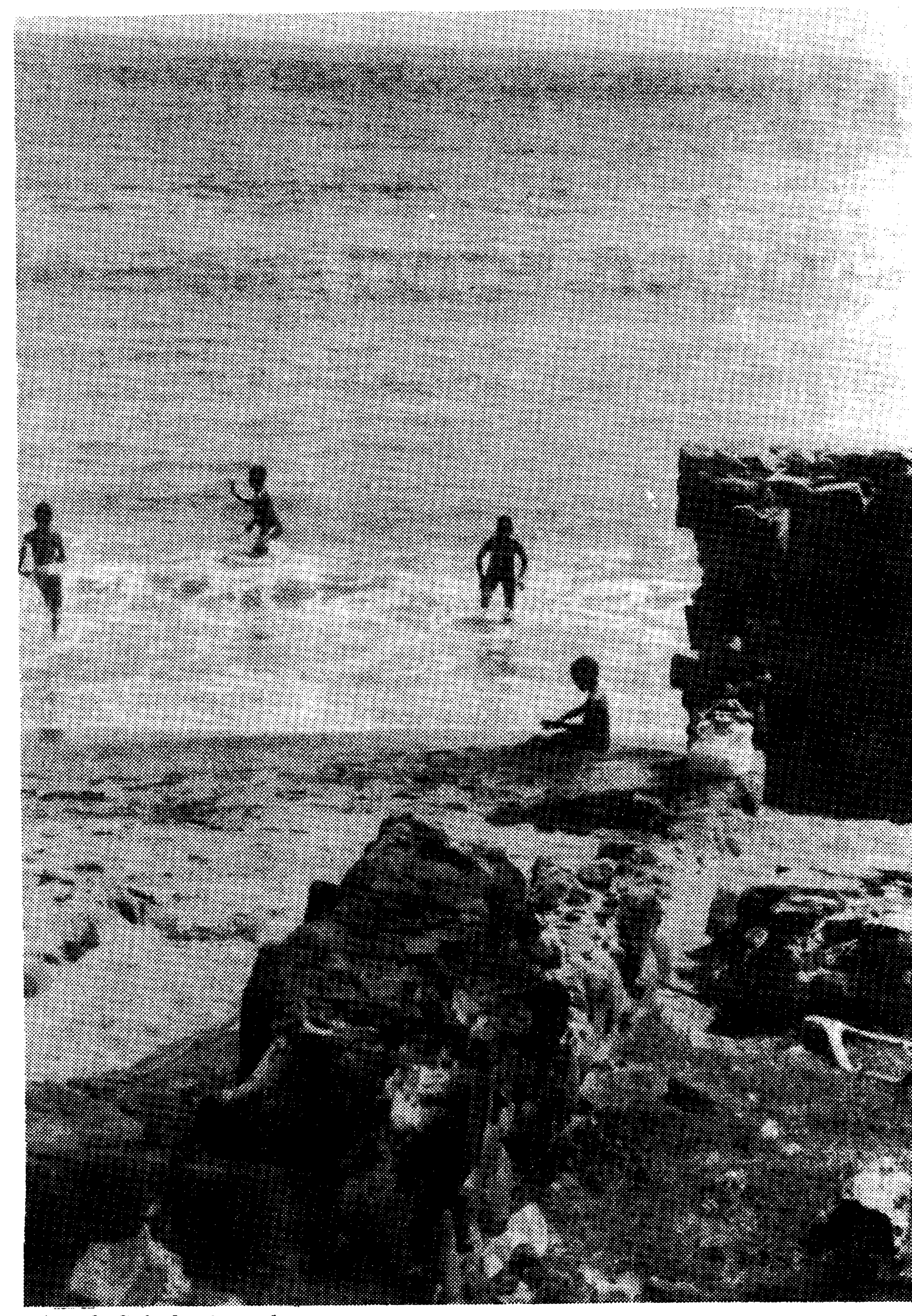
Door zijn gehate dictatuur kreeg Gomez vele politieke tegenstanders, die hij in vele gevallen zonder pardon liet oppakken en in de gevangenis zetten. Tegenstanders moesten het land verlaten als politieke vluchteling en velen van hen kwamen op Curaçao terecht. Er ontstond een oppositie-beweging in de regio die ook op Curaçao diverse aanhangers telde. Machado en Urbina, de leiders van de overval op het Waterfort, waren leden van deze anti-Gomez beweging. Urbina een beroepsmilitair die zich bij de beweging had aangesloten uit verbittering over de dood van zijn vader in gevangenschap tijdens de dictatuur van Gomez.

In 1914 was er een opstand in Coro, waarbij later bleek dat Curaçao als basis was gebruikt. In 1928 volgde elders in de staat Falcón een nieuwe opstand die overigens mislukte, waarbij Urbina was betrokken. Hij vluchtte naar Aruba en belandde in hetzelfde jaar in de gevangenis in het Waterfort. Vlak vóór de overval op het Waterfort een jaar later, braken er in de maanden mei en juni in de staat Falcón opnieuw opstanden uit, waarbij Urbina een rol speelde.

Voor toeristen is eiland levend openluchtmuseum

Kroegbaas op St. Eustatius levert ook half gesneden wit

= door Marius Bremmer =

... *Aan de Galgebaai stonden vroeger honderden woningen en pakhuizen. Toen de handel op het eiland verdween nam de zee haar prooi bij orkanen. Kindertjes zwemmen nu tussen de ruïnes ...*

-foto's Marius Bremmer-

Je struikelt er over de oude kanonslopen. Ooit woonden hier bijna tienduizend mensen, die rijk werden van de handel. De huidige zestienhonderd inwoners? Ze zijn er wel en ze zijn er niet. Allervriendelijkst, maar door toeristen worden ze meer gezien als figuranten in een openluchtmuseum. Ik verwonder me over de fraaie natuur en voel indrukwekkende ruïnes aan de tand over vervlogen tijden. Een aangename kennismaking met het eiland, dat door de eigen bevolking 'Statia' wordt genoemd.

Columbus passeerde het eiland op 13 november 1493, op zijn tweede tocht. Hij vond het niet de moeite om er aan land te gaan. Zo vergaat het vandaag de dag nog steeds velen. In mijn vliegtuigje van St. Maarten naar St. Eustatius zitten maar elf passagiers. Onder hen drie Nederlandse ambtenaren die zijn gestuurd om de — volgens hen — volstrekt ondoorzichtig geworden overheidsfinanciën tegen het licht te houden. Dat verraadt foute boel, maar verder is St. Eustatius in de ogen der Nederlanders redelijk braaf: het is het enige eiland dat graag de Nederlandse Antillen staatkundig zo wil houden als ze nu zijn. Vooral dus niet in een apart 'Bovenwinds' land onder St. Maarten — zoals recent voorgesteld door Hirsch Ballin —maar zeker ook geen 'status aparte', zoals het 900 inwoners tellende Saba dat wel wilde.

AIRPORT

Ik arriveer op St. Eustatius met een zogenaamd STOAL-vliegtuigje: de letters Short Take Off And Landing duiden er op, dat het toestel maar een zeer korte strip nodig heeft om te starten en te landen. Want veel vlakke ruimte voor een vliegveld heeft het bergachtige, 4,5 kilometer lange en ruim 9 kilometer brede St. Eustatius dus niet.

De piloot van de financieel niet al te florissante maatschappij Winair (Windward Islands Airways) is een stagiair. Ik kreeg bij het opstijgen vanaf St. Maarten al sterk de indruk en werd tijdens een wiebelige en schokkerige landing op Statia alleen maar in dit vermoeden bevestigd.

Vanuit de krappe cabine heb je overigens een schitterend uitzicht over de diepblauwe Caribische zee; je ziet als je aan komt vliegen hoe groot die korte baan is in verhouding tot die paar meter die we eigenlijk maar nodig hebben om te landen. Het toestel remt krachtig, draait en koerst zo op de terminal af van het Dr. F.D. Roosevelt Airport. Een naam die iets groots pretendeert, maar een gebouwtje siert dat al te klein is als busstop in de States. Toch gaat ook Statia mee in de vaart der volken: een groot bord maakt duidelijk dat het vliegveld uitgebreid en verbeterd gaat worden. Opdrachtgever is de regering van de Nederlandse Antillen.

BEBOUWDE KOM

Na herbevestiging van de retourvlucht, wordt mijn aandacht in de kleine open luchthaven getrokken door de lieftallige dame van het Toeristenbureau. Ze zit achter een balie met folders, die allemaal door middel van een steen voor wegwaaien worden behoed. Keurig krijg ik — in het Engels — uitgelegd wat de mogelijkheden zijn. Ik besluit zelf een auto te huren, voor vijftig gulden de beste optie.

Als ik haar complimenteer met de kralen in het haar, komt ze pas goed los. Deze kralen werden — zo legt ze me uit — samen met de spreekwoordelijke spiegeltjes gebruikt in de slavenhandel. Op St. Eustatius zijn veel van deze kralen aangetroffen en je kunt er af en toe nog wel eens een op het strand vinden; een eiland met een historie dus, waarin slaven en slavenhandel vele zwarte bladzijden vullen.

Buiten staat een mevrouw klaar met een grijze Japanner. Ik krijg de sleuteltjes en ze geeft me een kaartje met haar telefoonnummer. Als ik weg wil rijden tikt ze nog even op de ramen: "Hoe is Uw naam eigenlijk?". Ze wekt de indruk me verstaan te hebben en de naam te zullen onthouden. Ik hoefde geen papieren in te vullen, geen rijbewijs te laten zien, geen borgsom te deponeren. En betalen kon bij het inleveren van de auto wel. Verder moet het onmogelijk zijn een benzinetank op dit eiland leeg te rijden. Op goed geluk rijd ik richting Oranjestad. Als er een nieuwbouwwijkje opdoemt, staat er een groot bord langs de kant van de weg, met in het Nederlands: 'Bebouwde Kom'. Voor het geval iemand nog twijfels mocht hebben.

... *De ingang van Fort Oranje, het bestuurscentrum van het eiland ...*

FORT ORANJE

In een souvenirwinkel koop ik een boek van dr. J. Hartog over de geschiedenis van St. Eustatius. Mooie hotels en werelds vermaak tref je op St. Maarten, voor natuurschoon ga je naar Saba, voor geschiedenis moet je hier op Statia zijn. De geschiedenis, maar dan een minder interessant deel, begint met indianen. Die hebben gewoond op de zogenaamde Cultuurvlakte, vlak bij de F.D. Roosevelt luchthaven. Er werden bij opgravingen wat scherven, bewerkte schaal — en schelpdieren gevonden, wat huishoudelijke gebruiksvoorwerpen en sieraden.

Of er nog indianen op het eiland woonden toen de Spanjaarden het hebben ontdekt, is niet bekend. Wel is bekend dat de Nederlanders er bij de bezetting in 1636 niemand hebben aangetroffen. Het centraal gelegen Fort Oranje stamt gedeeltelijk nog uit dat jaar. De fraaie gebouwen werden enige jaren geleden door brand verwoest, hetgeen een trieste aanblik opleverde. Vlak voor de brand was alles net gerestaureerd! Het zit niet altijd mee op Statia, maar de Zeeuwse stichters van het Fort, Jan Snouck, Abraham van Pere, Piter van Rhee en andere Vlissingse notabelen hoeven zich niet om te draaien in hun graf.

De 16 kanonnen die zij er toen neerzetten, staan er nog steeds. Die konden evenwel niet verhoeden dat het eiland tot 1816 maar liefst 22 maal van vlag zou verwisselen. Vooral de Britten zaten ons dwars en hebben veel verwoestingen op hun geweten. Wappert nog steeds onze driekleur op de gouden rots, de Engelse taal heeft het Nederlands inmiddels wel mooi verdrongen.

Dat moest ook wel, want met dat vreemde Zeeuws van de eerste bewoners konden zelfs Hollanders niet uit de voeten. Een Statiaan kan nog wel zeggen: "I find it vies" of "To metsel a wall", maar daar blijft het haast bij. De naam van de ene krater op het eiland, The Quill, stamt naar men aanneemt van het Nederlandse 'kuil'. Het andere vulkanische massief heet nog gewoon 'Boven'.

GOUDEN ROTS

Vooral in de 18e eeuw kende St. Eustatius een ongekende welvaart. Het eiland was het belangrijkste handelscentrum uit het noordelijk deel van het Caribisch gebied. De commandeurs Johan Heyliger en Jan de Windt versterkten het eiland met een krans van forten, kustbatterijen en versterkingen. In de handel werd goud geld verdiend en daar dankt Statia haar bijnaam 'The Golden Rock' dan ook aan!

Luitenant-admiraal Michiel Adriaansz, de Ruyter bracht twee maal een bezoek aan het strategisch belangrijke eiland. Je kunt je dat vandaag de dag haast nauwelijks meer voorstellen, als daar boven in dat fort niet die obelisk stond ter nagedachtenis aan de bezoeken van de zeeheld.

En beneden, beneden aan zee, zie je nog de ruïnes van enkele fraaie pakhuizen. De branding slaat zich stuk op wat eens de kade was van een drukke haven; er liggen nog resten van fundamenten van de vele woonhuizen die zo riskant dicht bij zee waren gebouwd.

Maar wat moet het er in de loop van de 18e eeuw een drukte zijn geweest en vooral een kleurig schouwspel. Nederlanders, Fransen, Spanjaarden, Joden, Turken, Grieken: ieder verdrong zich in eigen klederdracht over de volgepakte kade van de haven.

Daar was volop keus uit Franse wijn, rijke borduursels, zilverwerk, ijzeren potten, Engels garen en ga zo maar door. In 1790 telde het eiland maar liefst 8124 inwoners, onder wie 2341 blanken, 643 gekleurde vrijen en 5140 slaven. Dat is het hoogste aantal inwoners dat ooit geregistreerd is.

Na de verbouw van tabak, katoen en koffie produceert het eiland omstreeks 1770 zo'n 600.000 pond suiker en exporteert als tussenhandelaar maar liefst 20 miljoen pond suiker, alsmede miljoenen liters rum!

JODEN

Het is heus niet allemaal ruïne, wat de klok slaat; laat dat duidelijk wezen! Ik geniet van een drankje in een kroeg op de hoek. De baas overleeft door ook brood en andere zaken te verkopen.

Of is het toch de bakker die ook bier tapt? Het is heerlijk om in Oranjestad rond te lopen. Er waait een warm windje, je hoort vogels fluiten en steeds heb je doorkijkjes naar die o zo blauwe zee. Er staan leuke huisjes, soms fraai gerestaureerd, soms onbewoonbaar verklaard, soms onverklaarbaar bewoond.

Toch vertellen de puinhopen het verhaal. Van de voormalige synagoge uit 1738 staan alleen de muren nog overeind. Het is een indrukwekkend monument, alleen al vanwege het feit dat het gebouw destijds vervaardigd werd van over zee aangevoerde gele Hollandse baksteen. Er wonen volgens de laatste blik in de burgerlijke stand nog slechts twee joden op het eiland, ooit waren het er 350. De uit 1774 stammende Dutch Reformed Church is qua gebouw geen beter lot beschoren geweest. Na diverse orkanen restten er slechts vier muren en een stompe toren. Het kerkhof is zeer interessant. De graven van Jan de Windt en Johan Heyliger en Willem Crul trekken de aandacht, maar ook De Veer, Van Putten en de in de regio veel voorkomende Hassells.

Wie het zoekt bij de levenden: die zijn nu Apostolisch, Bahai', Baptist, Katholiek, Methodist, Anglicaans, Adventist of lid van de World Faith Ministry. Veel fraais is te zien in het Museum, dat is gevestigd aan de Wilhelminaweg, in het Simon Doncker House. Hier zijn veel documenten, gravures, tekeningen, kaarten en interessante vondsten te zien uit de glorietijd van Statia. In enkele stijlkamers kan men zien hoe de bevolking destijds leefde en twee zeer gemotiveerde vrouwen zijn bereid uren over het eiland te vertellen!

VERENIGDE STATEN

De heilig geworden generaal Eustatius leefde omstreeks het jaar 100 en zag bij een jachtpartij een hert met een kruis tussen het gewei, net als ooit St. Hubertus deed; omstreeks 130 werd hij als christen onder keizer Hadrianus vermoord. Als zogenoemde 'noodhelper' was St. Eustatius in de middeleeuwen in Europa populair tijdens pest-epidemieën.

Noodhelper was het eiland St. Eustatius in de onafhankelijkheidsstrijd van de Engelse koloniën in Noordamerika. Dankzij de vrijhaven St. Eustatius konden zij aan voldoende wapentuig komen. Op 16 november 1776 wordt vanaf St. Eustatius voor het eerst de nieuwe Amerikaanse vlag gegroet, de eerste internationale erkenning voor de Verenigde Staten van Amerika. In Fort Oranje staan de nodige plaquettes en monumenten van Amerikaanse presidenten en staten die het eiland hiervoor nog steeds dankbaar zijn en eren.

Mijn huurauto doet dienst buiten de bebouwde kom. Daar is de natuur groen en de stilte overweldigend. Ik besef op een fraai uitzichtpunt tussen wat roestige kanonslopen dat ik in de krant ruimte tekort zal komen voor een gedetailleerde indruk van het eiland.

Tot slot ga ik met de auto makkelijk naar de Benedenstad aan de Galgebaai. Kindertjes zwemmen er tussen resten uit een rijk verleden. Ik geniet van dat uitzicht, van het bruisen der branding en zie in gedachten die grote zeilschepen van toen hier aanmeren. Om wakker te worden neem ik een heerlijke duik.

Bij het vliegveld komt er een man op mij af. "Hé mister Bremmer, u heeft die auto van mijn vrouw gehuurd!". Ik geef hem het geld en de sleutels. Het zal wel goed komen. In de verte klinkt al het geronk van het vliegtuigje, dat mij weer naar de bewoonde wereld van St. Maarten moet brengen...

Gays willen homo-beurs

Een Haarlems bureau deed onderzoek naar beursen in Nederland en ontdekte dat de homosexuele mens verlangt naar een eigen beurs. Resultaat: van 29 tot en met 31 oktober vindt de eerste gay-beurs plaats in Hilversum. Een organisatrice: "Op de **homo-expo** zal geen plaats zijn voor reclame- en verkooptechnieken die bedoeld zijn voor de stereotype samenlevingsvorm van het gezin."

Betekent dat een ledershow en roze inbouw-keukens?, vroeg het mannenblad Nieuwe Revu.

De organisatrice: "De homo-expo wordt op de eerste plaats een cultureel gebeuren. Er zullen bodypainters, kunstschilders en fotografen zijn. Verder hebben we ook een travestieteshow." Nieuwe Revu: Dat is toch geen beurs? Antwoord: "Uiteraard zullen er tal van leuke en handige artikelen worden aangeprezen. Welke die zijn, verklap ik niet. Het verrassingselement van de beurs moet bewaard blijven."

Natuurlijk beter worden

Rudolf de Wit

Vragen rond macrobiotiek

aak heb ik vragen gekregen over macrobiotiek. Waarop is deze voeding/denkwijze gebaseerd en wat zijn de richtlijnen? Het navolgende hoeft niet mijn mening te zijn van een gezonde voeding. Het is alleen maar een uitleg van de macrobiotiek.

Een van de uitgangspunten van de macrobiotiek is dat ieder mens uit de twintigste eeuw nog steeds in individuele harmonie met de natuur zal moeten leven, dus op de manier waarop hij in essentie, genetisch geprogrammeerd is. Zo zou zijn voeding gebaseerd moeten zijn op het scala aan voedingsmiddelen dat oorspronkelijk ter beschikking stond van de mensen uit het tijdperk voor de invoering van de landbouw en verder zo goed mogelijk aan moeten sluiten bij de evolutie van de mens sedertdien. Wordt daarvan afgeweken, dan voedt hij zich niet langer in overeenstemming met de biologie van zijn lichaam en dat moet vroeg of laat leiden tot allerlei ongewenste lichamelijke, of daarmee ten nauwste samenhangende geestelijke stoornissen.

Overigens bestaan er nog wel de nodige verschillen in opvatting over waar het dieet voor de invoering van de landbouw dan werkelijk precies uit bestaan moet hebben. In overeenstemming met een belangrijke stroming in de antropologie wordt daarbij in het macrobiotisch denken, maar heel weinig plaats ingeruimd voor de mens als jager, omdat mensachtigen als *full time* jagers nu eenmaal in vele opzichten ernstig tekort schieten. Pas na het bereiken van een zekere mate van cultuur of liever voldoende technische vaardigheid, kon de mens zich pas heel geleidelijk aan tot een succesvol jager ontwikkelen. Als gevolg daarvan moet dus plantaardig voedsel oorspronkelijk het belangrijkste deel van zijn menu hebben uitgemaakt. Daarom wordt in de macrobiotiek dan ook hoofdzakelijk daarvoor gekozen.

NON CREDO

Een tweede uitgangspunt van de macrobiotiek is *non credo* (niets geloven). Daarom wordt aanbevolen dat iedereen, voortdurend logisch redenerend, terdege voor zichzelf probeert na te gaan hoe het voedingspatroon van de mens en zijn verre voorouders, de mensachtigen, de hele evolutie geweest moet zijn, vanaf het 'begin', via de archeologie en de geschreven geschiedenis tot nu toe. Op die manier kan dan een indruk worden verkregen wanneer en om welke reden bepaalde voedingsmiddelen aan het oorspronkelijke voedingspartroon van mensen op een bepaalde plaats op aarde zijn toegevoegd. Daarbij wordt dan altijd benadrukt dat de meeste van die toevoegingen relatief recent zijn.

Volgens het macrobiotisch denken zijnde twintig kiezen van de mens, samen met de relatieve bewegingsmogelijkheden van boven en onderkaak, natuurlijk uit uitstek geschikt voor het malen van granen en peulvruchten, terwijl met behulp van de acht snijtanden uitstekend groente, en eventueel ook vruchten (wanneer die tenminste voor handen zijn), kunnen worden afgehapt. Alleen de vier puntige hoektanden doen nog enigszins aan het gebit van een vleeseter denken.

Voor wat betreft de relatieve darmlengte lijkt de mens zich bij een eeste beschouwing te bevinden in het brede middengebied tussen de uitgesproken herbivoren en carnivoren.

RICHTLIJNEN

Tien richtlijnen voor de dagelijkse voeding in de macrobiotiek:

1. De voeding dient gebaseerd te zijn op granen, peulvruchten of zaden, wortel- en bladgroenten (ook uit de zee afkomstig) en fermentatieprodukten daarvan.
2. Alle voedingsmiddelen dienen zoveel mogelijk van plantaardige herkomst te zijn. Hooguit wordt er af en toe vis gegeten.
3. Alle voedingsmiddelen dienen zoveel mogelijk afkomstig te zijn uit de eigen klimaatzone. Volgens de uitgangspunten van de macrobiotiek zou hier strikt genomen moeten staan: klimaat en plaats van klimaatzone. Heel veel basisvoedingsmiddelen van oudsher uit onze streken bestaan echter gewoon niet meer. De daarbij noodgedwongen aangepaste regel is, dat een produkt van verder weg mag worden gehaald naarmate er minder voorzieningen nodig zijn om de kwaliteit en de hoeddanigheid ervan tijdens het transport te waarborgen.
4. Alle voedingsmiddelen dienen zoveel mogelijk uit het desbetrefende seizoen afkomstig te zijn. In de macrobiotiek worden daarom geen artikelen uit blik, geen diepvries- of kasprodukten etc. gebruikt en grijpt men volledig terug op de traditionele bewaarmethoden.
5. Alle voedingsmiddelen moeten zo zuiver mogelijk zijn. In de macrobiotiek streeft men ernaar zoveel mogelijk produkten te gebruiken die vrij zijn van bestrijdingsmiddelen, ongewenste hulpstoffen, verontreinigingen enz. Ze worden meestal uit zogenaamde 'natuurvoedingswinkels' betrokken.
6. Alle voedingsmiddelen moete zo volwaardig mogelijk in leven gelaten worden. Volwaardig voedsel wil zeggen: ongeraffineerd. Veel waardevolle voedingsstoffen zitten juist in het gedeelte wat tegenwoordig bijna overal verwijderd wordt om ze 'fijner' of 'witter' te maken. Zo lang mogelijk in leven gelaten worden, slaat op het uitgangspunt dat de natuurlijke toestand de beste verpakking levert. Zodra een graankorrel of peulvruchtenzaad op de een of andere manier bewerkt wordt, begint immers de kwaliteit ervan door oxidatie etc. al vrij snel achteruit te gaan. Mede daarom gelden bij voorbeeld volle graankorrels in de macrobiotiek als zoveel beter dan vlokken en vlokken op hun beurt weer zoveel beter als meel.
7. De vetopname dient zoveel mogelijk beperkt te worden. In de macrobiotische praktijk ziet men kans hierin zeer ver te gaan. Schattingen spreken van vijftien calorie-procenten.
8. Men zou alleen bij dorst moeten drinken en niet vaker. Niemand zal verdedigen dat het goed is om meer te eten dan men op kan, daardoor wordt immers de hele stofwisseling overbelast. In analogie daarmee stelt men in de macrobiotiek dat het ook niet goed is om veel te drinken, zoals elders wel wordt aanbevolen. Men laat zich volledig leiden door het eigen dorstgevoel.
9. Men dient een goede kwaliteit zeezout te gebruiken. Wit (en niet grijs; bij zeezout schijnt traditioneel al een soort raffinage te hebben plaatsgevonden) zeezout moet van oudsher een belangrijke mineralenleverancier geweest te zijn. De in zeezout aanwezige zware metalen lood, cadmium en kwik zouden voor een aanzienlijk deel best slechts vermeende verontreiniging kunnen zijn. In de macrobiotiek hecht men bij een matig gebruik meer waarde aan de voordelen van zeezout dan dat men op zijn hoede is voor de eventuele nadelen.
10. Men dient voldoende vuur te gebruiken bij de bereiding. In de macrobiotiek dient het voedsel goed gaar gekookt te worden met name de granen en peulvruchten. Daarbij wordt vaak gebruik gemaakt van een snelkookpan.

Als richtlijn voor de onderlinge verhoudingen binnen alle drie de maaltijden op een dag, is in het begin van de zeventiger jaren al door de toonaangevende filosoof van de macrobiotische beweging, de in de Verenigde Staten levende Japanner Michio Kushi, die over de hele wereld zeer veel aanzien genit, het zogenaamde *standard macrobiotic diet* opgesteld. Het bestaat uit vijf procent soep, tien à vijftien procent peulvruchten en zeegroenten en twintig à dertig procent groente. Dit zijn consumentgerichte aanbevelingen, in volumeprocenten gekookt voedsel, dus precies zoals het eten wordt opgeschept.

Verder wordt binnen de macrobiotiek het zo goed mogelijk kauwen buitengewoon sterk benadrukt, bij voorbeeld wel vijftig keer of meer per hap. Ik zou zeggen als u een beetje de richting van de macrobiotiek wenst te gaan kunt u alvast proberen om elke hap dat u neemt vijftig maal te kauwen alvorens u het voedsel inslikt.

Liever heimwee dan Holland

= door René van Nie =

Karaktertrek

en 'terrasje pakken' in Holland kan sommige zomers een lot in de loterij zijn met weinig kansen op de hoofdprijs. Een miezerige motregen bepaalt veelal het dagelijkse leven en er is weinig vrolijkheid onder de verborgen zon. Maar als je permanent in Holland woont valt dat rotweer je minder op want ik herinner me niet daar erg onder gebukt te gaan gedurende mijn jarenlange verblijf aan de overkant. Pas als je een soort toerist in eigen land bent geworden ga je je daar druk om maken. Maar als dan het zonnetje opeens gaat schijnen klaart je humeur een heel een stuk op, wordt Amsterdam een sprookjesstad, bevolkt door louter lieve mensen en vind je praktisch op elke hoek van de straat een paar tafels en stoelen die samen een gezellig terrasje vormen waar je van beeldschone passanten, drank en smakelijk eten kan genieten. Curaçao, Bonaire en Aruba vallen dan even in het niet bij zoveel schoonheid en lijken onwezenlijk ver weg, zeker als de Westertoren ook nog een bekend Amsterdams wijsje op de stad laat neerdwarrelen.

Tijdens een van die zeldzame mooie dagen zat ik heel gelukkig te wezen op een klein terras in de Jordaan tussen een paar onvervalste 'Mokumers' en twee beeldschone dames van Surinaamse oorsprong die zich Afrikaans hadden gekleed, inclusief kleurrijke hoofddoek. Ze leken op twee zwarte prinsessen uit Namibia of Senegal en spraken Nederlands met een zware Surinaamse tongval. Voor hun conversatie kon ik me onmogelijk afsluiten omdat ze een hekel hadden aan fluisteren en zo liet ik me meeslepen door hun zware W's, rollende R's en hese sexy stemmen. Tot Harold zich aandiende. De dames begroetten hem met 'Hoe gaat het Harold?, alles weer wat beter Harold?' en 'kom er gezellig bij zitten jongen'.

Harold, een midden dertiger, ging zitten, zuchtte diep en liet weten dat het 'zeerrrr goed' met hem ging. Hij bleek niet alleen over dezelfde kleur maar ook over een gelijke tongval te beschikken als de twee prinsessen. Alleen zijn kleding verschilde. Harold droeg een verschoten broek, rommelig hemd en van één van zijn schoenen hing de zool los. Volgens mij ging het dan ook helemáál niet goed met Harold en het 'zeerrrr goed' kon men beter niet al te letterlijk opvatten. Het duurde dan ook niet lang voor de aap uit de mouw kwam want na wat algemeenheden viel plotseling de naam 'Esmaralda' wat voor Harold aanleiding was als een wekker af te lopen. 'Esmaralda was een hele goede vrouw, echt waar. Ik mag niet anders zeggen. Ik aanbad de grond waarop ze liep, dat mogen jullie rustig weten, daar schaam ik me niet voor'. De dames knikten dat ze dit wisten en één van de prinsessen gooide er nog een schepje boven op met de uitroep, 'nee, er valt jou niets te verwijten Harold, echt waar niet'.

Harold nam die opmerking als vanzelfsprekend aan en smeerde zijn keel ondertussen met een slok jus d'orange uit het glas dat aan één van de dames toebehoorde. 'Jullie kennen mij, jullie weten dat Harold eerlijk is en ik hou niet van kwaadspreken want dat vind ik een naarre karaktertrek, zeker niet over de moeder van mijn kinderen', ratelde hij verder. 'Maar ik ben veel te goed weet je, véél te goed, want als Esmaralda om drie uur 's nachts thuis kwam en ik vroeg, 'Esmaralda, waar was je?', en ze zei 'bij een vriendin', dan vroeg ik niet verder want ik wil de mensen vertrouwen. Want zonder vertrouwen kan een huwelijk geen stand houden weet je'. Dat vonden de dames ook, wat bleek uit hun 'zeker weten' en 'dit is waar Harold'.

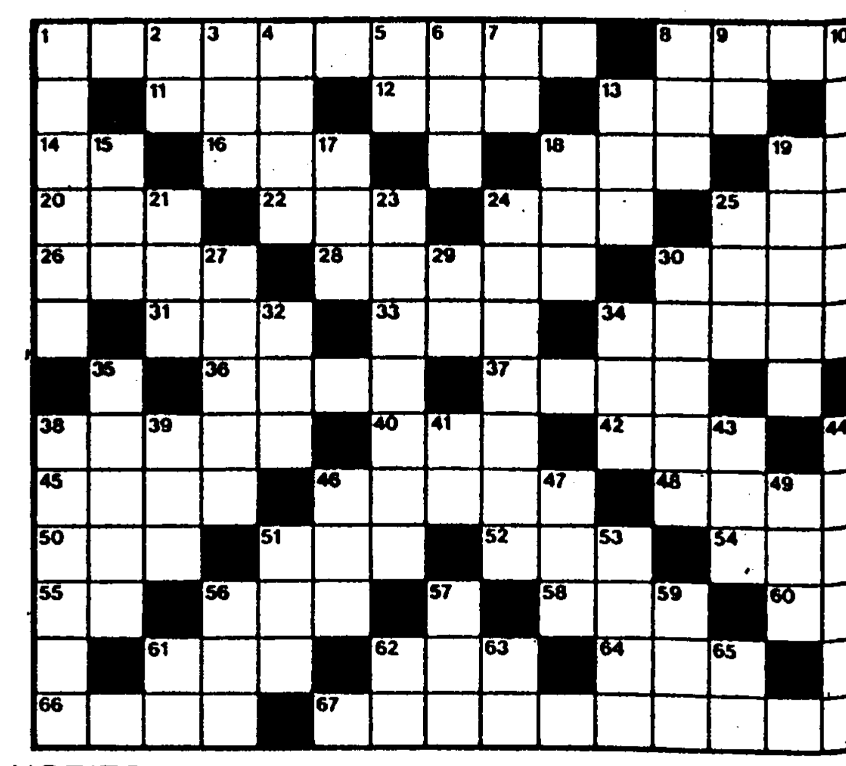
Maar terwijl ik dat zo aanhoorde bekroop me toch een angstig gevoel dat 'vertrouwen' in het geval van Harold niet zo best had gewerkt. Wat Harold bevestigde met 'en dat gebeurde veel vaker weet je en op het laatst bleef ze de hele nacht weg en zat haar lichaam onder de blauwe plekken als ze thuis kwam.' 'Ik ben bij een vriendin blijven slapen Harold en van de trap gevallen', antwoordde ze als ik haar vroeg hoe dat nou allemaal in elkaar zat. En dan ging ze naar bed en sliep de hele dag door terwijl ik de kinderen moest verzorgen en naar school moest brengen'. 'Dat had ik nou van Esmaralda niet verwacht weet je, echt waar niet', vond een van de prinsessen. 'Nee nooit', sloot de ander aan. 'Zo waar ik hier zit', riep het slachtoffer. 'En toch hield ik haar de hand boven het hoofd als anderen me kwamen vertellen 'Harold, je moet beter op Esmaralda letten jongen, we willen ons nergens mee bemoeien jongen maar je verdient het niet Harold om zo behandeld te worden'. Want dan zei ik 'ach, jullie kennen haar niet zoals ik haar ken, ze doet geen slechte dingen en ik vind het een naarre karaktertrek om iemand zonder bewijzen te veroordelen'. 'Maar dat geloofde je toch zelf niet Harold?', vroeg één van de dames. 'Welja', riep Harold getroffen, 'natuurlijk wel, ik vertrouwde haar volledig, man'. Hij spoelde zijn goedheid nog een keer weg met het restant van de jus en liet zich een aangeboden pilsje gretig aanleunen. 'Je bent te goed voor deze wereld Harold, echt waar,' leverde een van de prinsessen als extra. 'Je had haar een pak slaag moeten geven'. Haar vriendin schoot in de lach en stelde vast, 'dat ze al genoeg slaag kreeg van die andere kerel'.

Harold knikte bevestigend, laste een korte pauze in, zette zijn gezicht op extra treurig en riep 'en toen kwam ze opeens met het verhaal dat ze zwanger was. Wat niet van mij kon zijn want ik had haar in maanden niet aangeraakt. En toch probeerde ze dat kind in mijn schoenen te schuiven. Vrrreselijk. Ik zei 'Esmaralda, dat vind ik nou toch echt zo'n naaare karaktertrek van je. Om zo tegen me te liegen. Spreek de waarheid, ik weet dat de baby niet van mij kan zijn en als je dat nou gewoon toegeeft dan zal ik voor het kind zorgen alsof het van mij is. Want ik hou van je'. De prinsessen zuchtten diep en een van hen legde haar hand troostend op de arm van Harold. 'Wat lief Harold, wat vrreselijk lief'.

Dat vond Harold ook en hij slurpte samen met zijn gratis biertje al dat medeleven gelukzalig naar binnen. Volgens mij moest Harolds leed nu zo langzamerhand toch wel op zijn maar het einde bleek nog lang niet in zicht. 'En wat denk je?', vervolgde hij, 'ze gaf niet toe, dat kon ze niet over haar lippen krijgen, dat was nou echt zo'n naaarre karaktertrek van Esmaralda. Ze kon niet toegeven. Tot ik op een middag thuis kwam, heel toevallig want ik werkte normaal gesproken, en toen ik binnen kwam zag ik een uniform van de politie op de vloer liggen, met revolver en al en toen ik Esmaralda ging zoeken was ze in de slaapkamer met die kerel.' Hij haalde nu diep adem, liet een stilte vallen om het effect te vergroten, strekte zijn armen richting hemel en zijn stem trilde toen hij met moeite uitbracht: 'in mijn bed, ons bed'. Waarna hij zijn ogen sloot en de handen vouwde alsof hij van plan was te gaan bidden. 'Je had haar dood moeten schieten' hield één van de dames het praktisch. 'En die *cop* erbij, met zijn eigen *gun*', vond de ander. Harold schokschouderde, maakte een geluid dat op een snik leek, zakte een beetje in elkaar, spoelde toen zijn schorre keel met een laatste slok bier en keek hulpeloos naar zijn lege glas zodat één van de prinsessen weer snel een nieuw pilsje voor hem liet komen.

Er viel een stilte aan hun tafel. Tegen zoveel leed was niet op te boksen en de prinsessen keken wat gegeneerd van Harold weg. Maar dát was nog tot daar aan toe', schoot Harold opeens overeind. 'O.K. het was vrreselijk! Maar nog niet zo erg in vergelijking bij wat ze TOEN deed. Dat zullen jullie niet geloven, zo vrrreselijk was dat, en dat zal ik haar nooit vergeven, zolang als ik leef, nooit. En ik durf het ook bijna niet te zeggen omdat het zo vrrrreselijk is'. Ondertussen was Harold zachter gaan spreken en de dames bogen zich nu dichter naar hem toe en zaten vol spanning op het puntje van hun stoel. Ook ik schoof iets meer in de richting van Harold en spitste mijn oren om geen woord te missen van iets dat nog vrrreeselijker kon zijn dan je eigen vrouw in je eigen bed met een andere man aan te treffen. 'Ja, wat denken jullie', voerde Harold de spanning nog even op, 'wat denken jullie dat mijn Esmaralda daarna heeft gedaan?' De dames maakten nog zoiets als een hulpeloos gebaar dat ze het écht niet wisten waarna Harold losbarste. In één adem en vergezeld van veel theatrale gebaren. Op dat kleine zonnige terras in de Amsterdamse Jordaan. En nadat hij was uitgesproken zakten de prinsessen terug in hun stoel. Ze waren verbijsterd, schudden hun hoofd, zochten even naar woorden en begonnen toen hysterisch door elkaar heen te schreeuwen. Het moest dus nog vrrreselijker dan vrreselijk zijn geweest wat Esmaralda allemaal had gedaan. Maar helaas was ik het niet te weten gekomen omdat ik niets van Harolds' verhaal had begrepen. Geen woord! Want op het hoogtepunt van zijn verhaal besloot Harold om opeens Surinaams te gaan praten. En dat vind ik tot op de dag van vandaag nog steeds een hele naaarre karaktertrek van Harold.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. luchtververser; 8. graansoort; 11. deel van de dag; 12. soort; 13. zangstem; 14. boom; 16. bewonderaar; 18. gasreservoir; 19. muzieknoot; 20. dwaas; 22. geestelijke; 24. vochtig; 25. klap; 26. zich voelen; 28. linnengoed; 30. vrouw; 31. stuf; 33. dun stuk hout; 34. wapen; 36. Griekse letter; 37. geestdrift; 38. vakantie; 40. speelgoed; 42. kleine staaf; 45. nobel; 46. vogel; 48. loon; 50. schreeuw; 51. jong dier; 52. drank; 54. stap; 55. landbouwwerktuig; 56. keukengerei; 58. hoofd; 60. heilige; 61. bal; 62. heftig; 64. ontkenning; 66. fluweelachtig weefsel; 67. netjes.

VERTICAAL: 1. vlerk; 2. bijwoord; 3. steensoort; 4. land in Azië; 5. slee; 6. deel van een boom; 7. rund; 8. mannelijk dier; 9. koude lekkernij; 10. keerkringslanden; 13. stomp; 15. sportterm; 17. duin; 18. kerkelijke straf; 19. boze geest; 21. wig; 23. onachtzaam; 24. hachelijk; 25. persoon; 27. edel; 29. bazige vrouw; 30. zeer; 32. wapen; 34. hoofdbedekking; 35. eerbaar; 38. bestuurder; 39. kerker; 41. deel van de bijbel; 43. drinkschaaltje; 44. plan; 46. Europeaan; 47. haargroei; 49. vluchtige stof; 51. dansfeest; 53. deel van het breviergebed; 56. speelgoed; 57. duw; 59. schrijfgerei; 61. voorzetsel; 62. muzieknoot; 63. briefaanhef; 65. oude lengtemaat.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

R. Oduber
Bucuru 73-A
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.

Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.

Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. bok; 4. krakeel; 10. vod; 13. edik; 15. avond; 16. Elbe; 17. deern; 19. ara; 20. steil; 21. ratel; 23. kwast; 25. of; 27. nop; 29. are; 30. en; 31. gast; 33. aster; 34. ruig; 36. go; 37. nu; 38. TL; 39. n.n.; 40. dolk; 42. lemma; 43. Lido; 45. ut; 46. Lee; 48. aga; 50. em.; 51. Delta; 53. elite; 55. virus; 57. pot; 59. teler; 61. eder; 62. pipet; 64. rage; 66. minaret; 67. nok.

VERTICAAL: 1. bedrog; 2. ode; 3. kier; 5. ra; 6. aval; 7. kor; 8. enak; 9. e.d.; 10. vlet; 11. obi; 12. deling; 14. krant; 16. etser; 18. nto.; 20. sar; 22. epaulet; 24. wartaal; 26. fagot; 28. stomp; 30. einde; 32. sol; 35. uni; 40. duivel; 41. kleur; 43. later; 44. omtrek; 47. Els; 49. git; 51. drek; 52. apin; 53. eter; 54. elan; 56. ido; 58. opa; 60. ego; 62. pi; 63. te.